

/500

Coşqun Kərimov

UBUNTU

Nəşriyyat direktoru: Sadiq Babazadə

Redaktor: Nərmin Nöqtə

Dizayner: Orxan Əhmədov

Fizuli Əliyev

Texniki redaktor: Günay Əmirova

Coşqun Kərimov Ubuntu.

Bakı, Mayak Yayınları, 2016. 216 səh.

Cənubi Afrikada bir qəbilə yaşayıb. Qəbilənin bütün üzvləri təkcə özlərini deyil, bütün qəbiləni düşünüblər. Onlar xoşbəxt olmağın yolunu yalnız xoşbəxt etməkdə görüblər.

ISBN: 978-9952-8301-4-9

© Coşqun Kərimov, 2016

© Mayak yayınları, 2016

MÜNDƏRİCAT

Giriş	7
Kitab nədən bəhs edir və əsas mesajı nədir?.....	7
Fəsil 1. Ubuntu	10
UBUNTU nədir?	11
Napoleon Hill və dünyanı dəyişən qadın	16
Qadınlar Afrika qitəsinə bənzəyir	18
Qadınlar və rəqəmlər.....	21
C.K.Roulinq - yazıçı və gerçəkləşən xəyal.....	24
Anam Gövhər - rəssam və fəda edilmiş arzu	25
Ceyn Ostin - ilham pəriləri özləri yazarsa.....	27
Kevin Durantın anası barədə nitqi	28
Təşəbbüskarlıq dünyasında qadınlar.....	30
“Qoldman Saks”ın “10.000 Qadın” layihəsi	32
“WOW” effekti yaradan yerli layihəmiz	33
Fəsil 2. Qadınları kəşf edirəm	36
Uşaq və qadın obrazları	37
Qadın obrazları və söz portretləri	39
Nənəmin atama yazdığı məktub	45
Məcburi “müəllimlər” və “şikəst” nəsil	48
Seriallar, filmlər və üzük əhvalatı.....	49
Niyə məhz Monika Belluçi və ya “alfa qadınlar”ın təsir gücü.....	55
Validəylərimin sevgisini görürəm və götürürəm	59
Lisey illərim	62
ABŞ-a getməzdən öncə “başlamadan bitən hekayə”.....	65
Atamın yazdığı məktub və məktubların həyatıma təsiri	68
Denver və yeni tanışlıqlar	77
Rəqqas tez tanınır və çox sevilir	73
Münasibətlərdə “Qərb və Şərq” təzadları	82
Fəsil 3. Həyatıma Münəvvər gəlir	87
Onu gördüyüm ilk gün	88
Bir həftə sonra baş verən təsadüf.....	90

İlk 6 ay - şirin təqib dövrü.....	93
İlk cəhd, ilk rəsmi məktub, ilk “yox”	98
DeAngelo və araşdırma mərhələsi	101
Başqa birisi varmı və ya ömrümün “Əmrah” çağы	104
Gülnarın xoş xəbəri.....	107
Münəvvərə ilk məktubum!.....	110
Münəvvərin mənə ilk məktubu	113
Münəvvərə məktublar (Yeddinci səhifə).....	114
Rəqabətsiz olmur - gülə mini baxır, biri dərir!	120
Yeni ildə barışma səhnəmiz.....	121
Antalya səfəri - sağollaşma səhnəsi.....	123
İdeal olmayan zamanda ideal görüş - Denissa Pult.....	125
Tümen “ikilisi” ilə görüş və rus qızlarının türk həyatı	130
Otel otağına dəvət	133
Münəvvərə qayıdı və payız xatirələri	137
Neft platformasında iş müddəti - yağışlı gündə gəzinti	138
Münəvvərlə görüş.....	142
Əsgərlik dövrü - “sarı dəftərimiz”	142
Malayziyada gördüklərim və yaşadıklarım.....	147

Fəsil 4. Sevgidən məişətə keçid..... 152

Adətlərimiz biz gənclərə nə verir və nəyi əlimizdən alır?.....	153
Nişanlanma mərhələsi - Qurban bayramında “qonaq getdi” səhnəsi.....	155
Ailələrimiz və ikimiz	156
Toy günümüz	158
Toydan sonrakı 10 gün.....	160
“Sənə işləmək olmaz!” və ilk böyük səhvim	161
Telekom şirkətində işlədiyim zamanlar.....	162
Ad günü hədiyyəm.....	164
Həyatımıza Məhəmməd gəlir	166
Hamiləlik dövründəki Münəvvər	168
Məişətin ilk hücumları	170
İkimizin qızıl qaydası	172
Evlilik. Pul. Sevgi. Yaponların misalı	174
Qızımız Məryəmlə başlayan yeni mərhələ.....	175
Uşaqlardan sonra sevgimiz	177
Dördümüz bir yerdə olanda.....	177

Fəsil 5. Qarşılıqlı səssizlik	179
Dərdiyim gül solmağa başlayır	180
Ev zindana çevrilir. Qaçdığım zindanda o qalır	181
Avqust leysanı	182
“Bəlkə, ayrılacaq?” mərhələsi	184
Ekranı görünən sevgi necə də gözəldir!	186
Məhəmmədin əməliyyat xəbəri	188
Çıxış yolu KVAN-dır	190
 Fəsil 6. Səssiz Qəhrəman	 193
1-ci kitab 2-ci nəfəs verir	194
Kitabın təqdimat günü - Səssiz Qəhrəmanım.....	195
Metroda gördüyüm cütlük və evə qayıdış.....	196
Məişət geri çəkilir	198
8 Mart mesajı	198
 Fəsil 7. “Sev” sözündə “ev” var.....	 200
Kim olduğumu bilirəm, sıra ondadır.....	201
Uşaqlarımız üçün hansı gələcəyi istəyirəm?.....	202
Günə bir qadın kimi başlasaq	203
Uzunömürlü cütlüklərin xüsusi formulu varmı?.....	205
Sevdiyiniz insana “Ubuntu” hissini bəxş edin!	207
 Bonus	 208
Qadınlar üçün çıxış yolu - Təhsil və Təşəbbüskarlıq.....	208

GİRİŞ

Kitab nədən bəhs edir və əsas mesajı nədir?

Yazdığım ilk kitab “KVAN” idi. “KVAN” sizin daxili motivasiyanızı gücləndirən 168 səhifəlik dostunuza çevrildi. Həyatının, arzularının işi ilə məşğul olan insanların sevinc hissini yaşadınız. Yaşamaq istədiniz. Qərarlar verdiniz. Addımlar atdınız.

Növbəti kitabımı ilk olaraq həyatımın qadınları üçün yazıram. Anam üçün, həyat yoldaşım üçün və qızım üçün yazıram. Onlara “Ubuntu” adlı bu kitabı hədiyyə edirəm.

“Ubuntu” sözü Cənubi Afrikada yaşayan qəbilələrdə yaranıb. Həmin qəbilələrdə ümumi icmanı düşünən insanların daha çox xoşbəxt olduğuna inanırdılar. Onlara görə, “Ubuntu” bir-birinə qarşı mehriban olmaq və insan kimi rəftar etmək deməkdir.

Mənim böyüdüyüm icmada qadınlar adətən kişilərini və uşaqlarını xoşbəxt etmək üçün yaşayıb və bütün həyatlarını onlara həsr ediblər. Bəs onların özləri, həqiqətən də, xoşbəxt ola biliblərmə?

Sevib ailə həyatı quran və sevməyib ailə həyatı quran xanımlar sonda eyni aqibəti yaşayıblarmı?

Adətlərimiz gənc ailələrə nə verir və onların əlindən nəyi alır? Sevgi məişətə qalib gələ bilərmə?

Sevgi, cütlüklər və ailə münasibətləri üzrə mütəxəssis deyiləm. Psixoloq və ya həkim də deyiləm. Burada yazılacaq cümlələr həyatım boyu öyrəndiyim və müşahidə etdiyim hadisələrin toplusudur.

Bu kitab ilk növbədə bir oğlan, bir kişi və bir həyat yoldaşı kimi etdiyim etirafların, qeydlərin, yazdığım şeir və məktubların yığınıdır.

Kitabı gənc yaşlarında ailə həyatı qurmuş və sevdiyi qızla 12 ildən çox “yol” gedən bir yoldaş kimi yazıram. Bu kitab roman deyil. Düzdür, nə vaxtsa roman yazmaq istəyirəm, amma Ubuntu-nu fərqli sonluq gözləyir.

“Ubuntu” anam Gövhərin və həyat yoldaşım Münəvərin bir sıra xəyallarını gerçəkləşdirmək cəhdimdir.

Bu kitabı oxuyarkən bəzədilmiş cümlələr görməyəcəksiniz.

Cümlələrim Afrikanın isti çöllərində oyunlar oynayan ayaqyalın çılpaq uşaqlara bənzəyəcək. Və bu uşaqların isti ayaqları bir-birindən fərqli mövzulara iz salacaq.

“Ubuntu”da qadınlara münasibətin necə formalaşmasından və bu münasibətin təzahürlərindən danışacağıq. Qadınların dünənini, bu gününü və gələcəyini müzakirə edəcəyik.

Kitabın “qaymağı” Münəvvərlə birlikdə yaşadığımız sevgi hekayəmizdir. Yaşadıqlarımız Romeo və Culyetta, Leyli və Məcnun kimi cütlüklərin hekayəsindən çox fərqlənir. Çünki biz onlardan fərqli olaraq, qovuşub məişət həyatını dadmış cütlüyük. Bizim hekayəmizə gəlincə... Onu bizimlə birlikdə yenidən yaşayacaq və sevəcəksiniz. Bizimlə birlikdə küsəcək və barışacaqsınız.

Bu kitabda Münəvvərə qarşı etdiyim səhlələr və etmədiyim düzlərin etirafını oxuyacaqsınız. Onun gələcəyi üçün atacağım ilk real addımdan da bəhs edəcəyəm.

Kitabın əsas mesajı isə belədir:

“Qadınların işıqlı gələcəyi üçün çıxış yolu təhsil və təşəbbüskarlıqdır.”

Biz qadınları çox sevirik, amma bu sevgi kifayət etmir. Biz qadınlarımıza ilk növbədə dəyər kimi yanaşmalıyıq. Onlara “Ubuntu” hissini bəxş etməliyik.

Texniki qeyd:

Həyatını insanların məhsuldarlığını artırmağa sərf edən Dr. Stiv Pitors düşüncə modelimiz barədə yazdığı kitabda (“The Chimp Paradox” – “Şimpanzenin Paradoksu”) deyir:

“Beynimizdə bir “insan”, bir “meymun” və bir “kompüter” var.

İnsan məntiqə və faktlara əsaslanaraq davranır. Soyuqqanlı və analitik şəkildə düşünə bilir. Beynimizdə oturan meymun isə hisslərlə hərəkət edir. Hirsli və səbrsiz olur. Onu idarə etmək və anlamaq çətinidir. Meymun bizə peşman olacağımız çox şeyi etdirə bilər. Bundan əlavə, beynimizdə həm insan, həm də meymunu nəzərə ala bilən, hər ikisindən əldə etdiyi məlumat və əmrləri təhlil edən, həmin məlumatların əsasında hərəkət edən “kompüter” də var”.

Bu kitabı yazarkən beynimdə olan “insan”, “meymun” və “kompüter” estafet çubuğunu öz aralarında bir-birinə ötürəcək. Bəzən həmin çubuğun üstündə dava gedəcək. “Ubuntu” daxilinizdəki insanlara, meymunlara və kompüterlərə maraqlı gələcək.

Kitabda hisslərim, düşüncələrim və çıxardığım nəticələr də yer alıb. Kitabda beynim, ruhum və “mən” varam.

Sizi kitaba baş-başa buraxıram.

Xoş qıraətlər!

FASIL 1

UBUNTU

UBUNTU nədir?

Cənubi Afrikada bir qəbilə yaşayıb. Qəbilənin bütün üzvləri təkcə özlərini deyil, bütün qəbiləni düşünüblər. Onlar xoşbəxt olmağın yolunu yalnız xoşbəxt etməkdə görüblər. Bu qəbilədə başqa insanlarla insan kimi rəftar etmək öyrədilib. Qəbilənin insanları səmimilikləri və mehribanlıqları ilə seçiliblər. Onların sahib olduqları bu cür mənəvi keyfiyyətlər “Ubuntu” sözünü yaradıb. Bu söz tərcümədə yaxşılıq, mehribanlıq və insanlıq mənalarını ifadə edir.

“Memar Əcəmi”də bir ailə var. Ailənin üzvləri ilk növbədə bir nəfəri düşünür. Bu ailədə yalnız bir nəfərin xəyal və məqsədləri gerçəkləşir. Yalnız bir nəfər evdən gümrah çıxıb gümrah qayıda bilir. Yalnız bir nəfərin içindəki gənc hələ də gəncdir.

Amma bu ailə təkcə bir nəfərdən ibarət deyil. Ailədə başqa bir nəfər də var. O, gün ərzində ev işlərini görür, uşaqlara baxır, ev-eşiyi qaydasında və təmiz saxlayır, yemək bişir.

rir və yüzlərlə işin öhdəsindən gəlir. Gördüyü işlər isə onu nə xəyalına, nə də məqsədinə yaxınlaşdırır.

Xeyalları gerçəkləşən “insan” mənəm. Həyatını mənə və uşaqlarına həsr etmiş “həqiqi insan” isə Münəvvərdir. Münəvvər öz anasının və qaynanasının aqibətini yaşayır. Həyat yoldaşı kimi cəhd etməsəm, onun da bütün həyatı elə mənə və uşaqlara qulluq etməklə keçəcək. Həm böyüdü-yüm, həm də ətrafımda gördüyüm ailələrdə əksər hallarda qadın üçün ən başlıca vəzifə borcu ailə maraqlarına qulluq etmək olub. Amma gördüklərim və yaşadıklarım göstərib ki, “ailə” maraqları “kişinin” maraqlarını ifadə edib.

Qulluq etmək. Bunun səbəbi varmı? Əlbəttə var! Həmin səbəb məntiqli olmasa da, çox güclüdür. Qədim dövrlərdən bu günə qədər niyəsə bütün icmalarda (qaydanı pozmayan istisnalar, əlbəttə ki, var) qadının rolu və mövqeyi ikinci dərəcəli olub.

Bura qədər yazdıqlarımdan mənim feminist və ya “qadınşünas” olduğumu düşünə bilərsiniz. Səmimi etiraf edirəm ki, içimdə yaşayan “mağara dövrünün Neandertal kişisi”nin hər bir hüceyrəsi hələ də mövcuddur və saat əqrəbi kimi işləyir. Bəzi cümlələri yazarkən hətta özüm belə sərgilədiyim mövqe qarşısında təəccüblənirəm. Amma inanıram ki, bu həyatda atılan hər addımın arxasında güclü bir səbəb dayanır.

Gəlin elə ən böyük “fəlsəfi” mövqeyimizi açıqlayaq. Yəqin ki, əksəriyyətiniz bu cümləni eşitmisiniz:

“Hər bir uğurlu və güclü kişinin arxasında mütləq bir qadın dayanır.”

Maraqlıdır, nə üçün bu qadın həmin kişinin yanında olmaq əvəzinə arxasında dayanır? Nə üçün biz əsrlər

boyu hətta ən görkəmli qadınları belə hər hansı “kişinin arxasında” görməklə tərbiyə olunmuşuq? Bunun səbəbini bilmirəm. Amma görürəm ki, həmin səbəbin nəticəsi olaraq tarixi, dini, sosial, iqtisadi və siyasi mənzərəni təhlil etdikdə kişilərin dəyər əmsalı daha böyükdür.

Hökmdar Hammurapinin dövründən bu günə qədər dəyişməyən bir sıra göstəricilər var. Məsələn, görülən işə görə alınan məvacib. Kişilərə bu məvacib daha çox verilib nəyinki qadınlara. Hətta qul kimi satılan kişilərin qiyməti daha çox olub. Yəqin ki, məsələ fiziki göstəricilərdədir. Ən azından buna inanmaq istəyirəm. Paylanan miraslar və ya verilən səlahiyyətlərə baxdıqda görürük ki, istənilən ssenaridə biz kişilərə daha çox pay düşür.

Kitabı oxuyan kişilər tərəfindən daşlana bilərəm. Buna görə də “stand-up” ustası Bill Bərrün dediyi bəzi məqamları sözümə qüvvət qismində paylaşmaq istərdim.

Bill deyir ki, gözlənilmədən “Titanik” gəmisi batmağa başlayarsa, əvvəlcə xilasedici qayıqlara qadınlar və uşaqlar yerləşdiriləcək. Ev yatarsa, yanan evdən əvvəlcə qadınlar çıxarılacaq. Bir sözlə, kişi olmaq da düşündüyümüz qədər asan deyil.

Kişiləri xoşbəxt və güclü edən başlıca səbəblərə qayıdaq.

Dünyanın ən aparıcı 10 ali məktəbindən biri Harvard Universitetidir. Bu təhsil ocağını aparıcı edən amillərdən başlıcası isə universitet daxilində araşdırmalara verilən əhəmiyyətdir.

Bu araşdırmalardan biri 1939-1944-cü illərdə Harvard Universitetinin 268 kişi məzunu üzərində aparılıb. Araşdırma 75 il davam edib.

Bu dövr ərzində müxtəlif illərdə həmin məzunların iş-güzar və ailə həyatları təhlil edilib. Araşdırmanı 1972-2004-cü illərdə davam etdirən psixiatr Corc Veylent təcrübəsi ilə bağlı kitab yazıb. Harvard Universitetinin “75 illik Qrant” adlı araşdırmasından bəhs edən kitabın adı isə “Təcrübənin Zəfərləri”dir.

Corcun araşdırmalar barədə açıqladığı bir neçə məqamı sizinlə bölüşmək istəyirəm:

“Xoşbəxtliyin iki əsas təməli var. Birincisi, sevgidir. İkincisi isə həmin sevgini özünə yaxın tuta biləcəyin mühiti tənzimləməkdir.”

Araşdırmanın ən vacib kəşfi kişilərin “münasibətlərə” verdiyi əhəmiyyət olmuşdur. Söhbət həmin kişilərin həyat yoldaşları ilə olan münasibətlərindən gedir. Bu kişilərin gözəl karyerası, çoxlu pulu, gücü və imtiyazı var idi. Amma sadalanan amillərin heç biri onların xoşbəxt və dolğun həyatında başlıca rol oynamırdı. Başqa sözlə desək, çoxlu pul, karyera və güc onların münasibətlərinə təsir etmirdi. Lakin onların münasibətləri pula, karyeraya və gücə çox təsir edirdi.

Hər şey ailə münasibətlərinə dayanırdı. Münasibətlər qaydasında idisə, onlar xoşbəxt idilər. Əgər münasibətlərdə problemlər yaranırdısa, onlar alkoqolizmə meyilli olurdular. Təyin edilmişdi ki, bu məzunların boşanmalarının ən başlıca səbəbi elə spirtli içkidən həddən çox istifadə olmuşdur.

Corcun komandası müəyyən etmişdi ki, anaları ilə “yaxşı” münasibətləri olan məzunlar araşdırmanın aparıldığı illər ərzində digərləri ilə müqayisədə 87 min ABŞ dolları çox qazanıblar. Həmçinin müəyyən edilmişdi ki, analar-

la münasibətin yaxşı olması ilk növbədə iş prosesindəki effektivliyə birbaşa təsir göstərir.

Corcun apardığı araşdırmanın yekunu belədir: xoşbəxtliyin açarı sevgidə və isti münasibətlərin qorunmasıdır. Qadınları seviriksə və münasibətlərimiz möhkəmdir, deməli, xoşbəxtik¹.

Atam Harvardda təhsil almayıb. İllərlə araşdırma aparmayıb. Amma o da deyərdi ki, çalış, evdə münasibətlərini isti saxla. Bu, sənin işinə və gələcəyinə təsir edəcək.

Həyat qəribədir. Niyəsə Harvard Universitetinin professorundan bu sözləri eşitmək qulağımıza daha xoş gəlir. Halbuki ata və analarımızın professorlara dərs deyəcək qədər həyat təcrübəsi var. Amma biz bu təcrübədən faydalanmağa tələsmirik.

Münasibətlər qarşılıqlıdır - hər iki tərəfin mütləq iştirakı olmalıdır. “Ubuntu” prinsipinə görə, münasibətləri isti saxlamaq üçün sadəcə sevmək kifayət etmir.

Kişi olaraq qadını sevmişəm, amma ona qarşı, həqiqətən də, bir insan kimi və ya bir şəxsiyyət kimi rəftar etmişəmmi? Bu suala cavab vermək asan deyil. Münəvvərlə birgə həyatımdan öncə yaşadıklarım növbəti illərimə təsir edib. Uşaqlıq illərimdə gördüklərim və yaşadıklarım öz uşaqlarımın atasına, onun həyat yoldaşına çevrildiyim illərə çox təsir edib.

Ailəm, sevgimiz və Münəvvər barəsində növbəti fəsillərdə oxuyacaqsınız. İndi isə bir çox hallarda məhəl qoymadığımız, amma qadınların cəmiyyətə verdiyi

¹ Mənbə: Triumphs of Experience: The Men of the Harvard Grant Study, George E. Vaillant, ISBN - 978-0674059825

töhfələri və cəmiyyətin onlara olan münasibətini özündə əks etdirən qeydlərimi sizinlə paylaşmaq istəyirəm.

Napoleon Hill və dünyanı dəyişən qadın

Bir qadının vaxtında etdiyi müdaxilə nəyi dəyişə bilər?

Bir qadının verdiyi düzgün tərbiyə və istiqamət insanı haralara apara bilər?

Bu suala cavab yazmadan öncə bütün dövrlərin ən güclü və ən çox satılmış şəxsi inkişaf kitabından və bu kitabın müəllifindən danışmaq istəyirəm.

“Düşün və Zəngin ol!” kitabı iqtisadi böhrandan sonra ABŞ-da yaşayan insanlar üçün ümid və uğur xəritəsinə çevrildi. Kitab bu günə kimi 30 milyon tirajla satılıb. Kitabın müəllifi Napoleon Hilldir.

Hill ABŞ-ın iki dövlət başçısının məsləhətçisi olub və 1957-ci ildə “Success Unlimited” (“Sərhədsiz Uğur”) jurnalının baş redaktoru vəzifəsində işləyib.

O, 15 yaşından müxbir işləməyə başlayıb. Öz dövrünün zəngin iş adamlarından biri olan Karnegidən müsahibə götürməsi gənc Hillin həyatını dəyişib.

Müsahibədən sonra Karneginin təklifi ilə 20 illik araşdırmağa başlayıb. Apardığı araşdırmanın və Karneginin əlaqələri nəticəsində Henri Ford, Qraham Bell, Tomas Edison, Vudro Vilson kimi şəxslərlə görüşüb, onlardan da müsahibələr götürüb.

Nəticədə Hill 20 illik araşdırmasını kitaba çevirib. Kitab dünyanın bu günə qədər yazılmış ən effektiv şəxsi inkişaf və motivasiya vasitəsidir. Bu günə qədər oxuduğumuz və bu istiqamətdə yazılan kitablar Hillin əsərinə birbaşa və ya dolaylı şəkildə istinad edilərək qələmə alınmışdır.

Hill bu kitabı ilə təkcə insanları mənəvi zənginləşdirmir, eyni zamanda özü də varlanır. “Uğur Akademiyası”nı açmaq üçün 600 hektarlıq sahə alır. Həmin ilin sonunda ABŞ-da böhran baş verir. Hill hər şeyini itirir, amma sonradan Franklin Ruzveltin Milli Dirçəliş İdarəsində məsləhətçi kimi işləməyə başlayır.

Soruşacaqsınız ki, bəs bu məsələyə qadının nə aidiyyəti var?

Məsələ burasındadır ki, Hill 10 yaşında anasını itirir. Onun atası Hillə və qardaşına himayəçilik edə bilmir. Nəzarətdən çıxan Hill avaraçılıq və qanqsterlik etməyə başlayır. Onun ideal qəhrəmanı isə Cessi Ceyms adlı quldur olur. Bu quldurun şərəfinə Hill də belinə tapança qoyub əyalətdə yaşayan insanları təhdid etməyə başlayır.

Bir müddət sonra atası yenidən ailə həyatı qurur. Marta adlı ögey anası qısa zamanda Hillin tərbiyəsi ilə bağlı çıxış yolunu tapır. Söhbətləri əsnasında xəyalpərəst və yazmağı sevən Hillə Martadan qərribə təklif gəlir. Marta tapançasını təhvil verərsə, ona “yazı maşını” alacağını deyir.

“Əgər tapançanla rəftar etdiyin kimi bu yazı maşını ilə də rəftar etsən, o zaman çox uğurlu, tanınmış və rifah içində yaşayan insan olacaqsan”, - Marta Hillə deyir.

Hill ögey anasının bu təklifi ilə razılaşır. Marta onunla birlikdə yazıçılığı inkişaf etdirən məşğələlər edir. Hill onun vasitəsi ilə qanqsterlikdən əl çəkir, müxbirlik etməyə və yazmağa başlayır.

Hillin həyatının sonrakı səhifələri isə artıq sizə məlumdur.

Dəyərli xanımlar,

Mütləq müdaxilə edin! Mütləq təkliflərinizi verin! Tərbiyəinizi verməkdən çəkinməyin! Və mütləq həyatları dəyişin!

Biz oğlan və qız uşaqlarının buna ehtiyacımız var.
Xəyalları və gizli istəkləri olan uşaqların buna ehtiyacı var!
Gözəl ola biləcək dünyanın Sizə ehtiyacı var!

Qadınlar Afrika qitəsinə bənzəyir

Vaxtı ilə Afrika koloniyalar toplusu olub. Müxtəlif ölkələr bu qitəyə hücum edib, torpaqları müsadirə edib, sərvətləri mənimsəyib, yerli əhalini qul kimi alıb-satıblar.

Bu qitənin insanları öz evlərində yaşasalar da, onlara ikinci dərəcəli insan kimi baxılıb. Bəzən onlar heç insan yerinə də qoyulmayıblar. Nəticədə bu gün həmin qitə öz ayaqları üstündə dayana bilmir. Nəticədə hər il başqa qitələr və başqa ölkələr onların gələcəyini öz bildikləri şəkildə müəyyən etməyə çalışırlar. Xüsusilə də Avropa ölkələri. Vaxtilə “qara torpaqlar”ı “qaraldan” Belçika, Böyük Britaniya, Fransa, İtaliya, Portuqaliya, İspaniya bu gün bu qitəyə “yardım” etməyə çalışır. Əlbəttə ki, Birləşmiş Millətlər adı altında bir çox işlər görülür. Amma bu işlərin əksəriyyəti qitəni bu vəziyyətə salan səbəbin aradan qaldırılmasından çox nəticələrlə vuruşmağa istiqamətlənib. Nəticələr ağırdır - aclıq, yoluxucu xəstəliklər və artan ölüm rəqəmləri.

Bir vaxtlar böyük torpaq sahələri olan Afrika qəbilələri necə oldu ki, öz torpaqlarından və öz azadlıqlarından məhrum edildilər? Səbəblərdən biri məhz düşmənçilikdir - qəbilələr arasında baş verən və hər dəfə rahatlıqla müharibəyə çevrilən düşmənçilik. Bunun nəticəsidir ki, əlinə kitab götürmək əvəzinə bir çox afrikalı uşaq “Kalaşnikov” götürür. Onlar könüllü şəkildə və ya məcbur edilərək öz yaxınlarını öldürürlər.

Cənubi Afrika təkcə “Ubuntu” sözünə görə məşhur deyil. Bu zona dünyanın bir nömrəli brilyant ixracatçısıdır. Afrikada qızıl, kömür, xrom və platin ehtiyatlarının bolluğu Avropanı bu qədər “şərgöz” edən başlıca səbəbdir. “De Beer” adlı brilyant brendi, Rotşild ailəsi və digər mədəni sahibləri bu ərazilərin daş-qaşına verdikləri dəyəri insanlarına verməyiblər.

Ölkəmdə yaşayan qadınların həyatı bu qitənin, xüsusilə də Cənubi Afrikanın həyatına çox bənzəyir.

Qadınlarımız gözəldir, bacarıqlıdır, istedadlıdır. Onların istək və xəyalları çoxdur. Amma onların həyatında “kolonizatorlar” var. Bu “kolonizatorlar” isə onlara bir vaxtlar doğma olan, sonra isə yadlaşan kişilərdir. Cənubi Afrikanın “kolonizatorlar”ından fərqli olaraq, bu kişilər xanımlarını sevir, onları mühafizə edir, amma onlara sərbəst şəkildə öz ayaqları üstündə dayanmağa imkan yaratmırlar.

Qadının gözəlliyi onun sərvətidir. Qadının bədəni Cənubi Afrikada olan brilyant və qızıl dəyərindədir. Qadının xəyalları və məqsədləri isə həmin regionda yaşayan yerli əhaliyə bənzəyir. Afrikaya “brilyant” gözü ilə baxan “kolonizatorlar”la qadınlara “ət” gözü ilə baxan kişilər arasında fərq yoxdur. Brilyant üstündə gedən mübarizə gözəl qadın uğrunda aparılan müharibədən heç nə ilə fərqlənmir. İstəyib əldə etməyənlər var. İstəyib əldə edənlər var. Əldə etdiyi ilə yetinməyib daha böyük və əlçatmaz “daşı” axtaranlar var.

Qadın ilk növbədə bədəndir. Ətdir. Daha sonra isə qulluqçudur. “Qara qitə”də ora-bura satılan qullarla yaşadığım icmadakı qadınların fərqi görə bilmirəm. Onların həyatını adətən kişilər təyin edir. Hara gedəcəklər, nə

oxuyacaqlar, nə edəcəklər, kiminlə olacaqlar və ya kiminlə olmayacaqlar kimi məqamları biz təyin edirik. Onları öz aləmimizdə mühafizə edirik. Qoruyuruq. Amma anlamırıq ki, onlar üçün ən böyük təhlükə elə onları qorumaq istəyənlərdən gəlir.

Bu cümlələri yazmaq asan deyil, amma qəbul edirəm ki, anamın, qaynanamın və həyat yoldaşımın həyatında bu cür prosesləri az görməmişəm. Qohumlarımda və ətrafımda olan ailələrdə qızların gələcək həyatlarının necə təyin edildiyinin şahidi olmuşam. Özüm də sırf mənə uyğun olan gələcəyi Münəvvər üçün təyin etmişəm.

Qəbilələrarası dava və müharibələr isə qadınlar arasında gəzən söz-söhbətlərə bənzəyir. Qaynanalar və gəlinlər iki düşmən qəbilənin başçısına çevrilirlər. Məişət burulğasında yaşayan və sərbəst həyatı olmayan qadınlar növbəti nəslin qızlarına “kitab” əvəzinə “Kalaşnikov” ötürürlər. Bir çox qadın elə bir sıra qəbilə başçıları kimi “bir-birimizdən ayrı yaşasaq, yaxşıdır” deyir.

Kitab oxuyan və ali məktəblərdə təhsil alan qızlarımız Afrikanın çöllərində oynayan və böyükklərdən eşitdikləri hekayələri həvəslə dinləyən, onları gözləyən gələcəkdən xəbərsiz uşaqlara bənzəyirlər.

Həmin uşaqlar oyunlardan və hekayələrdən insanlığı öyrənirlər. Onlar insanları sevməyi öyrənirlər. Onlar insanlara etibar etməyi öyrənirlər. Amma gələcəkdə eşitdikləri və edəcəkləri arasındakı uçurumdan bixəbərdirlər.

Onların bəzisi oyun oynayarkən və hekayə dinləyərkən baş verən həqiqətləri görməyə başlayır.

Gördükləri həqiqətlər onları hekayələrə və oyunlara daha çox sığınmağa məcbur edir.

Bu uşaqların əksəriyyəti böyümədən həyatı tərk edir. Digər hissəsi ömür boyu “sahibləri” üçün iş görür. Onlara qulluq edir. Böyük bir qismi isə ondan-bundan gələcək “çörəyə” möhtac qalır.

Yardım qutularının üstündə edilən davaları görən uşaqlar həyatın oyunlardan və hekayələrdən ibarət olmadığını anlayırlar.

Əlində oyuncaq tutan günahsız uşaqlarla əlində diplom tutan gənc qızlarımızın həyatı necə də bənzərdir! Bu oyuncaq və bu diplomlar gözəl xatirələrin, insanlıq dolu illərin simvoluna çevrilir.

Sonra bu uşaqlar, bu qızlar bizə inanaraq və ya çarəsizlikdən əllərimizdən tuturlar. Kişilərin əllərindən!

Bəzi uşaqlar və bəzi qızlar məhz bu əllərin sayəsində “ağ gün”ə çıxırlar. Əksəriyyət üçün isə bu əllər qandallara çevrilir.

Qadınlar və rəqəmlər

Qadınların biznesdə və siyasətdəki yerini anlamaq lazımdır ki, ümumi mənzərəni daha aydın görə bilək.

Gəlin biznesdən başlayaq.

Dünya iqtisadiyyatında nəhənglərin komandası hesab edilən “Fortune 500” şirkətində 16 oktyabr 2015-ci il üçün göstəricilər belədir:

500 şirkəti idarə edən icraçı direktorların yalnız 22-si qadındır. Bu, ümumi direktorların payından 4.4% deməkdir. Korporativ dünyanın 4.4%-i əslində çox vacib bir məqamı göstərir: biz kişilər idarəetməni qadınlara həvalə etməyə tələsmirik. 22 qadının o zirvəyə çıxma bilmə faktının özü isə insanı valeh edir. Bu qadınlar “General Motors”, HP, IBM,

“Pepsi.Co”, “Oracle”, “Xerox”, “Avon” kimi şirkətləri idarə edirlər.

Onlar arasında Mari Barra isə 1998-ci ildən bəri şirkətdə qadın idarəçi kimi rekorda imza atmışdır. Belə ki, Barranın idarəçiliyi dövründə “General Motors” şirkəti Top 500-lüyün reytingində 6-cı pilləyə qalxmışdır¹.

Siyasətlə davam edək.

2016-cı ilin iyun ayına olan rəqəmlərlə tanış olaq:

Qadınlar dünya üzrə parlament təmsilçilərinin 22.8%-ni təşkil edir. Bu rəqəm 1995-ci ildən indiyə kimi 11.3% artmışdır.

2015-ci ilin yanvar ayına bütün hökumətlərdə nazirlərin 17%-i qadın olmuşdur. Bu qadınlar əksər hallarda ictimai və təhsil sektorunda nazir vəzifəsində çalışmışdılar.

2016-cı ilin sentyabr ayına olan və hökumət başçıları-nın sayını açıqlayan siyahıda isə yalnız 9 yer qadınlara məxsusdur.

Düzdür, hazırda ABŞ-ın Hilari Klinton və Mişel Obama vasitəsi ilə qadınları siyasətdə önə çəkmək cəhdlərini görürük. Almaniya kansleri Merkel xanım da nadir tapınıtlardandır. Ondan öncə uşaqlıq dövrümdən xatırladığım Marqaret Tetçer və bir sıra digər qadınlar da var.

Bir məsələ gün işığı kimi aydındır. Yaxın 50 ildə biznesin və siyasətin idarə edilməsində estafeti qadınlara ötürmək niyyətimiz yoxdur. Halbuki dünyanın bu qədər müharibə və qırğınlardan sonra “tapança-tapança” oynayan oğlan

¹Mənbə:<http://fortune.com/2015/06/29/female-ceos-fortune-500-barra/?iid=sr-link9>

uşaqlarına deyil, “evcik-evcik” oynayan qız uşaqlarına ehtiyacı var.

Gəlin məişətdə olan rəqəmlərə baxaq.

Hazırda 700 milyon qadın 18 yaşa çatmadan ailə həyatı qurub. Onlardan 250 milyonu isə 15 yaşa çatmadan ailə həyatı quranlardır. Yəni siyahıda olan hər 3 qadından 1-i 15 yaşa çatmadan ailə həyatı qurmuşdur. Erkən hamiləlik, cinsi əlaqənin gətirdiyi yoluxucu xəstəliklər bu cür nigahların istənməyən nəticələridir.

Dünyada yaşayan qadınların 35%-i həyatı boyunca ən azı bir dəfə fiziki və ya cinsi zorakılığa məruz qalıb.

Qlobal insan alverinin 70%-ni oğurlanan və istismar edilən qadınlar/qızlar təşkil edir. Bu o deməkdir ki, oğurlanıb satılan hər 3 uşaqdan 2-si qız uşağıdır.

Bu rəqəmləri yazarkən tüklərim biz-biz olur. Çünki öz komamızda oturub dünyada baş verənlərdən bixəbər olmaq asandır. Amma bu rəqəmlər real insanlardır. Real həyat hekayələridir. Qızım Məryəmi bu statistikanın içində görmək məni sadəcə dəli edərdi. Amma həqiqət budur ki, hələ də qadınlar “oyuncaq” və “ət vahidi” kimi alınıb-satılır. Onlar bu cür böyüyür. Onlar həyatı belə görür. Onlar həyata belə davam edir¹.

Bu rəqəmlər əslində bizim üçün çıxış yolu olacaq koordinatlardır. Xəritəmizdə qeyd etməli olduğumuz və bizi “evə” qaytaracaq koordinatlardır. Rəqəmlərə baxın. Qadınlarınıza bərk-bərk sarılın. Onların istisinə bir daha şükr edin. Onlarla birlikdə fərqli rəqəmlərin olacağı dünya üçün çalışın. Mənə görə, bu yolda birinci yerdə təhsil dayanır.

¹ Mənbə: www.unwomen.org

Məcbur edilmiş deyil, azad şəkildə seçilmiş və alınmış təhsil. İkinci vacib məqam isə təşəbbüskarlıqdır. Çünki qadın ətrafını daha məhsuldar və müsbət etməyə meyllidir.

Təhsil almış və təşəbbüskarlıqla məşğul olan gənc qızlarımızın sayını artırmalıyıq. Bu rəqəmlər artdıqca daha öncə paylaştığım rəqəmlər azalacaq və sonda yox olacaq. Buna çox inanıram. Siz də inanın!

C.K Roulinq - yazıçı və gerçəkləşən xəyal

1992-ci ildə I sinif şagirdi kimi məktəbə ilk addımı atıram.

Həmin ildə uzaq Portuqaliyada ingilis dili müəllimliyi edən britaniyalı gənc xanım "Ceyn Ostin" əsərini onun kimi çox sevən portuqaliyalı bəylə ailə həyatı qurur. Bu sevinc çox çəkmir. Cütlük arasında problemlər yaşanır. Ərinin təhqirlərinə, sərxoş vəziyyətinə və onu döyməsinə dözməyən gənc xanım bu nığahdan olan uşağı ilə birlikdə Böyük Britaniyaya qayıdır. Onun həyatında bir körpəsi və "Harri Potter" əsərinin yazılmış ilk 3 fəslə olur. Universitetdən məzun olandan sonra 7 il çətinlik və uğursuzluq içində yaşamış gənc ana sosial təminatla dolanır. Sonra yenidən müəllimlik etməyə başlayır. Amma "yazmaqdan" əl çəkmir. Ona nəfəs ala biləcəyi mühiti yaradan yeganə məşğuliyyəti - yazıçılıq özünün, qızının və milyonlarla insanın həyatını dəyişir. Bu qadın mənim ilham pərilərimdən biri - Coan Roulinqdır. Çünki o, bir yandan işləməkdən, digər tərəfdən övladının qayğısına qalmaqdan möhlət tapan kimi kafelərdə oturub kitab yazıb. İlk növbədə bunu özü üçün edib, amma nəticədə bu qərarı onun bütün həyatını dəyişib. Bu gün o, İngiltərənin və dünyanın hələ də yaşayan, ən çox oxunan, ən çox satılan kitablarının

müəllifidir. Bu gün o, məşhur “C.K.Roulinq”dır. Amma Coan keçmişində döyülən, söyülən, uşağına tək baxmalı olan gənc ana idi. Buna baxmayaraq o, öz xəyalını mövcud vəziyyətə qurban vermədi və yazmağa davam edərək uğurlu müəllifə çevrildi.

Həyatımda yüzlərlə qadını eyni vəziyyətə təslim olan görmüşəm. Özüm də sevdiyim qadını eyni vəziyyətin içində salmışam.

Ona xəyallarını gerçəkləşdirə biləcəyi mühiti yaratmışam. Öz xəyallarımı onun xəyallarından üstün tutmuşam. Hər bir qadının Coan kimi “müəllif” olmağa haqqı var. Xəyallarınız üçün çalışmaq nə qədər çətin olsa da, sonunda bəhrəsini mütləq görəcəksiniz. Sizin qarşınızda nümunə var: Coan ilk növbədə ana idi. Bir ana olaraq öz uşağını mühafizə etməli idi. Onu bu vəziyyətə salan kişini bu gün heç kim tanımır. Amma Coan günümüzdə milyonlarla insanın ilham mənbəyidir. O hələ də yazır.

Anam Gövhər - rəssam və fəda edilmiş arzu

Vaxtı ilə müəllimlik edən başqa bir gənc qadını da tanıyıram. O, təhsilini davam etdirmək üçün rayondan şəhərə gəlir. Əzim Əzimzadə adına Bakı Rəssamlıq Məktəbinə qəbul edilir. Orada gənc oğlanla tanış olur. Hər ikisi də rəsm çəkməyi çox sevir. O, təhsili ilə əlaqəli bir sıra səyahətlər edir. Bakı Kukla Fabrikinin baş rəssamı kimi işləyir. Portuqaliyadakı ssenaridən fərqli olaraq, bu iki gəncin həyatına 3 balaca oğlan uşağı gəlir.

90-cı illər Azərbaycan üçün çox çətin keçir. Hər iki gənc öz xəyallarını bir kənara qoyub çətinliklərə meydan oxuyaraq bu 3 övladını böyütməyə başlayır. Rəsm və rəssamlıq

kənarda qalır. Həyatlarının mərkəzində uşaqlar və onların tərbiyəsi dayanır.

İllər sonra ailəvi şəkillərlə dolu albomları vərəqləyərkən uşaqlar boya ilə çəkilmiş şəkilləri və arxasında yazılmış “romantik” sözləri görürlər. Alboma baxan ana dərin fikrə gedir. Əvvəlki illərinə, yaşaya bilmədiyi illərə qayıdır. Sonra yenidən bizə tərəf dönür və deyib-gülməyə davam edir. İçində olan “rəssam”ı bir kənara qoyan bu xanım mənim anam Gövhərdir.

“KVAN” kitabını oxumusunuzsa, bilərsiniz ki, o, mənimlə atamın arasını düzəltməyə çalışan xanımdır. Nə atam, nə də mən indiyə kimi ona kiçik də olsa emalatxana verə biləcək addımı atmamışıq. Ona xəyallarında çəkdiyi rəsmlərinə həyat verməyə kömək etməmişik. Hərdən işdən evə qayıdanda masanın üstündə çəkilmiş kiçik cızmaqara-lar görürəm. Uşaqlarımın şəkillərini çəkən anamın bu cızmaqaralarında deyilməyən o qədər “sözlər” var ki! Bu gün belə anamın hər şeyə yenidən başlaması üçün imkan var. O, çəkməyə başlayarsa, hər şeyin fərqli olacağına inanan atama qoşuluram. Anamın Coan Roulingdən heç bir fərqi yoxdur. Coan müəllifdirsə, o da rəssamdır. Coan yazırsa, o, rəsm çəkməlidir. Amma bu gün anam öz xəyalından uzaq-dır. O, evdar qadındır. Türk serialları ilə həyatına rəng qatmağa çalışan və həqiqi rəngləri bir kənara qoymuş qadındır. Onun xəyallarının qatillərindən biri kimi mən məhz özümü görürəm. Çox utanıram. Çox peşmanam. Amma sadəcə peşman olmaq istəmirəm. Yenə də cəhdin gücünə inana-raq “içindəki rəssamı” onun özünə qaytarmaq istəyirəm. Uşaqlarını sevən, onlar üçün çətinliklərə meydan oxuyan qadın tam xoşbəxt olmalıdır! “Ubuntu” prinsipinə əsasən,

nə atam, nə mən, nə də qardaşlarım anamı “sevinc dolu” görməyə nə kimi xoşbəxt ola bilmərik.

Anam üçün emalatxana təşkil edəcəyim günü hər an gözümlün qarşısına gətirirəm. Mövcud vəziyyətlə barışmaq istəmirəm.

Aranızda anamın xəyalını gerçəkləşdirməkdə kömək ola biləcək istənilən şəxs mənimlə əlaqə saxlaya bilər.

Yadımdadır, “KVAN” əsərini əlinə alıb vərəqləyəndə, onun gözlərində sevinc görmüşdüm. Bilmirəm bu kitabı əlinə alıb oxuyarsa, nə hiss edəcək. 3 oğlan uşağını böyüdən və evini “isti” saxlaya bilən qadın kimi onunla fəxr edirik! Onu çox sevirik! Səni çox sevirəm, Ana!

Ceyn Ostin - ilham pəriləri özləri yazarsa...

Kişilərin qadınları vəsf etdiyi dünyada böyümüşəm. Bu dünyada adətən qadınlar ən gözəl əsərlər üçün ilham pərisi olub. Hötesindən tutmuş Bethoveninə qədər hamısı qadınlardan təsirlənərək yazıb və yaradıb. Amma ilham pərisinin özünün yazması və yaratması da vacibdir.

Yazmaq və yaratmaq istəyirsənsə, yaş nə dərəcədə önəmlidir?

Bu suala cavab axtararkən Ceyn Ostin adlı xanımın hekayəsi mənim üçün stimula oldu.

O, ilk ciddi əsərini 19 yaşında yazıb. Onun dövründə qadınlara öz adları ilə yazmaq qadağan idi. Buna baxmayaraq Ostin əsərlərini yazaraq və çap etdirərək ailəsini dolandırır-dı. Atasının borclarını məhz nəşr etdiyi əsərlərlə ödəyirdi. Onun əsərlərində həmin dövrün məişəti, sevgisi və insani dəyərləri öz əksini tapırdı.

Ən məşhur və ən çox satılan “Qürur və Qərəz” əsərini Ostin 21 yaşında yazıb. 200 ildir ki, müzakirə edilən bu əsər 20 milyon nüsxədə satılıb.

Daxilinizdə hər hansı həvəs varsa, istedad varsa, o mütləq bir şəkildə üzə çıxacaq, ya da sizi çox narahat edəcək.

Gənc xanımlar, Sizə səslənirəm!

Təcrübənin yaşla gələn dövrləri bitdi. Bu gün təcrübə gördüyünüz işlərlə gəlir. Həyatınızın işini görmək üçün tələsin. Çox istəyin, çox inanın və sadəcə edin. Sistemli şəkildə davam edin. İstedadınız adınızı “ad” edəcək!

Ceyn Ostin kimi siz də bir çox kişiylə elə onların meydanında zərəfətiniz və uğurunuzla meydan oxuyun!

Uğurlar!

Kevin Durantın anası barədə nitqi

Hər il basketbol oyunlarına milyonlarla insan tamaşa edir. Meydançada qaçan “nəhənglərin” mübarizəsi nəfəs kəsir. Amma 2014-cü ildə Milli Basketbol Cəmiyyətinin ən dəyərli oyunçusu (MVP) adına layiq görülmüş Kevin Durant mükafatını almaq üçün səhnədə dayanıb danışarkən hər kəsi göz yaşlarına qərq edir.

Ümumi təşəkkürlər silsiləsindən sonra Kevin üzünü anasına tutub danışmağa başlayır:

“Məni dünyaya gətirəndə 18 yaşın var idi. Qardaşım 21 yaşın olanda doğuldu. Ərin səni tərk etmişdi. Gənc yaşında 2 uşağa baxmalı oldun. Tez-tez kirayə ev dəyişməli olduq.

Hətta yadımdadır, yeni köçdüyümüz evlərdən birində mebel yox idi. Boş otaqda bir-birimizi qucaqladıq. “Hər şey yaxşı olacaq” dedin.

İllərlə bizi məhəllədəki “pis” uşaqlardan, pis vərdislərdən və təhlükədən uzaq tutdun. Bizi yedizdirdin. Özün ac yatdın. Bizi məşq etməyə və üzərimizdə çalışmağa məcbur etdin. Zəhləməz getsə də, gələcəkdə nəyinsə alınacağına inanmasaq da, məşq edirdik.

Oyun zamanı zalda hamıdan çox sənin səsinə eşidirdim. Sən biza dəstək verirdin. Və bəli, bu gün buradayam. Minlərlə insanın qarşısında çıxış edirəm. Mükafat almışam. Belə bir günün gələcəyinə inanmurdum. Sən bizi güclü etdin. Bura kimi gələ bilməyimizə səbəb yalnız sənsən. Bizim üçün hər şeyini fəda etdin. Mükafat əslində mənə deyil, sənə verilməli idi, Ana! Basketbol liqasının ən dəyərli oyunçusu mən deyiləm, mənim anamdır!”.

Ana övladları üçün hər şeyi etməyə hazırdır. Amma uşaqlarda bu mexanizm eyni cür işləmir. Xüsusilə oğlan uşaqları ananın hərəkətləri əsasında gələcəkdə qadınlarla necə rəftar etməli olduqlarını təyin edirlər.

Evdə hər işi sırf ananın görməsi, uşaqlarla sırf ananın məşğul olması onlar üçün bir siqnaldır. Davranış siqnalıdır. “Anam belə edir, deməli, həyat yoldaşım da belə edəcək və etməlidir”, - deyə düşünürük. Ana öz canını bizə verə-verə beynimizdə gələcəyimizin qadınları ilə bağlı fikir formalaşdırır. Biz qadını daim fədakar görürük. O, daim razılaşmalı olur. O, hər zaman geri çəkilməli olur. O, kişinin uğurunun arxasında qalmalı olur. Halbuki əksər hallarda bu uğurun əsas memarı elə qadının özüdür. ABŞ-da iri şirkət rəhbərlərinin nitqlərini hazırlayan mütəxəssislər adətən qadın kopirayterlər olur. “KVAN” kitabının ərsəyə gəlməsində belə birbaşa qadınlar iştirak etmişdi. Kitabın redaktəsi və korrektəsi onlar tərəfindən edilmişdi. Kitabı yazmaq üçün motivasiya mənbəyim də qadınlar olmuşdu.

Bir sözlə, uğur memarı olub, başqaları üçün uğur inşa etməklə vaxtınızı itirməyin. Kişilər hər dəfə sizi məyus edəcək. Siz əməyinizin əvəzini nadir hallarda görə bilərsiniz. Maraqlıdır ki, onlara hər dəfə yenidən şans verəcəksiniz.

Bəlkə də, dünyanın işi belədir. Bəlkə, siz də günün sonunda Kevin kimi oğullarınızdan və kişilərinizdən sadəcə “diqqət” və “təşəkkür” dolu kiçik, amma çox dəyərli sözlər eşitmək istəyirsiniz. Bəlkə də, eşidəcəyiniz məhz bir neçə xoş söz gününüzün və işlərinizin ağırlığını qismən də olsa, unutduracaq.

Təşəbbüskarlıq dünyasında qadınlar

“Ubuntu”da bunu dəfələrlə eşidəcəksiniz. Qadınlarımızı cəmiyyətə qaytarmaq, onların istedad və bacarıqlarını hiss etmək üçün təşəbbüskarlıq dünyasını diqqətlə təhlil etməliyik.

2015-ci ildə təkcə ABŞ-da 100 milyon dollarlıq portfoliosu olan 305 vençur fondu kollektiv şəkildə bazara 114 milyard dollarlıq investisiya etmişdir. Qadın təsisçisi olan təşəbbüslər və şirkətlər bu məbləğin yalnız 10%-ni əldə edə bilmişdir. Vençur fondlarında qərarverici şəxslərin 94%-i isə kişidir.

Mənə elə gəlir ki, bir çox “start-up”ın uğursuz olmasının səbəbi elə məhz bu iki amildə gizlənib. Biz kişilər bir çox sahədə “körpüləri yandıra-yandıra” gəlirik. Amma qadınlar münasibətləri və əməliyyatları qoruya biləcək şəkildə “yandırmağı” bacarırlar.

Onlar biznesi idarə edərkən insanlara rəqəmləri deyil, insan münasibətini göstərə bilirlər. Bəlkə də, bu, “analıq kodu” ilə bağlıdır. Özü də işə yarayır.

Məsələn, bu yaxınlarda inc.com-un apardığı sorğuda qadın təşəbbüskarlar işlərini böyütmək üçün tələb edilənlər siyahısında “pulun çatışmazlığını” yalnız 3 yerdə qeyd ediblər. Onların 48%-i ilk növbədə mentora və ya istiqamət verən şəxsə ehtiyac duyduğunu vurğulayıb.

Təkcə bu fakt deyil, iki fərqli şirkət təsis etmiş və bir sıra şirkətlərdə çalışmış insan kimi müşahidələrim bunu deməyə əsas verir. Əlində külli miqdarda yatırımı olan kişilərdən ibarət komanda ilə əlində bir qəpik olmadan yeni layihəyə başlayan xanımlardan ibarət komandalarda oldum. Gəlir və görülən işin fərqi məni çox təəccübləndirdi.

Fərqi yalnız mən görmürəm. Bu gün 2.5 milyard istifadəçisi olan saytların əməliyyatlar rəisi məhz xanımlardır. Onların arasından əsasən Şeril Sandberqi və Marissa Meyeri vurğulamaq kifayət edər.

Bu iki xanım “Yahoo”, “Google” və “Facebook” kimi “nəhəng”lərin işini tənzimləyir. Marissanın Şerilə nisbətdə yükü daha ağırdır. Çünki o, bu günə qədər edilən səhvlərin altına zərif çiyinlərini qoyub məsələ həll etməyə çalışır. Amma onun “Google” keçmişini də danmaq olmaz. Bir qadının işə verdiyi enerji çox fərqlidir. Məsuliyyət və öhdəlik səviyyəsi çox fərqlidir. Qadınlar eyni zamanda onlarla işi keyfiyyəti itirmədən görə bilirlər. GR8 komandasının yeganə kişi təsisçisi olmaq mənə bunu deməyə əsas verir. Bu komandada çalışan 2 gənc qız hələ də məni heyran qoyur. Azərbaycan kimi “sərt bazar”da “zərif savaşıqlar” az qələbə qazanmayıblar.

Qadınlar dünya iqtisadiyyatına nəinki müsbət, hətta həlledici təsir göstərə bilirlər. Bunu deməyimə əsas verən bir layihə var. Bu layihə o qədər də sevmədiyim, amma yenə də sırf qadınların məhsuldarlığını və biznesdəki rolunu göstərmək üçün araşdırma və təşəbbüs etmiş “Qoldman Saks Qrupu”na məxsusdur.

Bu arada, bu sözləri yazan içimdəki “insan”dır. “Meymun” olan “mən” hələ ki baş verənləri kənardan izləyir.

“Qoldman Saks”ın “10.000 Qadın” layihəsi

2008-ci ildə “Qoldman Saks Qrupu”nun təşəbbüsü ilə “10.000 işgüzar qadın” layihəsinə start verildi. 56 ölkədə yaşayan 10.000 qadın bu layihəyə cəlb olundu. Qadınlara optimal biznes təhsili verildi, mentorluq edildi, xüsusi biznes əlaqələrinin yaradılmasına kömək olundu və onların layihələrinə investisiya yatırıldı. İlk məqsəd Dünya Bankının gördüyü və inkişaf etməkdə olan ölkələrdə nəzərə alınmayan 285 milyard dollarlıq verilməyən kredit fürsəti idi. Bir sözlə, qadınların idarə etdiyi orta və kiçik bizneslərə kredit verilmirdi. Halbuki verilə bilərdi. Bu boşluğu aradan qaldırmaq üçün başlatılan layihənin qadın məzunları inanılmaz nəticələr göstərdilər.

Proqramdan məzun olanların 90%-i bilik və bacarıqlarını öz icmalarına ötürdü. Bir sözlə, öyrəndiklərini öyrətdilər. Məzunların 58%-i yeni iş yerləri (orta statistik göstərici - 3.5 yeni iş yeri) açdı. Məzunların 69%-i isə dövriyyəni və gəliri artırmağa müvəffəq oldu.

İkinci il proqramda iştirak edən qadınların sayı 30.000 nəfərə qədər artdı. 17 ölkə bu layihəyə əlavə edildi və ümumilikdə layihəyə 600 milyon ABŞ dolları yatırıldı.

2014-cü ildə 100.000 qadın sahibkara bizneslərini inkişaf etdirmək üçün maliyyə vəsaiti ayrıldı.

Bu proqram bir sıra digər layihələr üçün başlanğıc rolunu oynadı.

“Qoldman Saks” və Dünya Bankında işləyən analitiklər qadınların nələr edə biləcəyini öz təcrübələrində gördülər. Onların bu addımı ilk növbədə bizim ölkədə olan qadın sahibkarlar üçün də gözəl imkan yaratmalıdır.

Bəs bizim gənc xanımlarımızı sırf sahibkarlıq və təşəbbüskarlıq mövzusunda daha bilikli və bacarıqlı edəcək “məktəb” varmı?

Qeyri-neft sektoru özü ilə birlikdə biznes məktəbləri anlayışını da gətirir. Bu məktəblər hələ ki ölkəmizdə mövcud deyil, amma onların işini görməyə başlamış bir neçə təşkilatımız və cəmiyyətimiz var. Bunlardan biri haqqında danışmaq istəyirəm.

“WOW” effekti yaradan yerli layihəmiz

2016-cı ilə çox fərqli başlamışdım. Yanvar ayının 10-da Yüksək Texnologiyalar Parkında “Wowoman” təşkilatı üçün “Daxili Motivasiya” adlı seminar keçirdim. Zalda yalnız qadınlar oturmuşdu. Bu qadınlar fərqli sahələrdən və ailələrdən gəlirdilər. Seminar zamanı hiss etdim ki, qadınların hamısı inkişaf etmək və öyrənmək istəyirlər. Onlar daxildə gizlənən potensialı üzə çıxarmaq və cəmiyyətə faydalı olmaq istəyirdilər. “Wowoman” bir təşkilat olaraq çox gənc idi. Amma onların gənc olması böyük işlər görməyə maneə olmurdu.

Təşkilatın təsisçisi Zara Arpetrei Hüseynova 18 yaşında sadəcə 200 manatla biznesə başlamışdı. ALZA geyim mağazasını idarə edən və ətrafına özü kimi dinamik qızları toplayan bu xanımda Azərbaycanın gələcəyi üçün gizli formul var idi.

İllərlə “yalnız müəllimə işləyə bilərsən” cümləsi ilə şikəst edilən qızlarımız onun yaratdığı platforma üzərindən biznesi, kompüter mühəndisliyini, dizaynerliyi və bir sıra digər sahələri öyrənməyə başlamışdılar. Zara qadınları bir ara-

ya gətirərək onlara ikinci nəfəs verirdi. Seminarı keçərkən daim Münəvvəri və ona qarşı etdiyim ədalətsizliyi düşü-nürdüm. Münəvvər məndən daha bacarıqlı təşəbbüskar ola bilərdi. O, insanlarla işləməyi çox sevirdi. Aktiv idi. İçində nə qədər istək və enerjisi var idi. Sadəcə qarşısında maneə kimi “mən” dayanırdım.

“Wowoman” təşkilatında keçirdiyim seminar 2016-cı ili-mi və növbəti illərimi tamamilə dəyişdi. “KVAN” kitabını yazıb bitirməyə qərar verdim. Münəvvərə özünü kəşf edə biləcəyi fürsəti yaratmağa qərar verdim. Zaranın və ko-mandasının bu işdə rolu böyük oldu. Bir çox mühafizəkar kişi öz xanımlarını bu cür platformalarla tanış etməli və ya tanış olmalarında vasitəçi olmalıdırlar. Orada çalışan xa-nımlar həm işləyir, həm təşkilatçılıq edir, həm ailə işlərini çatdırır, həm də bizneslərini və layihələrini yaratmaq üçün real cəhdlər edirdilər.

Qadınlar hər şeyi çatdıra bilir. Həm qadın olmağı, həm ana olmağı, həm gözəl qalmağı, həm də inanılmaz işləri idarə etməyi bacarırlar. Bütün bunları etmək üçün onlara stimül verilməlidir. Ən güclü təkan isə xanımları dəstəkləyən kişilərin olmasıdır. Onların arxasında dayanan və onlara özgüvən verən kişilərin olması.

“Wowoman” təşkilatına “Qoldman Saks” kimi inanan iri dövlət və özəl sektor müəssisələrimiz olsa, ölkəmizin rifahı üçün bir o qədər narahat olmaram. Sadəcə il yarım müddətinə etdikləri işlərə baxanda bunu anlamaq çətin deyil.

Zara ilə fəaliyyətə başlayan bu təşkilat 53 nəfərlik komandaya çevrildi. Bu komanda ölkə daxilində 80 (1 günlük) tədbir təşkil etdi. 2-3 aylıq texniki kurs və proqramlar keçirildilər. İnsan resursları, informasiya texnologiyaları, sahibkarlıq kimi sahələri əhatə edən bu proqramlar hələ də aktivdir və hələ də işləyir.

Zara bir çox tədbiri öz vəsaiti hesabına təşkil edib və müraciət edən 15.000 nəfərdən isə yalnız 5500-ü bu proqramlarda iştirak etmək şansını qazanıb.

Gənc xanımlarda təşəbbüskarlığa maraq oyadan və bu marağı real biznesə çevirə bilən təşkilatlarımız çox azdır. Ölkəmizdə xanımlarımıza ilham verə biləcək neçə proqram tanıyıırıq?

2016-cı ildə mənə “WOW” dedizdirən bir sıra proqramlar gördüm. Amma sırf qadınlara fokuslanan və onların gələcəyini daha gözəl istiqamətdə dəyişməyə yönəldilmiş olanı “Wowoman” təşkilatıdır.

İnanıram ki, Zara və onun komandası bir çox gənc qızı böyük işlər görməyə ruhlandıracaq. “Ubuntu”nu oxuyan gənc qızlar isə mütləq www.wowoman.org saytı ilə tanış olsun.

Qadınları Afrika qitəsinə bənzətdim, rəqəmlərdən bəhs etdim və təşəbbüskarlıq dünyasından danışdım. İndi isə bir oğlan uşağının qadınları kəşf etməsi barəsində oxuya biləcəyiniz fəsil ilə qarşıңызdayam.

FƏSİL 2.

QADINLARI KƏŞF EDİRƏM

Uşaq və qadın obrazları

Bir oğlan uşağı qadınları necə kəşf edir? Qadın obrazlarından ibarət portretlər oğlanların beynində necə canlanmağa başlayır? Oğlanlar “ilk”lər silsiləsindən olan ilk tanışlıq, ilk görüş, ilk rəqs, ilk öpüş, ilk ayrılıq, ilk barış mərhələlərini nəyə əsaslanaraq yaşayırlar? Beynimizdə canlanan qadın obrazları nə üçün bu qədər müxtəlif və mürəkkəbdir? Bütün bu suallara cavab verməyəcək qədər tənbeləm. Ya da cavabların hamısını bilmədiyimi boynuma almayacaq qədər eqoluyam. Amma istəyirəm ki, Afrikanın çöllərində qaçan və oynayan uşaqlar qədər sadə cümlələrimlə beynimdə yaranmış “qadın obrazları” haqqında danışım.

Freyd deyir ki, hər şey analarımızdan başlayır. İlk “sevgi”ni məhz onlarla yaşayırıq. İlk öpdüyümüz qadın da məhz anamız olur. Onların müqəddəsliyi danışılmazdır. Amma bir problem var, ana bizim ilk və son qadın obrazımız olmur. O, çox əhəmiyyətli başlanğıc nöqtəsidir. Onun-

la səmimi oluruq. Aramızda xüsusi yaxınlıq olur. Etibar etməyin və özünü rahat şəkildə paylaşa bilməyin yaxınlığından bəhs edirəm.

Oğlan uşaqlarının beynində qadın obrazları necə canlanır?

Ağla gələn ilk cavab ailədir. Ailədə olan qadınlar, televiziorda gördüyümüz qadınlar, evdən kənarda - “küçələrdə” rastlaşdığımız qadınlar, kitablarda kəşf etdiyimiz qadınlar beynimizdəki “qadın” sözünün onlarla fərqli çalarını yaradır. Yaranmış mərkəzi portretə əsasən, qadına olan münasibətimizi təyin edirik.

Oğlan uşağının qadınları kəşf etməsi dəmiryolu vağzalında qatara minib yola düşməyə bənzəyir.

Qatarın içində oturan uşaq sağ və sol tərəfdə olan pəncərələrdən fərqli qadınları görə bilir. Sağ pəncərədən müqəddəs, təmiz, səmimi və mehriban qadınlar görünür. Sol tərəfdə isə günahkar, səhv, eyni zamanda cəlbədici qadınlar peyda olur. Hər iki tərəfə olan münasibət fərqli şəkildə inşa edilir.

Qadınlar qatarın sağ və sol girişlərindən istifadə edərək vaqona minir, növbə ilə oğlan uşağının yanında əyləşirlər. Bəzən hər iki girişdən gələn qadınlar eyni zamanda uşağın yanında oturlar. Bəzən oğlan qatarın içində onunla birgə oturmuş və hansı tərəfdən içəri girdiyini görmədiyi qız uşaqları ilə tanış olur. Bir sözlə, vaqonda yol gedərkən müxtəlif qadınları kəşf etməyə başlayırıq.

Hər bir oğlan öz vağzalından sırf onun üçün təyin edilmiş qatarla yola düşdüyü üçün qadına fərqli münasibət bəsləyə bilir.

Əlbəttə ki, oğlanların əksəriyyəti bir sıra məntəqələrdə ya sağ, ya da sol tərəfdə enməli olur. Amma həyat boyu davam edəcək yolu bir nəfərlə getməyə qərar verirlər. Bu qərarı verənə kimi və ya qərarın nə dərəcədə düzgün olduğunu anlayana qədər oğlanların həyatından mütləq bir neçə qadın obrazı keçir.

İcazənizlə əlinizdən tutub sizi öz səyahətimə şahid qismində götürmək və səfərimiz boyu bir sıra macəralarımı, tanışlıqlarımı, qeydlərimi paylaşmaq istəyirəm.

Qatarın sağında, solunda və içində gördüklərimi sizə də göstərmək istəyirəm. Qatardan enmə anlarım və özümlə bu qatara götürdüyüm bir insan barəsində danışmaq istəyirəm.

Qatarın getmə sürəti məntəqədən-məntəqəyə, qadından-qadına dəyişəcək. Amma sonda lazım olan məntəqəyə birgə çatacağıq.

“Qatarım” yola düşərkən neçə yaşımın olduğunu xatırlamıram. Amma xatirimdə yol boyu ötüb keçən bir sıra məqamlar qalıb.

Qadın obrazları və söz portretləri

Vaxt çatır, vədə yetişir və oğlan uşağı real həyatda gördüyü bir sıra qadının portretini çəkməyə başlayır...

“Facebook” üzərindən #sözportreti heşteqi ilə sadəcə 3 yazımı paylaşmışdım. 30 söz portreti hazırlayıb hansısa sərgidə nümayiş etdirmək arzularımdan biridir. Həyatım boyu gördüyüm və münasibətdə olduğum qadınları başqa bir formada kəşf etməyinizi istəyirəm. Yalnız onlara xas olan gözəlliyi və hissləri görməyinizi istəyirəm. İnternet üzərindən paylaşdığım 3 fərqli yazını elə bu kitabdaca sizinlə bölüşürəm.

#sözportreti 1

İki nəfər üçün “ağ kağız”

Otelin klubuna daxil olanda qaranlıq dəhlizin sonunda qırmızı işıq onun üzərinə düşmüşdü. O, gülüşlər, rəqslər və qədəhlərdən uzaqda oturmuşdu. Yaşlı müştərisinin qucağında idi. Bəlkə də, vaxtı ilə atasının qucağında oturan şirin və saf qız olmuşdu. Bəlkə də, nə vaxtsa təhlükəsizlikdə hiss etdiyi qucağı tərk etməyə məcbur edilmişdi. Bəlkə də, onun atası yox idi. Heç onun üzünü belə görməmişdi. “Bəlkələrim”lə birlikdə masa arxasına keçdim.

Gözlərim hələ də onun üzərində idi. Üzərində olmayan paltarın əvəzinə onun əynini gözlərimlə örtməyə çalışırdım. Örtərkən bədəninin nə qədər gözəl olduğunu fərqlənə varmağa belə macal tapmışdım.

Saçları qısa idi. Saç ucları həyatında qaçmaq fürsəti tapmamış yarış atlarına bənzəyirdi. Külək belə o saçları sığallamaq istəmirdi. Bədənində olan döymələr aksiz markasını xatırladırdı. Sanki onu istifadə edən müştərilərindən yadigar qalan bu markaları bədəninin boş qalan səthinə düzmüşdü.

Onu istifadə edirdilər. Onu mühakimə edirdilər. Onu mühakimə edənlər belə istifadə edirdi. O, lazımlı idi. Bu müvəqqəti “lazımlılıq” onu əbədiyyən “soyuq” etmişdi.

Onun soyuq bədənini zamanı donduran antik gözəllərin mərmərindən idi. Gözləri qara quyunu xatırladırdı. Quyunun dibində kiçik tonqal yanırdı. Bəlkə də, o məhz həmin tonqalın hesabına yaşayırdı.

Adəmdən öncə dünyaya gələn Həvva kimi idi. Səhvlərinin heç bir əhəmiyyəti qalmamışdı. Bu səhvləri kimin üçün edirdi?

Həyatında olan kişilərin təqribi sayını düşünürdüm. Onun freskasını çəkən hər bir “rəssamı” təsəvvürümdə canladırmaq istəyirdim. Bu rəssamları masanın üstünə səpələnmiş çörək qırıntıları kimi silmək istəyirdim. Onun portretini yenidən çəkmək istəyirdim.

Ağ kağız parçasına həm onun, həm də özümün ehtiyacı var idi. Mən yenidən çəkməli idim. O isə üzərində fərqli baxışları yenidən hiss etməli idi. Dəyərli olduğunu ona verilən 50-60 manatda deyil, məhz cılığın rəssamın gözlərində hiss etməli idi.

Uzaqdan onu gördüyümü hiss etdi. Mənə baxdı. “Sən də hamı kimi bax və mühakimə et” deyərcəsinə alovunu bir az daha gücləndirdi.

Gözlərimi çəkmədiyimi görüb yaşlı müştərisinin qucağından durdu. Mənə tərəf addımlamağa başladı.

Ona “həyat qadını” deyirdilər. Kim bilir, neçə nəfərin həyatına elə məhz bu addımları ilə girmişdi. Amma bu dəfə atdığı addımlar onun həyatını dəyişəcəkdi...

#sözportreti 2

Günəşin bir addımlığında

O, günəşə bənzəyirdi. Saçları okean suları geriye çəkilərkən onları yola salan tropik sahillərdəki qum dənəciklərinin rəngində idi. Saç uclarına kiçik spirallar taxılmışdı. Uşaq olanda daş sobaların üstündə gördüyüm spirallara bənzəməsə də, daxilimi onlar qədər hərarətli edə bilirdi. Həyatı yenidən öyrənən körpə kimi həmin tellərə toxunmaq, onları əlimdə tutmaq istəyirdim. Elə həmin körpə kimi də bunun nə qədər təhlükəli olduğunu dərk edə bilmirdim.

Ətrafında daim pərvaz edən kişilər var idi. Bu kişilər günəşin ətrafında döən planetlərdən fərqli olaraq öz sıralarını və yerlərini bilmirdilər. Onları anlayırdım. Onlara acıyırdım. Çünki onlar nə qədər yanacaqlarını belə təsəvvür etmirdilər. Onu əldə etmək üçün yaşadıkları yangı o, əldə ediləndən sonrakı yangının yanında heç nə idi.

Günəşi əldə etmək mümkün idimi? Onu necəsə ram etmək olardımı?

Özümü bu qədər “planetin” içində Yer kürəsi kimi hiss edirdim. Ona yaxın olmaq mənim üçün həyat demək idi. İcimdə olan düşüncə və hisslərimi yalnız o, canlı tuta bilirdi. Bunu açıq-aydın görə bilirdim. Amma unudurdum. Əslində nə qədər uzaqda olduğumu və ona yaxınlaşa bilmək üçün neçə işıq ilinə ehtiyac duyduğumu unudurdum. Məndən aralıda olması həm onun üçün, həm də mənim üçün həyati əhəmiyyət kəsb edirdi. Çünki yaxınlıq ikimizdən birini və ya ikimizi də məhv edəcəkdi. Xaricdən gələ biləcək təhlükədən qorunmaq üçün illərlə ətrafımda ozon qatı formalaşdırmışdım. Amma hiss edirdim ki, hər baxışı ilə müdafiə divarımı yarıır. Nədənsə bu divarın məhv edilməsinə sevinirdim. Müdafiə qabığımı tərk edib uzaqlara uça bilərdim. Uçaraq əvvəlcə Aya enə bilərdim. Onun çiynləri Ayın kəşf edilməmiş vadiləri kimi cazibədar idi. Onlara toxunmaq istəyirdim. Barmaqlarımla ömür boyu onların üzərində gəzə bilərdim. Boynunun dərisi Ayın torpağı kimi əlçatmaz idi. Dodaqlarım bayraq sancaraq sevincdən tullana-tullana gəzən kosmonavt Nil Armstronqun ayaq izlərinə bənzəməyə hazır idi. Dünyaya və həyata olan baxışı günəş şüaları kimi aydın idi. Sözləri günəş şüaları kimi isti idi. Və mən onun soyuq, biganə ürəyimə yol ta-

pan sözləri ilə isinməyə başlamışdım. Davranışları günəşin səthində baş verən partlayışa bənzəyirdi. Harada nə zaman nə edəcəyi bəlli deyildi. Hər an qərarı dəyişə bilərdi. Amma ruhunun ümumi halı hər zaman eyni qalırdı. O, bu dünyaya ətrafına həyat və istilik vermək üçün gəlmişdi. İnsanları çox sevirdi. İnsanlara çox inanırdı. İnanmaq istəyirdi. İstisinin nəyisə dəyişəcəyinə inanmaq istəyirdi.

Ondan sadəcə bir addım aralıda dayanmışdım. Səssiz şəkildə tərəddüdlərimlə savaşırdım. Saçları burnuma dəyirdi. Boynu dodaqlarıma, çiynləri əllərimə çox yaxın idi. Baş verənlərdən xəbərsiz idi. Adəti üzrə qaydaya saldığı işlərlə bağlı hesabat verirdi. Özümü vitrinin digər tərəfində dadlı tort görmüş, amma vitrin şüşələri ucbatından həmin torta toxuna bilməyən uşaq kimi hiss edirdim.

“Həyatdan hər zaman ən yaxşısını istəməlisən”, - dedi. Məni əhatəyə alan “ozon qatı” tamamilə yoxa çıxmışdı. Qarşısında dayanıb ona baxırdım. Həyatımda bu günə kimi baş vermiş “ən yaxşıya” baxırdım. Baxmaqla kifayətlənmək qədər ağır heç nə yox idi. Hər ikimizi yaralayacaq vitrini sındırıb onu qucaqlamağıma az qalmışdı. Və elə bu vaxt...

#sözportreti 3

Yeraltından olan qadınlar

Qatarın içində iki sərnişin arasında bir qadın oturmuşdu. Sərnişinlərdən biri günlərlə davam edən yuxusuzluğunu və yorğunluğunu qadının zərif çiyninin üstünə “tökməyə” çalışırdı. Digər sərnişin isə tək deyildi. Körpəsini qucağında saxlayırdı. Körpə gah ayaqları, gah əlləri ilə qadına toxunur və gülürdü. Anasının “olmazları”na məhəl qoy-

mayan körpə qonşu sərnəşinlə öz aləmində oynayır və çox əylənirdi. Körpənin əyləncəsinə çevrilmiş qadın bu azmış kimi qarşısında dayanmış gənc qızı da necəsə həzm etməli idi. Bütün qatarın diqqəti həmin qızın üzərində cəmlənmişdi. Qızın duruşunda və baxışlarında fərahlıq, sərinlik vardı. O, istidən buxarlanan qatarın ehtiyac duyduğu fərahlığa sahib idi.

Gənc qızı gözaltı süzən qadın qarışıq hisslər yaşayırdı. O, keçmiş günlərini xatırlayırdı. Saçlarını və bədənini xatırlayırdı. Həmin günlər göz önündə aydın şəkildə canlansa da, sonradan qaranlıq tunelin içində itirdi. Keçmişdən geriye yuxusuz oğlan ilə əylənmək istəyən körpə qalmışdı. Və bir də ömrünün bahar fərahlığını qatarın içinə qonaq gətirən gənc qıza baxıb heyfslənmək var idi.

Qadın özünü bir-iki dişlək alınıb sonra soyuducuya qoyulmuş tort kimi hiss edirdi. Bir vaxtlar o da dilimlənmemişdi. Əl vurmağa, kəsməyə insanın ürək edə bilməyəcəyi günləri yadına düşdükcə özünü daha da qərribə hiss edirdi. Şirinliyi qalsa da, artıq onun qaşıqlanası vaxtı keçmişdə idi. Gözəlliyinə bir qaşığı belə dəyməmiş birini qarşısında görmək ona ağır gəlirdi.

Qatar dayandı. Açılib-bağlanan qapılarla birlikdə "Xanım Fərahlıq" da qatarı tərk etdi. Başını bir anlığa endirib-qaldıran qadının qarşısında bu dəfə yaşlı xanım dayanmışdı. Düşünmədən ayağa qalxaraq ona yer verdi. Bu dəfə onun qatarda əyləşənləri yuxarıdan müşahidə etmək şansı var idi.

Yuxulu oğlanın üzündə olan yorğunluq ona daha əziz gəlirdi. Əylənmək istəyən körpə ona daha şirin gəlirdi. Qarşısında oturan yaşlı qadının üzündəki qırıqları illərlə

öyrənilmiş və səliqə ilə bir-birinin üstünə düzülmüş həyat dərslərinə bənzəyirdi. Yaşlı qadının üz ifadəsində illərdən sonra həyatda heç nəyə əhəmiyyət verməməyin rahatlığı qalmışdı. Yaşlı qadının simasına çökən rahatlıq onu da rahatladırıdı.

Nəhayət, qapılar bu qadın üçün açılıb-bağlandı. O, ürəyində daşdığı rahatlıq hissi ilə qatardan endi. Yolu- na rahat şəkildə davam etdi. Həmin gün çox rahat keçdi. Evinə qayıtdıqda isə onu sürpriz gözləyirdi...

Nənəmin atama yazdığı məktub

Nənəm səkkiz fərqli ailənin bir araya gəlmə səbəbi idi. Vaxt və imkan tapan kimi səkkiz uşağı onun rayondakı evinə qonaq gəlirdi. Bu cür ailə görüşləri adətən bayram günlərinə təsadüf edirdi.

Uşaqlığım qismən bu görüşlərin və bayramların içində keçib. Atamın və anamın yanımda olmadığı tənha günlərimi, bir otağın mənə dar gəldiyi vaxtları nənəmin yaşadığı geniş ev və həyat əvəzləyirdi.

İnsanların çox olduğu yerlərdən sıxılırdım. Evdə tək qalmağın və televizorla dostlaşmağımın fəsadlarından biri də tənhalığı, həqiqətən də, sevməyə başlamağım idi. Nənəmgilə qonaq gedəndə isə hər şey dəyişirdi. Rayonda həyat evlərində verilən qonaqlıqlar çox fərqli idi.

İri qazanlarda cürbəcür ləzzətli yeməklər bişirilərdi. Plov qazanının qapağı açılan kimi ona tərəf qaçdığımızı xatırlayıram. Qazanın içindən burula-burula çıxan və plovun ətrini üzümüzə vuran buxar barədə yazmaq çox çətindir. Həmin ətir geriye qaytara bilməyəcəyimiz uşaqlığın qoxusudur.

Qazanları idarə edən, yeməkləri hazırlayan və masaları düzəldən “işçi qüvvəsi” sırf qadınlardan ibarət idi. Kişilər əsasən bişən kababın ətrafında toplaşmağı sevərdilər. Kababı bir nəfər hazırlayardı. On nəfər isə o darıxmasın deyər, əhvalatlar danışardı. Qazanın içinə atılan kabab tikələrini, onlarla eyni anda qazana düşən gözlərimi də xatırlayıram. Kabab qazanının qapağını açmağa icazə verməzdilər. Onu yalnız bir dəfə - qazan süfrəyə qoyulanda açardılar. Elə kabab qazanının sehri də bunda idi. Süfrədə əyləşənlərin üzünə toxunan isti qoxu onların içinə fərqli istilik yayırdı. Süfrənin üstünü görə biləcək qədər böyümüşdüm. Stulun üstü rəngbərəng idi - salatlar, yeməklər, şirələr süfrənin rənginə ləzzət qatırdı. Süfrənin ən gözəl naxışları isə onun başına toplaşan insanların gülüşündə gizlənirdi. Ailə birliyi, doğmalığ, istilik nənəmə görə və onun gətirdiyi dəyərlərə görə mövcud idi. Kənd kainat idisə, nənəm həmin kainatın mərkəzi idi. Ailə üzvləri onun istisinin ətrafında toplanırdı. Nənəm bu qonaqlıqları babam olmadan edirdi. Babam dünyanı tərk etmişdi. Babam qatarından nənəmi düşürdü: “Sənə hələ tezdir”, - demişdi. Bəzən nənəmin babamı uzaqlarda axtaran gözlərində “niyə səninlə qalmağıma icazə vermədin” cümləsi oxunardı.

Nənəm gördüyüm unikal qadın obrazlarından idi. Təsəvvür edin ki, Dünya müharibəsini görmüş qadın 8 uşaq böyütmüşdü. Yüzlərlə şagirdə təhsil vermişdi. Onlara yol göstərmişdi. Cəmiyyət qazanında bişən gəncləri yandırmağa “süfrə”yə gətirə bilmişdi. O həm də elm ilə yaxından maraqlanırdı. Nənəmin masasındakı elmi jurnalları vərəqləyəndə bu qadını daha çox sevirdim.

Nənəm yaşlanmışdı. O, məktəbdən, tələbələrindən uzaq düşmüşdü. Amma “işsiz” dayanmağı bacarmadığı üçün özünü bağ işlərinə vermişdi.

O indi çiçəkləri və tərəvəzləri tərbiyə edirdi, onları böyüdürdü. O, qadın idi. O, müəllim idi. O, evinin xanımı idi. O, ailəsinin ağbirçəyi idi. O, nəvələrini çox sevirdi. O, yazmağı çox sevirdi. O, bütün bu vəzifələrin öhdəsindən təkbaşına, layiqincə gəlməyi bacarırdı.

1994-cü ildə nənəmin mənimlə bağlı atama yazdığı məktubu oxuduğum gün çox təsirlənmişdim. Həmin məktubu illər sonra artıq nənəmin dünyada olmadığı bir vaxtda oxumaq mənə fərqli hisslər yaşatmışdı.

22 il əvvəl həmin məktubda yazılmışdı:

Nənəmin məktubu

*Hörmətli və istəkli oğlum Ağamirzə,
Yeni ilini təbrik edirəm. Həmişə sağlam ol...*

Salam təbiidir. Cansız məktub vasitəsilə halınızı xəbər alıram. Ailəniz necədir? Ağamirzə, əgər Coşqun dərslər hazır getmirsə, günah onda deyil, valideynlərindədir. Tənbəh edəndə anasını da gözlə! Uşağı vurmaq cəza deyil. Onun başa düşəcəyi dildə başa salmaq lazımdır. Uşaq bilməlidir ki, oxuyanlar necə adamlar olur. Evdə onun cəzasını qeyri-bərabər qüvvə ilə verəndə düzgün olmur. O, sarılıq xəstəliyinə tutula bilər, qorxaq olar. Bir də onlar bütün günü ana, nənə nəvəsişindən məhrumdurlar...?!

Doqquz sözdən üçünü bilməyəndə “2” verməzlər. Həmişə məktəbə get, uşağın dərslər münasibətini öyrən. Həm də Coşqun hazırlıqlı uşaqdır. Onu “toz içində çiçək” yox, “çiçək içində toz” edirsən.

O, tez solur. Qayğı görmür. Ailədə bəzi xoşagəlməz sözlər eşidir...

Məni bağışla, sizi darıxdırıram. Çünki uşaqları çox asanlıqla tapmısınız. Onun bir dirnağına həsrət qalanlar var.

Elə bilirəm məni başa düşərsən. Hələlik.

Hörmətlə:

Coşqunun nənəsi (Məryəm məmisi)

Əlimdə tutduğum bu kağız parçası nə qədər dəyərli idi. Uşaqlıq illərimi, qaynayan qazanları, buxar ətrini və bizi sevən nənəmizin isti ürəyini xatırladım...

Məcburi “müəllimlər” və “şikəst” nəsil

Müəllim nəvəsi və müəllim kimi bir məqama toxunmaya bilməzdim. Bu gün ölkəmdə yaşayan əksər ailələr öz qızları ilə bağlı gələcəyə yönəlik plan quranda ağllarına ilk müəllimlik peşəsi gəlir. Bu peşə onlar üçün çıxış yoluna çevrilir. Bu isə həm o qızın, həm də onun gələcək şagirdlərinin şikəst olması deməkdir. İnsan sevmədiyi işi görürsə, ətrafındakı insanlar nə onu, nə də onun gördüyü işi sevə bilər.

Böyük pullar xərcləyərək övladlarını məktəblərə düzəldən valideynlər bu kitabı oxumayacaq, məcbur edilərək dərslər deməyə başlamış gənc müəllimlərin isə bu kitabı əllərində tutmaq ehtimalı daha çoxdur. Bəlkə də, kitabı oxuduqca bu müəllimlərin onlar üçün seçilmiş peşə ilə bağlı qərarları dəyişə bilər. Çünki vaxt keçdikcə sevmədiyin işdən daha çox sıxılmağa və nəticədə mənfi enerjini uşaqlara ötürməyə başlayırsan.

Müəllimliyə olan sevgimi bu peşəni və uşaqlarla işləməyi sevən nənəm Məryəmə və ibtidai sinif müəllimim Roza Mehdiyevaya borcluyam. Çünki hər iki qadın hər birimi-

zin gələcəkdə “adam” olacağımıza çox inanıb. Onların bu inancı bizə də yoluxub.

“Yalnız müəllim ola bilərsən” deyən valideynlər ilk növbədə öz maraqlarını düşünürlər. Amma anlamırlar ki, nəticədə həm onların, həm də başqalarının uşaqları “şikəst” böyüdüldür.

Bu gün istənilən insanı danışdırın, hətta çox uzaq keçmişdə olsa belə, onlar mütləq ən çox sevdikləri dərsi xatırlayacaqlar. Həmin dərsi məhz müəlliminə görə yada salacaqlar.

Müəllim kimi bu peşənin nə dərəcədə əhəmiyyətli və məsuliyyətli olmasını dərk etmək lazımdır. Övladınız üçün peşə seçərkən təkcə qızınızın deyil, cəmiyyətin də məsuliyyətini daşdığınızı unutmayın.

Qızlarınızı müəllimliyə məcbur etməyin!

Onlar başqa sahələri sevə və bu sahələrdə inanılmaz uğurlu işlər görə bilərlər. Bu şansı onların əlindən almayın! “Ubuntu” prinsipi ilə desək, qızlarınıza və cəmiyyətə qarşı mehriban olun. Onları və dolayısı ilə cəmiyyəti şikəst etməyin!

Seriallar, filmlər və üzük əhvalatı

Coşqun adlı uşağın həyatında peyda olan qadın obrazlarının əksəriyyəti “ekranlar”dan gəlir. İzlədiyim filmlər, baxdığım seriallar qadına olan münasibətimi inşa edən başlıca amillərdən biri olub.

Mən “Santa Barbara” və “Edenə qayıdış” seriallarını izləyən nəsilədən gəlirəm. Estafeti Braziliya seriallarına ötürən nəslin nümayəndəsiyəm.

Anamın nə qədər böyük həyəcanla hər bir seriyanı gözlədiyini xatırlayıram. Hər dəfə masa arxasında əyləşib ekrana baxanlar “baş qəhrəmanlar arasında baş verəcək növbəti intriqanı” həyəcanla gözləyirdilər.

Bu seriallarda göstərilən “sevgi”, “həyəcan” və “həyat tərzini”ni gözümün önündə canlandırıram. Hazırda türk seriallarına baxan növbəti nəslə görürəm. Ekranlarda göstərilən “sevgi”ni və “qadın”ı görürəm. Bilirəm ki, bu serialları izləyən milyonlarla uşaq gələcəkdə kişi və qadın kimi məhz ekrandan onlara aşılana dəyərləri daşıyacaqlar.

Böyük evlər, bahalı maşınlar, sürətli və lüks həyat görə gənclər ordusu bu gün artıq öz qərarını verib. “Biz bu həyatı istəyirik”, - deyən qızlar təhsil almadan və ya təşəbbüskarlıqla məşğul olmadan dəbdəbəli həyata qovuşmağın yeganə asan yolunu elə həmin ekranda tapırlar. “Ailə həyatı qurmaq”, “Yaxşı namizədə ərə getmək” - qızlar bu qəbildən olan dəyərləri daşıyırlar. Oğlanlar isə zəhmətlə, alın təri ilə məsafə qət edə bilməyəcəklərini anlayıb harama üz tuturlar.

“Santa Barbara” və “Eden” dövrünün qadınları fərqli ailə dəyərləri daşıyırdılar. Bu qadınlar pragmatik deyil, romantik yolu seçmişdilər. Onlar məntiqlə deyil, ürəyin verdiyi qərarla ailə həyatı qururdular.

Mən bu seriallara nə üçün baxırdım? Məişət! Çətin dövrlər ona görə çətindir ki, istəmədiyin bir çox şeyi etməli olursan. Evdə tək qalmalı olduğum dövrlərdə televizor ilə daha da çox səmimiləşmişdik. Ayrılmaz dostluğumuzu görə valideynlərim köhnə stabilizatoru gizlədirdi. Ev kiçik, mənim də vaxtım bol olduğundan gizlədilmiş

stabilizatoru tapa bilirdim. Ekranı yandıranda fərqli dünyaya düşürdüm. Həmin dünyanın imkanları sonsuz idi. Həmin dünyada görə biləcəyim milyonlarla fərqli hekayə gizlənmişdi. Bir sözlə, kiçik oğlan uşağı böyük ekranda olan dünyanı və dolayısı ilə qadınları kəşf etmişdi. Münasibətlər və evlilik barədə heç nə bilmirdim, amma ekranda gördüyüm müəyyən səhnələr fikrimin formalaşmasına çox təsir edirdi.

Bir gün anam evdə təşviş içində nişan üzüyünü axtarmağa başladı. Tapa bilmədi. Çox sarsılmışdı. Bir müddət sonra bağçamızda işləyən tərbiyəçilərdən biri əlində üzük evimizə gəldi. Anam çaşıb qalmışdı. Axı necə olmuşdu ki, evin içində itən üzük bağçada tapılmışdı?!

Tərbiyəçinin dediyinə görə, Gövhərin oğlu bağçada Səbinə adlı qız ilə ailə həyatı qurmaq üçün onun barmağına üzük taxıbmuş. Coşqun və Səbinə filmlərdəki kimi evlənmişdilər. Axı ekranlarda hər zaman belə edirdilər. Barmağa taxılan üzük yeni mərhələ demək idi. Bunun dərinliyini nə o qız anlayırdı, nə də Coşqun. Onlar sadəcə baxmışdılar, görmüşdülər və götürmüşdülər.

Münasibətlər və sevgi ilə bağlı “məllimimiz” təkcə seriallar və filmlər deyildi, həm də küçələrimiz idi.

Yadımdadır ki, evimizin qarşısında futbol oynadığımız vaxtlarda məhlə uşaqları dəfələrlə bizi bağçaya tərəf gəlmək üçün səsləyirdilər. Bizim bağçanın həyatı sadəcə balaca uşaqların tərbiyə edildiyi yer deyildi. Bu həyat bir-birini yenicə kəşf edən cütlüklərin məkanına çevrilmişdi.

Gənc qızlar və oğlanlar buraya gizli-gizli öpüşmək və qucaqlaşmaq üçün gəlirdilər. “Gizli” sözü özümə də qərribə gəlir. Onların bu cəhdləri isə bağçada olan və kənar

məhəllələrdən buraya gələn uşaqların gözü önündə baş verirdi.

Buna bənzər növbəti “qapalı seans”lardan birində oğlan və qız necə qızıışmışdısa, soyunma mərhələsinə keçməyə başlamışdılar. Daha doğrusu, qız soyundurulurdu.

Təqribən 12 uşaq bağçanın arxa tərəfindəki dəmir pilləkənlərdə sevişmək üzrə olan cütlüyü görə bilmək üçün dəmir barmaqlıqların və daş hasarın arxasına gizlənmişdi. 12 uşaq uzaqdan 2 nəfəri izləyirdi.

Real həyat televizorda göstərilən həyat qədər maraqlı imiş. Hətta daha maraqlı imiş. Gənclərə baxa-baxa yenicə Amerika qitəsini kəşf edəcəkdik ki, uşaqlardan biri öskürdü. Yarıcılpaq və təngənəfəs olan qız oğlanın çiyindən arxaya diqqətlə baxdı.

Qız onları izləyən 12 uşağın başını görər-görməz həyatının ən böyük günahını işləmiş rahibə tək qışqırdı və tez geyinməyə başladı.

Oğlan, ümumiyyətlə, özünü itirmişdi. Yaşadığı həzdən yenicə ayılmış şəkildə geriye döndü. Bizi gördü.

Uşaq olsaq da, anladıq ki, qaçmaq lazımdır. Qaçdıq.

Uzaqdan onun səsinə eşidə bilirdik. Amma artıq gec idi. Növbəti dəfə görmüşdük və sevgini kəşf etmişdik.

Növbəti kəşfimizə qədər çox gözləməyə ehtiyac qalmamışdı. Bir-birini sevən, bir-birini öpmək istəyən və qucaqlamaq istəyən cütlüklər getdikcə artırdı.

Məktəb binasının qarşısında axşam saat 10-dan sonra oturan bir cütlüyü xatırlayıram. Oğlan qızın qucağında idi. Qız ondan iri görünürdü və oğlanı qayğıkeş ana kimi qucağına almışdı. Onlar prosesdə idi. Biz də prosesdə idik. Müşahidələrimiz və kəşflərimiz davam edirdi.

Gün gələcəkdi və bu cütlük biz olacaqdıq. Biz onlardan estafeti götürəcədik. Yadımdadır, bir dəfə sevgililə parkda skamyada əyləşib söhbət edirdik. Bir-birimizdən aralıda idik. Utanaraq baxışırdıq. Bir-birimizin əlini tutmaqdan belə çəkinirdik. Heç kimin bizi görməsini istəmirdik. Birdən qarşımızdan 3-4 qız uşağı keçdi. Səliqə ilə ütülənmiş məktəbli geyimində olan qızlardan biri bizə baxdı: “Bunlar hələ təzə tanış olublar”, - dedi.

Bir nəsil uşaq başqa bir nəslə əvəz etmişdi. Hər dəfə əvəz edən nəsil daha çox bilməyə və daha tez qavramağa başlayırdı.

Yanaqlarımızın qızardığını görən digər məktəbli qız, “icazə ver bir-birini tanışınlar da”, - deyib güldü.

İndi isə yenidən ekranlara qayıdaq...

“Mavi qutu”dan görüb-götürdüyümüz “saf sevgi münasibətləri” öz yerində, pornoqrafik məzmunlu münasibətlər də öz yerində. Uşaqlıq illərimizdən bu günə kimi etdiyimiz pornoqrafik səyahət qadınlara qarşı mövqeyimizi fərqli şəkildə formalaşdırıb. Onları daha çox “ət parçası” kimi görməyimizə səbəblərdən biri vaxtı ilə izlədiyimiz pornoqrafik məzmunlu videolar və şəkillərdir. Başqa sözlə desək, kişi qadının arxasında yalnız erotik formada dayanmağa razılıq verir. Biz qadınları üstümüzə sadəcə pornoqrafik xəyallarımızı gerçəkləşdirmək üçün çıxarıyıq.

“Ubuntu” səmimi olmaq deməkdir. Səmimi şəkildə deməliyəm ki, məhəllədə dayanan 10 yaşlı oğlanla iri şirkətdə çalışan işgüzar bəyi sadəcə baxdıqları porno videonun həcmi fərqləndirir. Söhbət bir-iki filmdən yox, illərlə və sistemli şəkildə baxılan filmlərin toplusundan gedir.

Ətrafınızdakı oğlanlara diqqətlə baxın. Onların fantazi-yasında siz mütləq erotik və ya pornoqrafik qəhrəmanlardan birinə çevrilmisiniz. Hazırda yanınızda əyləşən oğlan belə baxdığı sonuncu videonun təsiri altında müəyyən “fanta-ziyalarını canlandırır” bilər. Yanında siz oturmusunuzsa və başqa bir qadın yoxdursa, bilin ki, epizodlardan birində baş rollardasınız.

Biz evdə, ofisdə, nəqliyyat vasitəsində dayanmadan düşünrük. Sizi xəyal edirik. Amma bu xəyalın ifrat olub-olmaması ehtiyaclarımızın ödənilmə həcminə əsaslanır.

Bu paraqraftan sonra kitabı yerə qoyub bir daha oxumaq istəməsəniz, qərarınızı anlayışla qarşılayaram. Amma bizi, həqiqətən də, anlamaq, sizə qarşı nə üçün bu qədər aqressiv və ya passiv olduğumuzu bilmək istəyirsinizsə, “sevgi”yə meydan oxuyan “platonik təzahürlə” də hesablaşmağı bacarmalısınız.

Qadınlara qarşı zorakılığın başlıca səbəbi vaxtı ilə dindən sui-istifadə edən avtoritar rejim idisə, indi estafeti porno-sənayesi öz əlinə götürüb.

“İnternet”in kəşfindən sonra porno və erotika özünə elə bir kanal tapıb ki, bunu sözlə ifadə etmək mümkün deyil. Bu kanalın gücünü hiss etmək üçün bəzi rəqəmləri sizinlə paylaşmaq istəyirəm.

Bu gün dünyada hər saniyədə pornoqrafik məzmunə baxmaq üçün 3000 ABŞ dolları xərclənir. Ötən hər saniyədə 28.000 nəfər porno izləyir. Siz bu kitabı 2 saat ərzində oxuyub bitirdiyiniz halda, dünyada 201 milyon insan bu cür videoları izləmiş olacaq.

Təkcə ABŞ-da hər 39 dəqiqədən bir yeni pornoqrafik video çəkilir.

Bu sənayə sahəsi nəhəngdir desəm, onun “nəhəngliyini” hiss etməyəcəksiniz. Amma əlavə etsəm ki, “Microsoft”, “Google”, “Apple”, “Netlix”, “Amazon” və “Ebay” kimi şirkətlərin bazar dəyərini bir araya gətirsək, yenə də “porno-sənayesi” qədər etməyəcək, bax o zaman fikriniz dəyişə bilər.

Dünyanın ən məşhur porno-saytı hesab edilən “Porn Hub” təkcə 2015-ci ildə 21 milyard dəfə ziyarət edilib. Saytda olan videolar 81 milyard dəfə izlənilib. İzlənilən videoları dünyada mövcud olan bütün iPhone telefonlarının yaddaşına yükləmək istəsək, “yaddaş yeri” kifayət etməyəcək.

Uzağa getməyə. İnternetdən istifadə edən hər iki nəfərdən biri “18+” məzmunlu video və fotoları izləyib. Bu məzmunu baxan hər üç nəfərdən biri isə qadın olub.

Seriallardan bir cür, pornodan ayrı formada təbiiyə alan bir nəsil qadına olan münasibəti necəsə dəyişmək mümkünsüz kimi görünür.

Bu videolara baxan oğlan və qız uşaqları müəyyən nəticələr çıxarırlar. Bu videolarda oğlanın cinsi istəklərinin hansı şəkildə ödəyə bilməsi ilə bağlı xəritə verilir. Porno nəhəng mexanizmdir və bu mexanizmin qarşısını nə hökumətlər, nə də başqa qurumlar ala bilmir¹.

Niyə məhz Monika Belluçi və ya “alfa qadınlar”ın təsir gücü

Yəqin ki, “Malena” filmini izləmişsiniz. Filmin adı sizə tanış gəlməyə bilər, amma ətrafınızdakı kişilərdən heç olmasa bir dəfə bu filmin baş qəhrəmanını oynayan aktrisanın adını eşitmişiniz. O, Monika Belluçidir.

¹ Mənbə: Pornhub rəsmi saytı, www.familysafemedia.com

Filmdə azyaşlı oğlanın anası yaşındakı qadına bəslədiyi gizli məhəbbətdən və bu qadının başına gələn hadisələrdən danışılır.

Qadın yaşadığı qəsəbədə bütün kişilərin ən böyük arzusu olur.

Evli, subay, yaşlı və gənc - fərqi yoxdur, bütün kişilər bu qadına toxunmaq və ona sahiblənmək istəyirlər. Kişilərin bu gizli istəyini duyan arvadları daha da hiddətlənir.

Filmin sonuna yaxın Malenani şəhərin mərkəzinə gətirərək döyürlər. Əynindəki paltarını cırırlar. Vəhşiyyə dönmüş qadınlar onun saçını qayçılayırlar. Qəsəbənin kişiləri isə bu mənzərəni kənardan, müdaxilə etmədən izləyirlər. “Malena” filmini bu qədər məşhur edən məhz Monika Belluçidir.

Yaşlansa da, Monika bu gün belə bir çox gənc qıza meydan oxuyur. Kişiləri qarşısızalınmaz maqnitlə özünə tərəf çəkir. Əvvəllər onun bu “silahına” ad tapa bilmirdim. Sonradan marketinq dünyasını izah edən “Sirop” adlı filmi izlədim. Həmin filmdə “Altı” adlı baş qəhrəmanı oynayan xanımın “alfa qadınlar” barəsində dedikləri diqqətimi çəkdi. “Alfa qadınlar” kişilər üçün daha cazibədar gəlir.

Biz onların yanında fərqli şəkildə davranmağa başlayırıq. Adətən bunun səbəbini özümüz də anlamırıq. “Altı” bu barədə belə bir məqamı paylaşır:

“Kişilər qadınları dörd kateqoriyaya ayırır: analar, bakirələr, həyat qadınları və ifritələr.

Müasir iş qadını bu kateqoriyalardan yalnız birinə aid edilməz. Ona görə də o, hər kateqoriyadan müəyyən bir elementi seçərək geyimində və işgüzar həyatında tətbiq etməlidir. Beləliklə, qadın həyat qadını kimi cazibədar, ana kimi kamil olmalı, bakirə

kimi öz şərafını qoruya bilməli, ifritə kimi azadlığına düşkün olmalıdır. Eyni anda dörd fərqli elementi sizdə görən kişilər çaşqınlıq içində qalırlar və sizə ciddi yanaşmağa başlayırlar”.

Filmdəki bu personajın cümlələrində bir həqiqət var idi. Monikaya diqqətlə baxsaq, onda ana obrazını, bakirəni, həyat qadınını və ifritəni eyni anda sezmək olar. Bu xüsusiyyəti onu “alfa qadın”a çevirir. Əksər qadının “alfa” olmamasının səbəbi hər bir kateqoriyanı ayrı bilməsi və onlara uyğun davranmasıdır. Bu formul sayəsində kişilərin diqqətini çəkmək o qədər də çətin olmayacaq. Onlara analıq edin, yeri gələndə bakirəliyinizdən də qalmayın, həyat qadını qədər inamlı davranmağı bacarın və lazım olanda ifritəlik etməkdən çəkinməyin. Əsas odur ki, elementlərin hər hansı birini açıq şəkildə ön plana çıxarmayasınız. Bu isə ustalığ tələb edir. “Malena”, “Monika” və bu cür “alfa qadınlar” hər bir kişinin həyatında var.

Bir sözlə, ya belə qadınları qatardan kənarda görürük, ya onlara görə qatardan aşağı enirik, ya da onları özümüzə qatara mindirməyə cəhd edirik. Bu qadınlar hər yerdə və hər ölkədə mövcuddur. Ətrafınıza diqqətlə baxsanız, onları görə bilərsiniz.

İllər əvvəl “Günəşli” platformasında işləyirdim. İşçilərimizin maaşı 2-3 həftə idi ki, gecikdirilmişdi. Hamı narazı idi. İşçilər deyirdilər ki, şəhərə qayıdan kimi baş ofisə gedib şikayət edəcəklər. Belə də oldu. Ustalarla birlikdə baş ofisə getdiyim gün yadımdadır. Hirsli və narazı işçilər ofisin mühasibatlıq şöbəsinə bir-bir keçirdilər. Hər dəfə otaqdan çıxan ustaların üzünü görəndə çaşıb qalırdım. Onlar çox məmnun görünürdülər. Hətta aralarında elələri vardı ki, rahat şəkildə deyirdi: “Maaşlar bir müddət

də gecikdirilə bilər. Şirkəti də anlamaq lazımdır". Bu narazı və hirsli kişiləri razı salan səbəbi görmək üçün mən də eyni otağa daxil oldum. Qarşımda dayanan usta çəkiləndən sonra hər şeyi anladım.

Masa arxasında "alfa qadın" oturmuşdu.

"Alfa qadın" onu anaya bənzədən eynəklərini hərdən çıxarıb ağzına aparır və eynəyin bir ucunu açıqda qalmış sinəsinə tərəf tutmağı bacarırdı. Sinəsinin mərkəzində dərin cığıra baxanda, əlbəttə ki, maaşla bağlı hansısa narahatlıq yada da düşmürdü. Qadın bakirələrə xas şəkildə şirkətin mövqeyini qorumağa çalışırdı və sonda ifritəyə xas əminliklə içəri keçmiş ustaları qapıdan çölə yola salırdı.

Dəhliz boyu söhbətlərdə həmin qadın müzakirə obyektinə çevrilmişdi. "Onun adı nədir?", "Görəsən, işə nə zaman başlayıb?" kimi sualları eşidəndə əmin oldum ki, şirkət lazımı vəzifəni doğru adama tapşırıb.

Unutmayın, "alfa qadın" ananız kimi müqəddəs deyil, bakirə qədər "ilkiniz" deyil, pozğun qədər əlçatan deyil və ifritə kimi dözülməz deyil. Amma dörd element bir araya gələndə kişilərin davranış mexanizmi dəyişir. Biz dəyişirik.

Həç bir kişi bu cür qadınlardan sığortalananmayıb. Dini skriptlər belə ilk növbədə bu "zəif cəhətimizi" vurğulayır:

"Qadınlarmın, uşaqlarmın, yığın-yığın qızıl-gümüşün, yaxşı cins atların, mal-qaranın və əkin yerlərinin verdiyi zövqlərə olan istək insanların gözüne gözəl göstərilmişdir. Bunlar dünya həyatının keçici zövqüdür, gözəl qayıdış yeri isə Allah dərgahındadır."

Əli İmran sürəsi (3, 14)

"Alfa qadınlar"ı bu qədər güclü edən daxilimizdə onlara olan düşkünlüyümüz və onların vasitəsi ilə yaşamağa çalışdığımız zövqlərdir.

“Ubuntu” prinsipi ilə düşünsək, qadın sadəcə zövq vermək, cinsi istəkləri yerinə yetirmək, uşaqları doğub onları yetişdirmək üçün dünyaya gəlməyib.

Üç əsas dində ilk 10 tabudan biri məhz “xəyanət” hesab edilir. “Başqasının qadını ilə olmamalısan” deyilir. Yadımdadır ki, bizə din və əxlaq dərslərini keçən Mehmet bəy dərslərdən birində “gözlərimizdən” danışmışdı:

“Uşaq olanda gözləriniz saf olur. Baxışlarınız günahsız olur. Böyüdükcə gözlərinizdə olan parıltı itməyə başlayır. Bir-birinizə fərqli baxmağa başlayırsınız. Başqa istəkləriniz yaranır. Bu istəklər yarandıqca gözləriniz kiçilir və çirklənir.”

Mehmet bəyin bu sözlərini eşidəndə məyus olmuşduq. Gözlərimizin kiçilməsini istəmirdik. Bir müddət səssiz oturduq. Amma sonra hər şey öz axarına qayıtdı. Dərs bitdi. Həmin gün, ay, il bitdi. Növbəti illərdə həmin dərslərdə deyilənlərə qayıtmadıq. Amma hər dəfə aynaya baxanda gözlərimizin parıltısının itdiyini, onların kiçildiyini hiss etdik.

Həmin parıltını yalnız qucağımızda tutduğumuz körpələrimizin üzümüzə düşən parıltısında duya bildik.

Valideynlərimin sevgisini görürəm və götürürəm

Evimiz böyük deyildi. Evin içində az qala onun yarısı boyda olan şkafımız vardı. Adətən televizora baxmayım deyər, stabilizatoru həmin şkafda gizlədirdilər. O şkafda qiymətli sənədlər və kağızlar, öyrədici kitablar da gizlədilmişdi. Stabilizatoru götürməyə çalışdığım günlərdən birində şkafın içində böyük bir qutu tapdım. Həmin qutu əsl sevgi ilə bağlı ilk ciddi düşüncələrimi formalaşdıracaqdı.

Qutunu şkafdan götürüb dizlərimin üstünə qoydum.

Qutunun içi şəkillər, məktublar və rəsmlərlə dolu idi. Valideynlərim öz sevgi hekayələrini bu qutuya qoymuşdu. Kəşf edəcəklərim siyahısına yalnız qadın obrazları deyil, bu qadınları necə sevmək və onları necə fəth etmək üsullarından biri də əlavə edilmişdi.

Anam deyərdi:

“Atan başımı elə bu məktublarla aldatdı. Sən də məktubların köməyi ilə Münəvvərin başına oyun açacaqsan.”

Atamdan sevdiyim qadınla necə rəftar etməli olduğumu öyrəndim.

Xoş sözlər, gül büketi, şokolad, məktublar - bunlar rəftarın təməl elementləri idi.

Balaca uşaq baxırdı və görürdü. Hər bayram, hər ad günü nə etməli olduğumu növbəti dəfə öyrənmiş olurdu.

Bir-birini sevən iki rəssamın övladı şəkil çəkmədi. Memar olmadı. Amma onlar sözlərdən istifadə edərək hekayələr təsvir etməyə və cümlələrdən istifadə edərək “ilhamverici seminarlar” inşa etməyə başladılar.

Onlardan “sevməyi” və “məişəti” ciddiyyə almamağı öyrəndim.

Çünki məişət ciddiyyə alınanda hər şey çox fərqli rənglərə boyanmağa başlayırdı. Bu boyalarla sevgini çəkmək mümkün olmurdu.

Atamı və anamı birlikdə çox az görürdük. Atam masaya çörək qoymaq üçün bütün gün işləyirdi. Anam da ev işlərinin içində itib-batmışdı. Adiləşən axşamlarda evə gələn atamı qonaq otağındakı masanın arxasında görürdük. O gələndə hamımız bilirdik ki, televizoru söndürməli olacağıq. Onun növbəti nəsihətamiz nitqini dinləyəcəyik. Bəzən bu nitqlər yüksək səslə edilirdi. İş o yerə gəlir çatmış-

dı ki, biz onun işlətdiyi ilk cümlədən sonra hansı cümlələri deyəcəyini bilirdik.

Artıq bu nitqlər nəsihətamiz keyfiyyətini itirmişdi. Onun nitqi daha çox atamın daxili fəryadının və tənhalığının təzahürü idi. Atam meydanda tək qalmışdı. Uşaq olanda valideynləri, sonra dost bildikləri onu tək qoymuşdular. Təkbaşına dünyaların işini görməyə çalışırdı. O tələsirdi. Övladlarının tez böyüməsini istəyirdi. Biz böyüyüb ona kömək, dayaq olacaqdıq. Amma heç nə onun düşündüyü kimi getmədi. Anam isə hər şeyi ürəyinə atırdı. O danışmırdı. Səssizcə ağlayırdı. Bəzən atam evi tərk edəndən sonra səsli ağlamağa başlayırdı. Qutunun içindəki sevgini evimizin içində hiss edə bilmirdim.

Evimizin içi "Pandora qutusu"na çevrilmişdi. Üç uşaq bu qutunun dəfələri açılıb-bağlandığı bir evdə böyüyürdü.

Amma valideynlərimin sevgi qutusunu görmək və onların bir-birinə qarşı nələri hiss etdiyini bilmək azacıq da olsa, ümid verirdi. Nə vaxtsa bu sevgini sırf qutunun içində deyil, məhz evin divarları arasında görmək ümidini verirdi.

İllər keçdi. Münəvvərlə mənim də eyni qutumuz oldu. Həmin qutu ağ rəngdə idi. Qapağında "Jo+Mini" yazılmışdı və "ürək" şəklində çəkilmişdi. Qutunun içində bir-birimizə yazdığımız məktublar, şeirlər, şəkillər və bütün dəyərli xatirələrimiz yığılmışdı.

İki evdə iki qutu var idi. Görəsən, şəhərimizdə bu cür neçə ev və həmin evlərdə qutuya qoyulmuş neçə belə sevgi yaşayır?

Musiqilər və filmlər vasitəsi ilə qablaşdırılmış sevgini nəticədə özümüz xatirələrlə birlikdə qablaşdıraraq bir

qutunun içinə, həmin qutunu isə evin bir kənarına qoymuşduq.

Lisey illərim

1996-cı ildə 3000 namizədin içində seçilmiş 60 nəfərdən biri idim. Atam bu xəbəri evə gətirəndə çox sevinirdi. Onu heç vaxt bu qədər xoşbəxt görməmişdim. Əlində bir qutu və bir neçə dondurma var idi. Anamla mən imtahanın nəticəsini gözləyirdik. Susurduq.

Atam əlindəkiləri masanın üstünə qoydu. Üstümə şığıdı. Artıq havada idim. Məni atıb-tutub, “liseyə qəbul edilmişən” dedi. Anam da onun kimi sevincli idi. İllər sonra hər ikisini məhz 1996-cı ildə xoşbəxt etdiyim gün üçün burnumun ucu göynəyəcəkdi. Masanın üstündə “Dendi”ni gördüm. Atam hədiyyə almışdı. Üç qardaş “Dendi”dən günlərlə ayrılmaıdıq. Üstündə vuruşduq, birlikdə oynadıq. Sonra anamızı o qədər hirsələndirdik ki, qadın ayağı ilə David Bekhemə məxsus sərrastlıqla “Dendi” dəstini eyvanın sol üst küncünə göndərdi.

Məni liseylə bağlı sevindirən 3 səbəb var idi:

1. Daha “Memar Əcəmi”də avara uşaqlarla birlikdə məktəbə getməyəcəkdim.
2. Mənə “Dendi” oyun dəsti hədiyyə edilmişdi.
3. Liseyde oxuyacaq olan qızlardan biri xoşuma gəlmişdi.

Validəynlərlə lisey rəsmiləri arasında baş tutmuş ilk görüş zamanı atamın dizlərində oturmuşdum. Qarşı masada isə atasının dizində oturan onu görmüşdüm.

Görüşdə nə deyildiyini xatırlamıram. Görüş boyu yalnız qarşıdakı masaya baxırdım.

Bu qız mənimlə eyni sinifdə oxuyacaqdı. Bəlkə də, yanımda oturacaqdı. Bu variant işləmədi. Yanımda çox sevdiyim və sonradan dostlaşdığım Osman oturdu. Amma sinfin içində onu görə biləcək qədər yaxın idim. Düz səkkizinci sinfə qədər ondan xoşum gəldi. Hətta “risk edərək” sinif qızlarından birinin “xatirə dəftərinə” onun adını kodlaşdıraraq yazmışdım. Əlbəttə ki, dəftərin sahibəsi baxdığı filmlərdən təsirlənərək “love story” (“sevgi hekayəsi”) yaratmaq istədi və ona mənim hisslərimi bildirdi.

İdman dərsində basketbol oynayırdıq. O, mənə yaxınlaşanda “məsələni bilirdi”. Baxışlarından görünürdü. Yerində qalmaq istəyirdim. Məndən sadəcə bir addım aralıda dayanaraq üzümə baxdı: “Mən bir şey bilirəm”, - dedi.

10 il komada yatmış insanın ayılaq söz demək cəhdinə bənzər cəhd etdim. Dostum Ülfət məsələni anladı və bizə yaxınlaşaraq, “Sən əcəb edirsən!”, - dedi. Qolumdan tutub məni oyun meydançasının uzaq küncünə apardı. Müvəqqəti olsa da, canımı qurtardı. Həmin gündən sonra “bizim” üçün hər şey dəyişdi.

8-ci sinifdən sonra ayrı siniflərə bölündük. O, texniki və mən isə sosial fənləri öyrənməyə başladım. O zaman qədər aramızda olan münasibətlərdə hər hansı sehir yox idi. Daha çox imtahanlarla bağlı bir-birimizə kömək edirdik.

Lisey illərində oğlanlar qızları növbəti dəfə kəşf etməyə başlamışdı. Bizimlə oxumağa gələn cılız və sümük yığını olan qızlar dəyişirdi. Onlar formaya düşürdü. Onların dəyişən və böyüyən formalarına biganə qala bilmirdik.

Lisey meydançasında futbol oynayarkən uşaqlardan birinə sinfin açarını vermək üçün yaxınlaşan “sinif yolda-

şımızı” xatırlayıram. Oyun və oyunçular dayanmışdı. Neçə il sonra bu qızı çox fərqli baxışlarla süzürdük. Hamımız onun ayaqlarına baxırdıq. Qız üzərində hiss etdiyi baxışlardan birtəhər olmuşdu. Açarı verib meydançanı tərk etdi. Lisey binasına tərəf gedən qızın ayaqlarını yalnız o binadan çıxan başqa bir qızın sinəsi unutdura bilərdi. Qızlardan bir qismi bizə çox doğma oldu. Amma onların qadınlaşmasına göz yuma bilmirdik. Həqiqətə qalsa, heç yummaq belə istəmirdik.

8-ci sinfin sonunda Yeni il şənliyi keçirildi. Hamı - “xatirə dəftərinin baş qəhrəmanı” da orada idi. Yeni il şənliyi musiqi və rəqslər demək idi. Hər kəs bu anı gözləyirdi. Bizim üçün müşahidələr dövrü bitirdi. Artıq daha real kəşflər etməli idik. Artıq sadəcə baxmaqla iş düzəlmirdi. Növbəti addım rəqs etmək idi. Növbəti addım onların əlindən tutub eyni musiqi ritmini hiss etmək idi. Mənim də növbəm gəlmişdi. Onun çox sevdiyi mahnı çalındı. Madonna ifa edirdi. Hər kəs öz rəqs yoldaşını təyin etmişdi. Cütlüklər artıq rəqs edirdi. Bircə otağın hər iki küncündə biz qalmışdıq. O zaman ona bir neçə nəfər yaxınlaşaraq rəqsə dəvət etdi. Dəvətlərə “yox” cavabı verildi. Bu, mənim üçün signal idi. Amma növbəti “yox” cavabı alan olmaq da mənə görə deyildi. Bilmirəm necə oldu. Bütün cəsarətimi toplayıb idman zalında mənə yaxınlaşan qıza yaxınlaşdım. Bu dəfə mən bir addım aralıda dayanmışdım. Bu dəfə mən onun üzünə baxırdım. Bu dəfə o, danışa bilmirdi. Əlimi ona tərəf uzatdım.

“Rəqs etmək istəyirsən?”, - deyə soruşdum.

Mənə “yox” demədi! “Yox” demədi!

Artıq əli əlimdə idi və otaqda dövrə vururduq.

Musiqi, onunla rəqs, sevinc dolu gözlərimiz. Hər şey mükəmməl idi. Evə qan-tər içində gəlmişdim. 3 gün qızdırmada yatsam da, içimdəki həyəcanın və sevincin verdiyi hərarət bu qızdırmanı unutturdu.

Lisey illərimdən sonra onu korporativdə işləyən vaxtımda görəəcəkdim. Həyatımda Münəvvər olanda onunla yenidən görüşəcəkdim. Amma bu görüşə qədər başqa qızları və qadın obrazlarını da kəşf etməli idim.

ABŞ-a getməzdən öncə “başlamadan bitən hekayə”

9-cu sinifdə oxuyanda Nazimi, Eldarı və Elşəni kəşf etmişdim. Bir dəfə dərstdən sonra sinif otağına girib onların yerdə rəqs etmək cəhdlərini gördüm. O zaman hələ bir-birimizi tanımırdıq və məni görən kimi üç nəfərin üz ifadəsi bir qədər ciddiləşdi. Onlar brek-dansla məşğul olurdular. Onlar mənim də bu rəqsi çox sevdiyimdən xəbərsiz idilər. Həmin gündən sonra mən də bu trioya qoşuldum. Lisey illərində yoldaşlarımız futbola daha çox həvəs göstərəndə, biz “Epidemics Crew” adlı rəqs komandamızı yaratdıq. 2000-2002-ci illərdə Bakının bir sıra yerlərində çıxışlar etdik. Hətta bir dəfə “Memar Əcəmi”dəki parklardan birində açıq havada şou da göstərdik. Rəqs bizim üçün həyat tərzisi idi. 1999-cu ildən 2007-ci ilə qədər Bakıda keçirilən brek-dans turnirlərində iştirak edirdik. Komandamız böyüyürdü. Yeni rəqqaslar tanıyırdıq.

“KVAN” kitabında haqqında danışdığım yaxın dostum Orxanı da məhz bu rəqs vasitəsi ilə tanımışdım. Dostluğumuz bu qədər möhkəm edən ikimizin də eyni rəqsə olan sevgimiz idi.

Rəqs mənim üçün bir çox qapıları açmışdı. Bu qapılardan ən önəmlisi isə Amerikada açılacaqdı.

2002-ci ildə ABŞ-ın Kolorado ştatında birillik təhsil almaq üçün səyahətə hazırlaşırıdım. Xaricdə təhsil haqqını əldə etmiş tələbələr tez-tez müxtəlif yerlərə qonaq qismində çağırıldılar. Hətta ilk xarici pasportumu məhz keçmiş təhsil nazirimiz Misir Mərdanov rəsmi tədbir zamanı vermişdi. Pasportumu mənə tərəf uzadaraq, “Kərimov! Oralarda bizim fəxrimiz ol!” , - demişdi.

Bu tədbirlərdən birinə həm Bakı Debat Klubunun məzunu, həm də ABŞ-a gedəcək debatçılardan biri kimi dəvət edilmişdim. Tədbirdə bir neçə lisey yoldaşım da var idi. Köhnə disko məkanlardan birini tədbir üçün bağlatdırmışdılar. Yalnız brek-dansla məşğul olanların bildiyi kiçik texniki məqam var idi. O zamanlar hər bir məkanın öz rəqs komandası olurdu. Bu komandalar həmin məkanın adını təmsil edirdilər və “yarışırdılar”. Bir sözlə, rəqs vasitəsi ilə “deyişirdik”. Gəldiyimiz məkanı və orada olan komandanı yaxşı tanıyırdıq. Nazim mənə həmin yerin 2 rəqqasını göstərdi. Tədbir boyunca bir-iki dəfə baxışdıq. Vaxt gəlmişdi. Deyişməli idik. Debat və ABŞ-ı unutmuşduq. Tədbirə toplanan hər kəsi unutmuşduq. Bizə rəqs meydanı və musiqi lazım idi.

Çox keçmədi ki, məkana toplaşan hər kəs bizi dairəyə aldı. Rəqs etməyə başladıq. Nazimlə mən fərqli kombinasiyalar quraraq hücum edirdik. Qarşı tərəf də maraqlı cavablar qaytarırdı. Məkan qapalı və sıx olduğundan nəfəsimiz tez tükənməyə başladı. Musiqinin və deyişmənin tez bitməsinə istəyirdik. Onlar da, biz də təslim olmurduq. Dörd rəqqas tükənmək üzrə idik.

Disko meydançasının mərkəzinə vuran işıqların arasından beşinci rəqqas aramıza süzüldü. O, meydançanın ortasında yekun hərəkətini etdi. Hamı onu alqışladı. Işıqları yandıranda gördüm ki, bu rəqqas deyil, rəqqasə imiş. Sən demə, uzun saçları ona maneə olmasın deyə, onları papağın altında gizlədibmiş.

Bu qız hər kəsi valeh etmişdi. Onun adını öyrənmək istəyirdim. Kim olduğunu bilmək istəyirdim. Necə olmuşdu ki, rəqs komandalarının içində onu görməmişdim? Necə olmuşdu ki, onu tanıyırdım?

Deyişmə bitdi. Təhsil və debat sertifikatlarımızı payladılar. Bir neçə formal nitqdən sonra həzin musiqi səsləndi.

Yenə hər kəs özünə rəqs yoldaşı axtarırdı. Bura qədər yazdıqlarımı oxumusunuzsa, kiminlə rəqs etmək istədiyimi anlamısınız.

Maraqlıdır ki, uzun saçları və gözəl üz cizgiləri olsa da, o, tək dayanmışdı.

“Axmaq! Bəlkə, səninlə rəqs etmək istəyir?” sualını eşitdim. Nazim yanımda durmuşdu, amma onun danışdığını xatırlamıram. Xatırladığım budur ki, mən qızın yanına yaxınlaşdım. Yenə əlimi uzadaraq: “Mənimlə rəqs edərsənmi?”, - deyə soruşdum. Qısa fasilədən sonra: “Elə sandım ki, dəvət etməyəcəksən”, - dedi və gülümsədi.

Həzin musiqi, üzümə dəyən zərif telləri və iki uşağın edə biləcəyi saf söhbətlər toplusu yadıma düşür. Məktəbindən danışırıd. Mən də ona yaxşı həmsöhbət olmağa çalışırdım.

Birdən, “Sən də Amerikaya gedənlərin siyahısında-san?”, - deyə soruşdu. “Yəqin ki, amerikalı qızlar daha gözəl olar” cümləsini işlətdi. “Hələ ki, orada olmamışam və bilmirəm”, - dedim. “Yəqin səndən daha gözəli olmaz”,

- əlavə etdim. Bir daha gülümsədi. Musiqi bitmək üzrə idi. Onu yenidən görməyə bilərdim. Telefon nömrəsini soruşdum. Hər şey çox tez baş verdi. Telefon nömrəsini dedi. Nömrəni yadımda saxlaya bilməyəcəkdim. Dostum Ülfət idman zalında olduğu kimi yenidən məni vəziyyətdən çıxardı. Köhnə siqaret qutusunu və qələmi əlimdə verdi və məni valeh edən xanımın nömrəsini yazdım. O da mənim nömrəmi qeyd etdi.

Tədbir bitdi. Hamı evinə dağılışırdı. Gözlərimizlə bir-birimizi yola saldıq. Bu dəfə ikimiz də gülümsəyirdik.

Üç gündən sonra anam qərribə baxışları ilə telefon dəstəyini mənə uzatdı. Evimizə zəng etmişdi. Dəhlizdə bir neçə günüm keçdi. Qapını astaca örtərək onunla danışmağa və tanış olmağa başladım. Brek-dansdan, ailələrimizdən danışdıq. Bu iki mövzu kifayət edirdi ki, növbəti görüşümüzü təyin edək. Digər tərəfdən isə qarşıda Amerika səyahəti və birillik məsafə dayanmışdı. Bu iki amil kifayət etdi ki, növbəti görüşümüz baş tutmasın. O zaman uşaq idim və bir qızın xətrinə dəydiyimi anlamamışdım. Böyüyəndə belə bunun fərqi nə varmaq çətin gəlir.

Onunla və Bakı ilə 1 illik vidalaşmalı oldum. İllər sonra həmin qızla metroda üz-üzə gələcəkdim. Amma indi həyatımda Amerika səhifəsi açılmalı idi. Həmin səhifəni açmazdan öncə "KVAN" kitabında barəsində danışdığım atamın məktubunu sizinlə paylaşmaq istəyirəm.

Atamın yazdığı məktub və məktubların həyatıma təsiri

Kişilər öz hisslərini hər zaman göstərmirlər. Amma bu, baş verirsə, çox gözəl anlar yaşanır. Bu anları atam mənə yaşatdı. Mən isə eyni anı həyatında heç zaman ata-

sından məktub almayanlara yaşatmaq istəyirəm. Çünki bu hissi hər birimiz mütləq dadmalıyıq. Nə olursa-olsun, valideynlərimizin, ilk növbədə atalarımızın bizi sevdiyini bilməliyik. Hər zaman sevən, amma bunu az-az götürən ataların əvəzinə atamın məktubu ilə sizi tanış edirəm.

Atamın məktubu

Salam, əziz oğlum!

Salam, Coşqunum!

Allah mənim bir çox arzumu yerinə yetirib. Gənc yaşlarımdan Amerikaya gedib oranı "fəth etmək" də arzularımdan biri olub. Allah-Təala sənə siməndə bu arzumu da həyata keçirməyə başladı. Allah yolunu uğurlu etsin. Bəlkə də, sən mənim yanımda olanda səni daha çox danlamışam. Eyni zamanda sənə hər bir uğurun mənə qol-qanad verib. Sadəcə sənə daha yüksək qabiliyyət sahibi olduğuna əminəm.

Oğul, həyatda pis əməlin, axmaq vərdişin sahibi olmaq olduqca asandır. Dəyərli insan olmaq, xoş və düzgün vərdişlər əldə etmək isə olduqca çətinidir. Elə bunun nəticəsidir ki, az qisim insan maraqlı, zəngin həyat sürdüyü halda, çox insan kasıb, nisgil, mənasız həyat yaşayır.

Bir şeyi qulağında sırğa et - indi öz üzərində nə qədər çox işləyib "savad xəzinəni" doldursan, gələcəkdə bir o qədər az problemlərlə üzləşərsən.

Mən səni özümdən kənara buraxanda əvvəlcə Allahıma inanıb, sonra isə sənə daha müstəqil, daha dünyagörüşlü övlad olacağın ümidi ilə qərar vermişəm.

Coşqun, oğul balam - mənə bu qərarım üçün peşmanlıq çəkməyimə yol vermə!

Sənin uşaqlıq dövründən gənclik dövrünə qədəm qoyduğun illərindir. Sözsüz ki, indi bir sıra həyatı və dünyəvi məsələlərə baxışın sənə "tam aydın" görünsə də, əslində "dumanlıdır". Sən istəsən də, o baxışların bir çoxu elə "dumanlı" qalacaq. Lakin dərin savada, möhkəm sağlamlığa doğru getmiş olsan, hətta bu yaşlarında da mötəbər nailiyyətlər əldə etmiş olacaqsan.

Yeni bir ailənin üzvü olursan. Daim hər işində və qərarında səbr sahibi ol! Hər şeyi ürəyinə salma. Unutma ki, hətta doğma evində hər şey sən istədiyini kimi deyildi.

Sənin üçün olduqca darıxacağam, lakin biz kişilərək. Kişi isə özünü yazıq hala, yazıq günə salmamalıdır. Mənim aşkar çatışmazlıqlarımdan biri çox danışmağım olub. Çalış, çox dinləyib, az danış. Bu halda mənfəət və böyük hörmət sahibi olarsan.

Mən sizinlə - mənim əzizlərimlə çox az vaxt keçirirəm. Bu yalnız məcburiyyət ucbatındandır. Sizinlə şirin-şirin gəzintilərə getmək, dünyəvi söhbətlər etmək,

qohum-əqrəbaya baş çəkmək, çimərliyə, vətənimizin səfəli yerlərinə istirahətə getmək üçün burnumun ucu gizildəyib. Təəssüf ki, həyat məni başqa axarla aparıb. Çox inanıram ki, oğullarım yetkinləşərək mənimlə əl-ələ çalışıb bu xoş arzularımı da Allahın hökmü, izni ilə həyata keçirəcəklər.

Boynuma alım ki, sənin üçün darıxacağam. Amma bu o demək deyil ki, əlim-ayağım soyuyacaq. Axı sənin qardaşlarına da dəstək vermək gərəkdir. Ev-eşiyimizin abadlığını da tamamlamaq gərəkdir.

Ürəyim sənə deyəcəyim sözlərlə, arzularla doludur, amma vaxt çox azdır. Həm də bir kiçik məktuba bütün nəsihətləri, xoş məsləhətləri yazıb yerləşdirmək mümkün deyil.

Daim kompromis axtarmağa çalış. Lakin özünə ziyana getmə. İdmanla məşğul olmağa meyilli ol. Dişlərinə qulluq etməkdən yorulma, sağlamlıq onlardan başlayır. Kompüter elminə hədsiz

maraq göstər. Xeyriyyə işi istiqamətində təkidlə çalışmaları apar (ata sənə bu haqda bacardığca ətraflı danışib).

Deyirdin orada səninlə eyni maraq ətrafında çoxlu cavanlar toplaşır. Elə isə kompüter və xarici dilə, yaxud riyaziyyata marağı olan uşaqlarla tanış olmağa başla.

Sənin indi eyni zamanda “kişiləşmə” dövründür. Əks cinsə marağının kəskin artan vaxtıdır. Bundan nə qorxma, nə də çəkinmə.

Ümumiyyətlə, az danışib, çox dinləsən, özünü yerli-yersiz lilder rolunda aparmasan, daha çox “cazibədar insan” kimi qəbul edilərsən.

Daha nəsihətlərimə son qoyuram.

Məktubu bir oturuma yazı bilməmişəm. Odur ki, cümlələr ardıcıl fikri ifadə etməyə də bilər.

Anan ağlayacaq. Elə mən də qəlbimdə, ürəyimdə “ağlamsınaçağam”, lakin bu, sevinc göz yaşlarıdır. Oğul, tək daim məni və ananı sevinc göz yaşlarına qərq edəsiniz.

Mən isə bir şeyi sənə deyə bilərəm - sizin, mənim oğullarımın, eləcə də bizim ailənin daha “yüksək zirvələrə” çatması üçün əlimdən gələni əsirgəməyəcəyəm. Oğul, ürəyimin son döyüntüsündə də sizi deyib, sizi əzizləyib gedəcəyəm.

Sənə bu “imtahandan” alınacaq, üzünə çıxmağı arzu edirəm. Vətənə, evə daha dəyərli, daha yetkin kişi kimi qayıtmağı arzu edirəm.

Allah kölgəsini üstündən əsik etməsin!!!

Allah sənə də, biza də qüvvət versin!!!

Allahını, ailəni, Azərbaycanını unutma!!!

Sağ ol! Görüşənədək !

Coşqunum mənim!

31 İyul, 2002-ci il.

Bu məktubu oxuyanda göyün yeddinci qatında idim. Uçurdum. Çantamın içində gizlədilmiş məktubda atamın gizlətdiyi hisslər var idi.

Sizin də valideynlərinizin gizlətdiyi hisslər və demədiyi sözlər var. Onlar deməsə belə, bu sözlər mövcuddur. Bu sözləri daxilən dəfələrlə deyirlər. Bəziləri yazır. Məktublaşan nəslin nümayəndəsi olduğum üçün şanslıyam. Orta əsrlərdə və intibah dövründə bir-birinə yazan insanlar qədər şanslıyam.

“Ubuntu” prinsipi qeyd edir ki, ən ülvəi hissləri belə ətrafınla paylaşmaq lazımdır. Kompüter mühəndislərinin dili ilə desək, “open source”, yəni “açıq mənbə” olmalıyıq. Ehtiyac duyanların bizi tapıb, bizdən yararlanma biləcəyi açıq mənbə.

Bu kitabda oxuduğunuz və oxuyacağınız hekayələr də müxtəlif hisslərin toplandığı açıq mənbədir.

Denver və yeni tanışlıqlar

Amerikada olduğum müddətdə məni evində qonaq edən Mentenlər çox gözəl ailə idi! İki kompüter mühəndisi ailə həyatı qurmuş və bu evlilikdən bir uşaqları dünyaya gəlmişdi. İkimərtəbəli evin içində iki ayrı kitabxana var idi. Bu evdə öz otağım da olacaqdı. Bir otağı bölüşən 3 qardaşdan biri kimi illər sonra yalnız mənə aid olacaq otaqda qalmaq izah olunmaz hisslər yaşadırdı. Bəli, mən filmlərdə gördüyüm evlərdən birində yaşayırdım. Ekranı gördüyüm həyatı realda yaşayırdım.

Ekranı gördüyüm güləruz amerikalı gəncləri tanımaq mənə nəsib olmuşdu. Düzdür, ilk görüşdüyüm iki gənc məni çox məyus etmişdi. Orta məktəblə tanış olum deyər,

mənə bələdçilik edən bu iki nəfər əvvəl üzümə güldü, amma növbəti günlərdə sanki yoxammış kimi rəftar etməyə başladı. Qısa müddətə özümə qapandım. Çox keçmədi ki, özüm kimi rəqsi sevən dostlar tapa bildim.

Daha öncə dediyim kimi, rəqs mənim qarşımda bir çox qapını açdı. Bu qapıların ən gözəlini isə elə ABŞ-da olarkən açmışdı.

Amerikada brek-dansla məşğul olanlara fərqli münasibət var idi. Ən azından bizim əyalətdə və bizim orta məktəbdə bu, belə idi.

“Standley Lake” orta məktəbində oxuyanda bir qanuna uyğunluğu kəşf etmişdim:

“Rəqqas tez tanınır və çox sevilir.”

Rəqqas tez tanınır və çox sevilir

Məktəbin yeməxanasında idim. Yemək yeyirdim. Uzun yeməxana skamyasında məndən başqa heç kim oturmamışdı. Birdən hər iki çiynimə qoyulan əlləri hiss etdim. Adətən filmlərdə belə bir səhnə olanda yemək yeyənin yediğini burnundan gətirirdilər. Sağ çiynimdəki əl Coya, sol çiynimdəki əl isə Xuana məxsus idi.

“Salam, yanında otura bilərik?” - sualı ilə başlayan tanışlıq bir il davam edən möhkəm dostluğa çevrildi.

Sən demə, Co və Xuan da rəqqas imiş. Onların orta məktəbdə çıxış edən komandaları vardı. Onlar bu komandaya yeni rəqqaslar axtarırmış.

Evimizin yanındakı idman kompleksində heç kimin olmadığını düşünüb özüm üçün bir-iki hərəkət edəndə onların məktəbli tanışları bunu görübmüş və haqqımda danışmış.

Co və Xuan yanımda əyləşib kim olduğumu və haradan gəldiyimi soruşdular. Onlar hansı üslubda rəqs etdiyimi görmək istəyirdilər. Bir sözlə, həmin gün yeməyimi sona qədər yeyib bitirə bilməyəcəkdim.

Məktəbin dəhlizi ilə idman zalına tərəf gedirdik. Həyəcanlı idim. Yad yerlərdə doğma bildiyim rəqs vasitəsi ilə özümə yeni çevrə tapacaqdım. Co idman zalının qapısını açdı. Gözlərim dördqat böyüdü. Zalda yalnız üçümüz olmayacaqdıq. 20-dən çox məktəbli zalın divarlarına söykənərək oturmuşdu.

Xuan yüksək səslə: "Tanış olun, Coşqandır", - dedi. Xaricilər nə mənim, nə də yaşadığım ölkənin adını düzgün tələffüz edə bilmirdilər. Onlar üçün bəzən Coş, bəzən Co, bəzən Conni, bəzən də Coşua idim. Amma həmin gün adımın əhəmiyyəti yox idi. Mən zalda dayanmışdım və öz məharətimi göstərməli idim. Bu dəfə yanımda "Epidemics Crew" komandasından heç kim yox idi. Bu dəfə komanda şəklində sinxron etmək şansım yox idi.

Xuanı eşidən gənclər bir anlıq diqqətlərini üzərimə cəmlədilər. Gözləri ilə məni "skan" etdilər. Bəlkə də, "bundan da rəqs edən çıxar?", - deyə tərəddüd etdilər.

Məktəblilərdən birində iri "boombox", yəni maqnitafon var idi. Birdən maqnitafonda "Play" düyməsinin çakıltısını eşitdim. Qulaq borularıma "brek" musiqisi dolmağa başladı. Zalı və orada oturanları unuttum. Rəqs etməyə başladım.

İllərlə tənha yaşamış balaca oğlan uşağı yenə də Tanrı ilə danışdı. Sözlərlə deyil, bədən hərəkətləri ilə danışdım. Vaxtı ilə atamın məsləhəti ilə bu rəqsə başlamışdım. Hər yay mənə o qədər vitamin iynəsi vurulurdu ki, hərəkət

edə bilmirdim. Atam ekranda görünən rəqqası göstərərək: “Bax, bu əmi kimi hərəkət etməyi öyrən”, - demişdi. Bu rəqqasın hərəkətlərini çox sevmişdim. İynəli yançaqlarımı onun kimi hərəkət etdirməyə başlamışdım. Bu əmi Maykl Cekson idi.

İllər sonra Mayklın vətəninə mən də rəqs edirdim. Co və Xuan bir-birinə baxaraq başlarını yellətdilər. Zalda əllər havada idi. Xoşlarına gəlmişdim. Çevrəmi tapmışdım və yeni çevrəm məni qəbul etmişdi. Tezliklə birgə məşqlərə başladığ. Komandanı tam şəkildə gördüm. Çarlz, Neyt, Kevin, Co, Xuan və Coşqun. Biz 6 nəfər olmuşduq. Qısa zamanda məktəbdə haqqımızda şayiələr yayıldı. Məktəb dəhlizlərində çıxışlar etməyə başladığ. Ətrafımıza onlarla tələbə yığılıb bizə tamaşa edirdi. Müəllimlər də onlardan geri qalmırdı.

Öz vətənimdə “ay bala, niyə yerləri süpürürsünüz?!” deyən yaşlı xalalardan sonra “afərin, vauuu, əla!” deyən amerikalı yaşlı nəslə görmək çox xoş gəlirdi.

Amma biz məktəbdə rəqs edən yeganə komanda deyildik. Yaponiya və Çindən olan uşaqlardan ibarət daha bir komanda vardı. Məktəbin mərkəzi dəhlizində çıxış etdiyimiz zaman bu komandanı qarşımızda gördük. Rəsmi olaraq “battle”, yəni “deyişmə” vaxtı gəlmişdi. Deyə bilərəm ki, bu, həyatımızın “deyişməsi” oldu. Çarlzı meydançıdan güclə götürmüşdük. Co və Xuan da “döyüşdə” əməlli-başlı güc sərf etmişdilər. Neyt sonda gimnastik hərəkətini edərək kütləni heyran qoymuşdu. Həmin gün məktəbdə rəsmi olaraq bir komanda qalmışdı. Bu da bizim komandamız idi. Amma məktəb rəsmiləri dəhlizlərə toplaşan kütlədən çox narahat görünürdü. Dərs otaqlarına vaxtında

yetişməyə çalışan tələbələr rəqsə baxmaq üçün toplanmış kütlənin içindən keçə bilmirdilər. Bir neçəsi vəziyyətdən narazılığını məktəb müdürinə çatdırmışdı. Nəticədə xanım Pirsonun ofisinə dəvət edilmişdik. Beləcə, birinci rəsmi xəbərdarlığımızı almışdıq.

Komandamız imkan tapan kimi açıq hava tədbirlərində çıxışlar edirdi. Belə tədbirlərdən birində xanım Pirson bizi şəxsən kəşf etmişdi. “Qarşıda məktəbin Qış Assambleyası gəlir. Həmin tədbirdə komandanızın çıxışını görmək istərdik”, - demişdi.

Açıq havada bizi izləyən kütlənin içində bir qız dayanmışdı. Bu meksikalı qızın adı Diamante idi. Zahir görünüşümə görə bir çoxu elə düşünürdü ki, mən də Meksikadan, ya da Cənubi Amerikadan gəlmişəm. Yəqin Diamante də belə fikirləşirdi. Çıxışımız bitəndən sonra mənə yaxınlaşdı. Xuandan: “Bu oğlan kimdir?”, - deyə soruşdu. Xuan: “Bizimkidir və adı Coşqandır”, - dedi. Adım Diamanteni güldürdü. Ağzında muncuq kimi düzülmüş dişlərini görəndə anladım ki, Diamante yalnız adımı öyrənməklə kifayətlənmək istəmir.

Dərsdən sonra o, məni evimə ötürməyə başladı. Düz eşitdiniz. Azərbaycanda olacaq ssenarinin əksinə bu dəfə qız oğlanı evinə ötürürdü. Onunla dostluq etmək və ya başqa nəşə etmək istəmirdim, amma ötürməsinə etiraz edəcək qədər də qətiyyətli deyildim. Diamanteyə hər dəfə izah etməyə çalışırdım ki, bizdə işlər bu cür getmir. O da məni dinləyərək yenə muncuqlarını bir sıraya düzürdü. Sonuncu dəfə o, məni “Lord of the Rings - Two Towers” filminə baxmaq üçün gedəcəyim gün ötürəcəkdi. Filmə görə o qədər həyəcanlı idim ki, onunla soyuq davrandım. Nəticədə o, məni növbəti dəfə görəndə üzü gülmədi.

Öz evimdə və ABŞ-da hər nə olursa-olsun, filmlər və kitablar mənim üçün çox daha vacib idi.

Sözlərlə çox gözəl rəftar edə bilirdim. Amma insanlara gələndə bu qədər uğurlu alınmırdı. Özümə qapalı olmağıma səbəb hər zaman “heç kimə sona kimi etibar etməməyim” olub.

İnamsızlığımın səbəbi isə atama və anama öz yaxınları tərəfindən edilən haqsızlıqlar olub. Bir sözlə, hər zaman insanlarla aramda məsafəni saxlamağa çalışmışam. Bu məsafəni ilk dəfə Münəvvərə görə azaltmışam. Onu özümə, özümü ona çox yaxın etmişəm. Amma Münəvvəri tanımağıma hələ 2 il vardı.

ABŞ-da orta məktəblərdə yazılmamış belə bir qayda mövcud idi. Məktəbin ən uğurlu oğlanları ən gözəl qızları ilə sevgili olurdular. Bu gözəllər adətən komandalarda “cheerleader”, yəni ruhlandırıcı dəstək qruplarının rəhbəri olurdular. Oğlanlar isə basketbol, futbol və beysbolla məşğul olanlar dəstəsində öz güclərini göstərirdilər.

Bir sözlə, “alfa oğlanlar” və “alfa qızları” görən sırasıvi kütlənin nümayəndəsi kimi bu mənzərə heç də ürəyimi açmırdı. Qızlar “bacaranları, pis oğlanları, çempionları, qalibləri” istəyirdilər. Bu, pragmatik birlik idi. Oğlanlar da harada ən gözəl və ən çox müzakirə edilən qız varsa, onunla olmalı olurdu. Əlbəttə ki, istisna olan “şirin cütlüklər” də az deyildi.

İdman zalında olanda bizə bu mükəmməl qızların məşqini görmək nəsim olurdu. Onların hər şeyi mükəmməl idi. Qamətlərinə, gülüşlərinə, bədən hərəkətlərinə saatlarla tamaşa etmək olardı.

Biz sadəcə baxırdıq, çünki “ulduz” deyildik.

Ulduz olmaq istəyirdim. Qarşımda rəqs edən qızlardan biri - Eşli üçün ulduz olmaq istəyim yaranmışdı. O, nisbətən sakit idi və daha az gülürdü. Sarışın Eşli ona bir neçə dəfə baxdığımı hiss etmişdi. Eşlinin baxışlarında “yaşıl işığı” görmürdüm. Amma bu məqam Qış Assambleyasında dəyişəcəkdi.

Tədbir günü yaxşı yadımdadır. Əynimə anamla birgə “20 Yanvar” metrostansiyasının yanında yerləşən “Velotrek” ticarət mərkəzindən aldığım “Sports Collection” jaketim var idi. Həmin jaket mənə evin istisini ötürürdü. Ailəmin istisini təkcə o jaketi geyinəndə hiss edirdim. “Carpenter” cinsim, başımda papaq və ağ əlcəklərimlə hazır şəkildə tədbirin keçirildiyi idman zalının səhnəarxası məntəqəsinə yaxınlaşdım. Co, Çarlz, Neyt və Xuan həyəcanlı idilər. Elə məndə də vəziyyət ağır idi. Dəfələrlə tualetə girib-çıxırdıq. Bu sadəcə dəhlizdə və açıq hava tədbirində çıxış etmək deyildi. Bu, 1500 nəfər auditoriyası olan Qış Assambleyasında çıxış etmək idi. Bizdən öncə qızlardan ibarət dəstək qrupu səhnəyə çıxdı. Onlardan biri havada salto edərkən özünə xəsarət yetirdi. Onu zalın arxa hissəsinə apardılar. Qızların çıxışı tez bitmişdi. Müəllimlərdən biri yaxınlaşaraq: “Oğlanlar, sizin növbənizdir!”, - deyə qışqırdı.

İdman zalına daxil olduq.

Həç olub ki, sizə gözünü zilləyən 1500 nəfərin qarşısında çıxış edəsiniz?

3000 gözün mənə zilləndiyi zalın mərkəzində dayanmışdım. Oğlanlar hazır idi. Ən azından elə düşünürdüm. Sən demə, 6 nəfərlik komandanın 5 nəfəri bir disk DJ-ə vermək üçün gedibmiş. Bundan xəbərsiz olan 6-cı nəfər isə mən idim. Bu qədər müddətdə zalın mərkəzində tək başı-

ma dayanmışdım. Dizlərimi hiss etmirdim. Amma atamın sözlərini xatırladım. Və hərəkət etmək istəməyən bədənimi “ekranda gördüyüm əmi” kimi hərəkət etdirməyə başladım. Çox keçmədi ki, uşaqlar yanıma gəldi. Musiqini eşidə bilirdik. Kütlənin səsini eşidə bilirdik.

Amerikada yaşayan Endi Vorhol adlı şəxs demişdi ki, hər kəsin bu həyatda məşhur olacağı 15 dəqiqəlik bir müddət var. 31 illik həyatımın “15 dəqiqəsi” məhz həmin gün baş vermişdi.

Komandamız çıxışını bitirəndə musiqinin səsini batıran auditoriyanın səsini eşitdik. Hamı ayaq üstə idi. Hamı əl çalırdı. 3000 göz parıldaıyordu. “Cheerleader” qızların gözləri xüsusilə parıldaıyordu. Altımız da artıq “ulduzluq” biletini almışdıq.

Həyəcan, sevinc və uğurlu çıxışın verdiyi məmnuniyyətlə idman zalını tərk etdik. Bizi bir daha qaytarıb yenidən alqışladılar. Sadəcə inana bilmirdim. Yad ölkədə özümü yad kimi hiss etmirdim. Artıq mən buraların adamı olmuşdum.

Tədbirdən sonra dəhlizlə getdiyim və Statistika dərsinə daxil olduğum anı xatırlayıram. Dəhliz boyu bütün gözlər üzərimə zillənmişdi. “Afərin!”, “Möhtəşəm idiniz!” sözlərini eşidirdim. Kürəyimə dəyən əlləri hiss edirdim. Mənə tərəf uzanan əlləri görürdüm. Endi Vorhol haqlı idi. Bu 15 dəqiqədə Oskar mükafatını alacağım təqdirdə yaşaya biləcəyim hissləri yaşamışdım.

Statistika dərsinə daxil oldum. Cənab Quld dərsi dayan-dıraraq əl çalmağa başladı. Bütün sinif ona qoşuldu. Bu səhnə mənə çox təsir etmişdi. İllərlə ölkəmdə rəqs etsəmdə, bu cür münasibəti görməmişdim.

Həmin günlə bağlı uzun-uzadı danışmaq istəmirəm. Bir çoxunuzun həyatında buna bənzər gün olub, bir çoxunuzun 15 dəqiqəsi isə hələ qabaqdadır. Unutmayın, məsələ illərdə deyil, məsələ anlardır. Məsələ illərə bərabər anlardır!

Növbəti gün bir neçə qızın yaxınlaşaraq tanış olmaq cəhdini xatırlayıram. Hətta hər iki qolumdan tutan əkiz bacıları da unutmamışam. Məni onlarla birlikdə görən Eşlinin necə baxdığı da yadımdadır. Bu iki qızdan soruşmuşdum:

“Nə üçün indi mənimlə tanış olmaq istəyirsiniz? Nə üçün əvvəl mənim tərəfə yaxınlaşmamışdınız?”

“Yəqin sən zarafat edirsən”, - dedilər.

Dediklərim xoşlarına gəlməmişdi. Elə həmin andaca əllərini qolumdan çəkmişdilər.

“Tutaq ki, mən rəqs zamanı zədə alsam və uzun müddət rəqs etməsəm, necə olacaq?”, - deyər soruşmağa davam etdim. İçimdəki “meymun” axmaq olduğumu düşündü. İçimdəki insan isə həqiqəti dediyim üçün məni bir daha təbrik etdi. Amma Eşli məni onlarla birlikdə görmüşdü və onun da baxışlarında hər şeyin dəyişməsi xoşuma gəlməmişdi.

Bir neçə müddət sonra onu başqası ilə gördüm. Oğlan beyzbol yığmasında oynayırdı. Eşli ətrafındakı qızlar kimi seçim etməli idi və etmişdi. O da “ulduz”la birlikdə idi.

Mən isə Co, Xuan, Neyt və Çarlzla birgə rəqsə davam edirdim.

Amerikalı ailəm - Mentenlər məni müxtəlif restoranlara və məkanlara aparırdılar. Orada işləyən gənclərin əksəriyyəti elə bizim orta məktəbin 11 və 12-ci sinif uşaqları idilər. Onlar həyatın qucağına 30-35 yaşında deyil, məhz məktəbdə oxuduqları dövrdə atılmışdılar.

Bir dəfə restorandan içəriyə girəndə eyni məktəbdə oxuduğum uşağı gördüm. Salamlaşdıq və bizi masamıza tərəf apardı.

Mənə baxıb: “Əla çıxış etmişdiniz”, - deyən uşağı eşidən Mentenlər çaşqınlıq içində idilər.

Növbəti məkan idi ki, orada buna bənzər cümlə eşidirdilər. Onlar məni təkcə akademik göstəriciləri mükəmməl olan “kitab qurdu” kimi tanıyırdılar. Mənimlə Vyetnamdan olan əlaçı qızın arasında qalmışdılar. Seçim edərkən hansımıza şans verəcəklərini akademik qiymətlərə əsasən təyin etmişdilər. Daha yaxşı oxuyan və əla qiymətləri olan mən ABŞ-a vəsiqə qazana bilmişdim. Amma onlar hansı oyunlardan çıxdığımdan xəbərsiz idilər.

Denver mənim üçün doğma yerə çevrilmişdi. Çünki brek-dans ətrafında toplaşa biləcəyimiz komandamız vardı.

Mentenlər sonradan məktəbin qəzetində “20 Yanvar” da yerləşən “Velotrek”-dən alınmış “Sports Collection” yazısı olan jaketimlə çəkilmiş şəklimi gördülər. Atam qazanmışdı. Anam almışdı. Mən geyinmişdim. Bir jaketin altına biləcək ən çətin vaxtında alınmışdı bu jaket. Həyatımın ən önəmli 15 dəqiqəsinin şahidi olmuşdu bu jaket.

Bayramdan bayrama paytaxt salatını və bananı yediyimiz vaxtlarda alınmışdı bu jaket.

İllərlə təmir edilməyən evin içində geyinirdim onu.

Eyvana çıxaraq saatlarla ağaclara və səməyə baxırdım onunla. Bir gün bu eyvandan bir daha baxmayacağıma söz vermişdim bu jaketdə.

İndi isə Denverdə idim və orta məktəbimdə onu fəxrlə geyinirdim. Orta məktəbin ən iri tədbirində məhz onunla çıxış etmişdim.

Bakıya özümülə gətirdiyim “xatirə kitabında” bütün xarici uşaqların yazısında anam və atam bir sözü görəcəkdik: “Dance” - “Rəqs”.

“Memar Əcəmi”də mən sadəcə “yer süpürənlər” və “get kişi işi ilə məşğul ol!” cümlələrini eşidənlərdən biri idim.

Koloradoda isə “rəqqas” idim və çox sevilmişdim.

Münasibətlərdə “Qərb və Şərq” təzadları

ABŞ-da yaşadığım dövrdə müşahidələrimə və kəşflərimə davam edirdim. Bunun üçün ideal bir ailəyə düşmüşdüm. Mentenlər evliliklərinin 25 illiyini qeyd edərkən bu yubileydə iştirak etmək mənə nəsib olmuşdu. Atamla anam da 20 il idi ki, bərabər idi. Hər iki cütlük sevib ailə həyatı qurmuşdu.

Mentenləri “Qərb” adlandırıraq. Kərimovlar isə “Şərq” olsun.

Qərbdə hər iki nəfər çalışırdı. Şərqdə yalnız kişi çalışırdı. Hətta Qərb yalnız qadının çalışdığı illərə belə şahidlik edib. Şərqdə isə kişinin işi çətinə düşəndə qadının köməyinə ehtiyac duyulurdu.

Qərbdə maddi vəziyyət stabil idi. Şərqdə maddi vəziyyət gedib-gəlirdi. Sonralar münasibətlərə təsir amili kimi maddi sabilliyin mövcudluğunun nə qədər vacib olduğunu anladım. Hələ ki, müşahidəçi rolunda idim, amma sonra bunu öz dərimdə hiss edəcəkdim.

Qərbdəki cütlük vacib qərarlar verərkən daim məsləhətləşirdi. Gələcək planlar və digər mövzular masa arxasında və mətbəxdə müzakirə edilirdi. Şərqdə qadın daha çox bu planları və fikirləri dinləməklə vaxt keçirirdi. Çünki Şərqdə qadın öz yerini bilməli idi. O sevilirdi, amma vacib qərarları verəcək qədər önəmli biri deyildi.

Qərbdə elə bilirdim ki, evdə bir yox, iki kişi var. Qərbin qadını “kişiləşmiş”di. Bəzən bunun təzahürlərini Qərbin kişisinin daxili depressiyasında hiss etmək olurdu. Həmin kişi öz “kişi eqosunu” məhz hansısa hobbi vasitəsi ilə üzə çıxarırdı və bəsləyirdi. Şərqdə isə kişi eqosunu hiss etmək üçün daim kişilik nümayiş etdirmək lazım gəlirdi. Elə ona görə də yüksək səs tonu, hirs və qısqanclıq kimi halları Şərqdə tez-tez görmək olurdu.

Qərbdə ailə birlikdə çox vaxt keçirə bilirdi. Söhbət birlikdə yaşanan səmərəli, keyfiyyətli anlardan gedir. Şərqdə isə hərə evin bir kənarında öz perimetrinin sərhədlərində kəşik çəkirdi.

Qərbdə uşaqlara çox böyük otaq verilirdi. Bu otaqda düşünmək və seçim etmək kimi haqqa sahib olurdun. Şərqdə hamı bir otaqda yaşadığından başqa şeylər haqqında düşünməyə imkan olmurdu.

Qərbin uşağı istədiyi şəkildə və istədiyi rahatlıqla öz fikrini ifadə edə bilirdi. Şərqin uşağı isə ilk növbədə başqa insanların məqsəd və hədəf predmeti idi.

“Bizim alınımızı uca tut, bizi utandırma, bizim üçün belə et” sözlərini Şərq uşaqları çox eşitmişdi. Şərq uşağı onun-bunun üçün yaşayırdı. Qərb uşağı isə özü də bilmirdi ki, nə üçün və kim üçün yaşayır. Daim özünü axtarmağa və suallarına cavab tapmağa çalışırdı.

Qərb evində hər bir ailə üzvü masa ətrafında bərabərhüquqlu şəxs kimi otururdu. Şərqdə ata və sonra başqaları masa ətrafına əyləşirdi.

Mənim ailəm şərti olaraq “Şərq” ailəsi idi. Atam da, anam da ali təhsilli idilər. Ziyalı idilər. Saysız-hesabsız kitab oxumuşdular. Uşaqlarına qarşı kifayət qədər “demokratik”

davranırdılar. Onlar uşaqları ilə müzakirə etmək üçün müxtəlif mövzulardan danışdırlar. Həqiqətdə mövcud olan Şərq ölkələrinin neçəsində vəziyyət belədir? Nəzərə alsaq ki, əksər hallarda qız uşaqlarının söz sahibi olmadığı və ola bilmədiyi bir dünyası var Şərqin.

Əslində Qərbdə vəziyyət daha qəlizdir. Qız uşaqlarına daha çox şou-biznes və kino sənayesinin qapıları açılır. Bu uşaqlar az qala hər musiqi klipində və hər filmdə çılpaq qadın obrazlarını, “seks obyektlərini” görərək birbaşa mesaj alırlar. Qərb: “Uğur, hörmət və pul istəyirsənsə, mütləq soyunmalısan”, - deyir.

Bu gün mahını ifa edən Qərb müğənnisini və ya aktrisasını mütləq tam və ya yarıçılpaq vəziyyətdə görə bilərsiniz. Sanki yaşlı biznes maqnatları: “Siz sadəcə bizim üçün busunuz”, - deyərək onlara olmalı olduqları yeri göstərirlər. Az sayda qadın həm Qərbdə, həm də Şərqdə uğura, zəfərə yalnız öz əməyi və istedadı ilə yol tapa bilir. Şərqin də qadınları sürətlə soyunmağa başlayır. Çünki televizor və internet Şərq uşaqlarına Qərbdə baş verənləri göstərir.

Nə Qərbdə, nə də Şərqdə qadın özünü azad şəkildə kəşf edə bilmir.

Nə Qərbdə, nə də Şərqdə qadın və kişi münasibətləri “əsrərdən bəri davam edən və beynimizdəki meymunlara tabe olan prinsipdən kənara çıxıb bilmir”.

Çox az sayda kişi bu gedişatı dəyişməyə cəhd göstərib. Qızlar seminariyası açdırmış Hacı Zeynalabdin Tağıyev belə qızlara verilən təhsilin önəmini anlayırdı. Təhsilli qızlar sabahın təhsilli anaları olacaqdılar. Ailələrin daxilində fərqli dəyərlər yaranacaqdı. Bu dəyərlər qadınları cəmiyyət üçün daha da dəyərlili edəcəkdə.

Qərbdə də, Şərqdə də qadınlar söz haqqına sahib deyillər. Şərqdən fərqli olaraq, Qərbdə qadına olan münasibəti daha gözəl “qablaşdırılmış” formada görə biləcəksiniz. Amma real həyatda biznes, siyasət sahəsində və porno-sənayesində rəqəmləri görmək kifayət edir ki, qət ediləcək yolun nə qədər uzun olduğunu hiss edəsiniz.

Qərb Şərqə qarşı çıxan Malala kimi qızları idola çevirməyə tələsir. Qərb Şərqin təhsilə və kitaba qarşı olduğunu göstərməyə çalışır. Amma Şərqin qadınlarına baxsaq, görürük ki, aralarında Fatimə əl-Fihri və Əzizə Çauni kimi qadınlar da var.

Fatimə əl-Fihri 859-cü ildə Mərakeşdə Əl-Qaraviyyin adlı məscid və universiteti inşa etdirir. Bu universitetin içində 12 əsrlik əlyazmalar və 4000 kitab olan kitabxana fəaliyyət göstərir. 1000 il sonra başqa bir Şərq qadını Əzizə Çauni bu binanı və kitabxananı bərpa edir.

Bu gün Qərbin insan münasibətlərini təhlil edə bilən “alətləri” və “araşdırmaları” var. Bu araşdırmalar həm Qərb, həm də Şərq dünyasının kişilərinə və qadınlarına lazımdır.

Bu gün Qərbə və Şərqə dialoq lazımdır. Yəni qarşılıqlı ünsiyyət lazımdır. Sadəcə tərəflərdən birinin danışdığı dünya bu günə kimi rahatlıq görməyib.

Amma məsələ “güc”dədir. “Gücün” kimin əlində qalmasındadır. Kişilər gücü düşünürsə, qadınlar cəmiyyəti daha da güclü etməyi düşünür. Qərbin və Şərqin qadınları arasında dialoqun daha uğurlu alınacağına inanıram. Çünki balasını itirmiş iki qadın bir-birini daha yaxşı anlayır. Təhsil almaq və ya işləmək fürsəti tapmayan xanımlar bir-birini daha gözəl başa düşür. Zorakılıq görmüş qadınlar

isə dünyada bu zorakılığı azalda biləcək ilk mexanizmdir. Çünki onların bətnində gələcəyin fərdləri böyüyür. Onların bətnində gələcəyin “Qərbi” və “Şərqi” böyüyür.

Vaxtı ilə araşdırma və elm öyrənmək sevgisini özündə cəmləşdirən mədrəsələr öz yerini Qərbin elm ocaqlarına verib.

Bu elm ocaqları illərlə qadın və kişiləri araşdırdı. Uzunömürlü münasibətləri, sevgini daha yaxından öyrənə bildi.

Onlar barədə kitabın sonunda danışacağam. Amma indidən kitabın son səhifələrinə qaçsanız, sehri pozacaqsınız.

Narahat olmayın. Qatarımız gedir. Biz hələ də yoldayıq. Və hazırda “Ubuntu” hissini yaşamağıma səbəb olan qadından danışacağam.

Bu qadınla artıq 12 ildir ki, bir-birimizin yanındaıyq. Bu birlik 5 ildir ki, rəsmiləşib. Sevgi ilə məişət bizə görə üz-üzə gəlib.

Bu qadınla yaşadığım hekayə Romeo və Culyettanın hekayəsindən fərqlidir. Çünki biz əsərin sonunda qovuşuruq və məişəti dadırıq. Sevgimiz müxtəlif formalara düşür.

Elə isə kitabı əlinizdə bir az da sıx saxlayın. Gözlərinizi vərəqlərə bir az da yaxın edin. Əmin olun ki, yeriniz rahatdır və kənardan gələn səslər sizi üçüncü fəslimizdən yayındırmayacaq.

“2004-cu ilin dekabr ayı idi” deməklə yeni fəslə başlaya bilərik.

FƏSİL 3.

HƏYATIMA MÜNƏVVƏR GƏLİR

Onu gördüyüm ilk gün

2004-cu ilin dekabr ayı idi. Universitetə gedəcək avtobusu gözləyirdim. Tək deyildim. Yanımda Yunis və Günel dayanmışdı. Avtobuslar sıra ilə gəlib qarşımızda düzülürdü. Soyuqda durmaq əvəzinə isinmək istəyənlərin əlindən bu avtobuslara rahat şəkildə minə bilmirdik. İçəridə oturub isinənlərə baxa-baxa daha çox titrəyirdik.

Yunis və Günel yenə də nəyisə müzakirə edirdilər. Mən də buzla örtülmüş şalban kimi dayanıb onlara qulaq asırdım.

Ağlım hələ də Amerikada yaşadığım günlərimdə idi. Qayıtmışdım. Amma özümə hələ də gələ bilməmişdim. Buralara öyrəşə bilmirdim. Bu soyuqda burada dayanmaq və universitetə getmək istəmirdim. Yunis və Günel kimi danışmaq və gülmək istəyirdim, amma alınmırdı. Anam belə necə dəyişdiyimi hiss etmişdi. Üzümdə gülüşü nadir hallarda görürdü.

Avtobusların boşalıb-dolan karuselini seyr etmək içimi sıxırdı. Dostlarımla üzbəüz dayanmışdım. Buna baxmaya-

raq dispetçer kimi sistemli şəkildə “boş” gələcək növbəti avtobusa tərəf üzümü çevirirdim.

Üzümü çevirdiyim növbəti dəfələrdən birində ONU gördüm.

Bəyaz boynunu gizlətməyə çalışan şərfini və bərk-bərk qucaqladığı kitablarını gördüm. Saçlarını “Mini Mouse” kimi yığmışdı. Tək dayanmışdı. Gözlərində parıltı var idi. Yanaqları sobadan yenicə çıxarılıb ikiyə bölünmüş bulka dilimlərinə bənzəyirdi. Onun gözlərindən daxilimə qərribə istilik axmağa başladı. Yunis və Güneli unutmuşdum. Vaxt və şəhər dayanmışdı. Sadəcə ikimiz var idik. Ona baxanda ürəyim bu günə qədər unutmadığım “Odur!” sözünü demişdi. Gözümün qarşısında onunla birlikdə yaşayacağımız illərin retro filmi canlanmışdı.

Bir neçə dəfə üzümü çevirib ona baxdım. Daxilən gülümsəməyə başlamışdım. Yunis və Günelə qulaq asırdım. Onu görmüşdüm. Bir daha üzümü çevirib ona baxmaq istəyəndə artıq orada deyildi. Avtobus onu aparmışdı.

Hara qədər aparacaqdı? O, harada enəcəkdi? O, kim idi? O, harada yaşayırdı?

Suallarımın cavabsız qalmasının məyusluğu ilə nəhayət ki, avtobuslardan birinə minə bildim. Yunis üzümə baxanda nəyinsə baş verdiyini anlamışdı. Mənə nəsə olmuşdu. Ona heç nəyi izah etmədim. Çünki hər şey başladığı kimi də bitmişdi. Həyatıma bir anın içində daxil olan qız elə başqa anın içində qeyb olmuşdu.

Həmin gün universitetdə məndən heç kimə xeyir dəymədi. Düşüncələrim və cavabsız qalan suallarımınla dolu hovuzun içinə tullanmışdım. Hovuzun dibində oturub yuxarıya - suyun səthinə yaşadığımı göstərən köpükləri göndərirdim.

Həmin gün evin qapısından içəriyə qərribə formada daxil olmuşdum. Analarda hissləri tuta bilən xüsusi radar var. İllərlə balasının necə böyüdüyünü görən anam bu dəfə üzümdə başqa bir üz ifadəsini tutmuşdu. Anam hisslərimi tutmuşdu, amma həmin gün üstümə yol polisi kimi hücum çəkməmişdi.

Dəftərlərimi masanın üstünə qoydum və çarpayıya uzandım. Tavana baxırdım. Tavana nə üçün baxırdım? Nə üçün başqa heç nə etmək istəmirdim? Nə üçün onu düşündürdüm? Böyük ehtimalla bir də onu görməyəcəkdim. Tavan da mənə baxırdı. “Deyəsən, ona vurulmusan” deyirdi.

Vurulmuşdum.

Buna qədər gördüyüm qızları xoşlayırdım. Onları bəyənidim. Amma bu qıza vurulmuşdum. Sadəcə 2-3 dəqiqə gördüyün insana vurulmaq mümkündürmü? İlk baxışdan vurulmaq mümkündürmü?

Elə bu sualları soruşa-soruşa yuxuya getdim.

Onun tavanda çəkilmiş xəyali portretinə baxa-baxa yuxuya getdim.

Əlində tutduğu kitablara, boynundakı şərfinə və parıldayan iri gözlərinə baxa-baxa yuxuya getdim.

Bir həftə sonra baş verən təsadüf

Universitetimizdə həyat maraqsız idi. Xaricdən gəlmiş gənc heç nəyi bəyənmirdi. Amma burada belə nəfəs ala biləcəyim rəqs komandasını qurmaq üzrə idim. Bizə çox yaxşı rəqs edən komanda üzvləri lazım idi.

Bir gün Orxan adında gənclə tanış edildim. Bizi tanış edən Sərxan Orxana məni, məni də Orxana yaman tərifləmişdi. Bir-birimizi görəndə qarşılıqlı şəkildə “bu, heç rəqs edənə

oxşamır” demişdik. Amma zalda isinmə hərəkətləri edən Orxanı görəndə ağzım açıq qalmışdı. O, çox güclü idi və yaxşı rəqs edə bilirdi. Çox keçmədi ki, dostlaşdıq və Orxanın məşq etdiyi məkana getməyə başladım.

Onun “Unix Masters” adlı komandası var idi. Məni komanda yoldaşları ilə tanış etdi və rəqs həyatımda məhz onu tanıyandan sonra çox fərqli istiqamətdə getməyə başladım. Orxan sonradan bir çox qapını üzümə açacaqdı. Bir çox hallarda məni özü ilə gələcəyə aparacaqdı.

Onunla universitet kitabxanasında brek-dans videolarına baxmağı çox sevirdik. Orxanla daha çox 1998-2004-cü illər arasında keçirilmiş müxtəlif rəqs yarışlarını və “deyişmə” səhnələrini izləyirdik. Ətrafda əyləşən uşaqlar dialoqlarımıza çaşqınlıq içində qulaq asıb baş çıxara bilmirdilər.

Növbəti videomuza baxanda bir anlığa ekran qaraldı. Qaralmış ekranın içində gördüklərimə inanmadım. Yenə də həmin qızın portretini görürdüm.

Öz-özümə dəli olduğumu düşündüm. Amma tənbəllik etməyib arxaya çevrildim. İlahi! O idi! Həmin qız idi! Düz mənim arxamdakı kompüterin qarşısında oturmuşdu. Çox həyəcanlandım. Orxan çaşıb qalmışdı. Coşqun birdən ayağa qalxıb kompüter otağını tərk etdi və Orxanı pıçiltı ilə öz yanına çağırırdı.

“Bu, həmin qızıdır”, - dedim.

“Kim? Hansı qız?”, - deyə soruşan Orxan çaşıb qalmışdı.

Ona heç nə deməmişdim. O bilmirdi. Qısacası, hər şeyi Orxana izah etdim. Danışdıqca daha da çox sevinirdim. Bu qız mənimlə eyni universitetdə oxuyurmuş. Onun hansı qrupda oxuduğunu və adını öyrənmək istəyirdim. Bir neçə gün lazım oldu ki, mənimlə eyni mərtəbədə və

eyni fakültədə oxuduğunu müəyyənləşdirim. Mən İngilis Dili və Ədəbiyyatı üzrə təhsil alırdım. O isə Türk dili və Ədəbiyyatını oxuyurdu. İnana bilmirdim. Eyni universitetdə idik. Eyni dəhlizdə gedib-gəlirdik. Onun adını öyrənə biləcəkdim və səsini eşidə biləcəkdim. Ən azından buna çox inanırdım.

Onu gördüyüm ilk gündən düz bir həftə sonra yenidən qarşılaşmışdıq. Qarşıda məni “şirin təqib” mərhələsi gözləyirdi. Qarşıda məni həyatımın ən gözəl anlarından ibarət xatirələr “buketi” gözləyirdi.

Endi Vorholun şöhrətlə bağlı dediyi “15 dəqiqənin” əvəzinə bu dəfə sevgi dolu dəqiqələr yaşayacaqdım. Bu dəqiqələr saatlara, günlərə və illərə çevriləcəkdi.

Sırf bu cümləni çap etdiyim günün səhərini xatırlayıram. Üstündən 12 il keçsə də, bu səhər də onu eyni həyəcanla qucaqlayıb, öpüb evdən çıxmışdım. Qatarın içində onunla birlikdə getdiyim 12-ci ilimdə idim. Onu çox sevirdim. O qədər çox sevirdim ki, içimdəki meymunun estafet çubuğunu insana ötürmək vaxtı gəlib çatmışdı. “Ubuntu”nu yazmalı idim.

Ona yazdığım şeirlərdən birini oxuyanda məni daha yaxşı anlayacaqsınız:

Həqiqət

Onun mənə yaşatdığı xoşbəxtliyin əvəzində

Onu qane etməyən həyat versəm, ölərəm mən!

Onun ürəyində olan xəyalların əvəzində

Ona kədər gətirəcək həyat versəm, ölərəm mən!

Məni sevdicinə peşman olsa əgər, nəticədə
Yaşamağa peşman olub, bu ağrıya dözmərəm mən!
(15 Avqust, 2005)

İlk 6 ay - şirin təqib dövrü

Vaxtı gəlmişdi. İlk dəfə içində oturduğum “qatardan” düşüb bir qızın arxasınca yola düşəcəkdim. Həmin qızla bərabər qatara qayıtmaq üçün addımlar atacaqdım.

İkinci təsadüfi görüşdən sonra onu daha çox tanımaq istəyirdim. Hər addımında yanında olmaq istəyirdim. Artıq adını öyrənmişdim. Adı Münəvvər idi.

Münəvvər.

Səli olaraq adını demək çox xoşuma gəlməyə başlamışdı.

Özümü “National Geographic” kanalında göstərilən erkək ayı kimi hiss edirdim. Verilişdə görmüşdüm ki, erkək ayı dişi ayının arxasına düşərək günlərlə yol qət edir. Elə mənim də bu ayıdan heç bir fərqi yox idi. Gizləncə və sistemli şəkildə onun arxasına düşməyə başladım. Dostlarım və qrup yoldaşlarımla yanında görünməməyə başladım. Onu təqib etmək həyatımın missiyasına çevrildi. Artıq universitet mənim üçün daha gözəl və daha doğma olmuşdu. Hər səhər çarpayımdan daha da həvəslə dururdum. 157 nömrəli marşruta özümü birtəhər çatdırırdım. Oturduğu oturaqdan bir qədər aralıda otururdum. 25-30 dəqiqəlik yolu hiss etmirdim. Saçlarına baxırdım. Çiyinlərinə baxırdım. Rəfiqələrinə tərəf dönüb güldüyü anları sayırdım. Ona rəsmi şəkildə “salam” deyə biləcəyim günləri sayırdım. Münəvvər hara gedirdisə, “Coşqun” adlı ayını da həmin məkanda görə bilərdiniz. Çox keçmədi ki, “İnşaatçı-

lar” metrostansiyası tərəfdə yaşadığını öyrəndim. Yaşadığı evə gedib çatana kimi onu gözlərimlə yola salırdım.

İllər sonra özündən öyrənəcəkdim ki, evinə qədər getdiyim ilk gün bunu hiss edibmiş və bloka daxil olub, 3-cü mərtəbəyə çıxıb mənə baxıbmış.

Oğlanlar və qızlar eyni cür sevmir. Biz birbaşa vurulu-ruq. Biz baxırıq, görürük və vuruluruq. Vurulandan sonra böyük hesabla heç nəyin əhəmiyyəti qalmır. Hər şeydən keçməyə razı oluruq. Amma qızlar illərin təcrübəli biznes investorları və insan resursları departamenti kimi düşünülər.

Onların xoşuna gələ bilərsiniz. Amma bu, hələ heç nə demək deyil. Onlar oğlan seçiminə çox ciddi yanaşır və elə ilk dəfədən kimi gəldi seçərək yaşamırlar. Onların qərar verməyinə bir çox amil təsir edir. Bu amillərdən biri niyyətinizin ciddiliyi və bu niyyətə qarşı öhdəliyinizdir.

Sadəcə “xoşuma gəlirsən” və ya “istəyirəm” deməklə qızın sizə “HƏ” deyəcəyi günü gözləməyin. National Geographic-də göstərilən ayılar kimi siz də “HƏ”ni alana qədər günlərlə yol qət edəcəksiniz.

Qızlarla tanışlığımızın ilk aylarında özəl günlərdə alacağımız hədiyyələrin biri də məhz oyuncaq ayı olur. Evdə əzizlənən oyuncaq ayılarla küçədə eyvanın altında dayanıb gözləyən “ayılar” fərqli münasibət görür.

Erkən yaşlarınızdan xanım-xatın yaşlarınıza kimi müxtəlif kişilər tərəfindən təqib ediləcəksiniz. Bir çoxunuzun arxasınca düşənlər və sizinlə tanış olmaq istəyənlər olacaq. Bu insanlardan inanılmaz vədlər eşidəcəksiniz.

Bir sözlə, həyatınıza girməyə çalışan müxtəlif “ayıları” görəcəksiniz.

Orta statistik xanıma gün ərzində ən azı iki dəfə “yaxınlaşma” cəhdi edilir. Bunu həftədə ən az 5 gündən və gündə 2 dəfədən hesablayaq. İl ərzində təxminən 480 dəfə sizə yaxınlaşma cəhdi edilir.

Siz artıq müəyyən oğlan və ya kişilərin niyyətini kilometrərlə uzaqdan hiss edə bilərsiniz. Çünki hər gün birini mədəni və ya aqressiv şəkildə üstünüzdən təmizləməli olursunuz.

Gəlin “yaxınlaşmaq” istəyən kişilərin antologiyasına baxaq. Primitivdən mürəkkəbə doğru gedən “ovçular”a nəzər salaq. “Ovçu” deyirəm, çünki niyyət sizi əldə etməkdir. Və bununla da, müvəqqəti də olsa, eqolarını yenidən təmin etməkdir. Sonra onlar növbəti hədəfə tələsəcəklər.

Primitiv ovçular:

1. Arxanızdan səs çıxaranlar - zarafat edənlər;
2. Arxanızda və ya yanınızda nömrəsini deyənlər;
3. Nömrələrini yazıb, harasa necəsə dürtməyə çalışanlar;
4. Maşınlarından sizi süzənlər və arxanızca düşənlər (düzdür, burada maşının modeli müəyyən qədər sizin qərarınıza təsir göstərə bilər);

5. “Feysbuk poseydonları” - bu adamların Tanrıya bənzər qamətləri, baxışları, eynəkləri, qəlyanları, nömrələri və sair olur. Ola bilər ki, dənizdən çıxanda bədənlərini təsadüfən çılpaq formada lentə köçürüb, “feysbuk” profili kimi də istifadə etsinlər;

6. Türk seriallarından dublikatlar - düşünürlər ki, “abilər” də alınırsa, deməli, onlara oxşayıb nələrisə alındıra bilərlər. Məsələn, saç düzüümü, geyim, bığ və ya saqqal;

7. “Feysbuk qırsaqqızları” - siz artıq bu insanların “İlahəsi”nə çevrilmisiniz. Bütün şəkillərinizi bəyənilər,

bütün yazılarınıza ümid dolu şərhlər yazırlar. Bir sözlə, batdıqca batırlar. Amma yenə də təslim olmurlar;

8. “Konkretiklər” - “evim var, maşınım var, pulum var, bircə sən qalmısan” deyənlər. “Sənin üçün bazarı bağlatdıram” deyən tiplər.

Nisbətən mürəkkəb ovçular:

9. Kitablar və ağıllı terminlərlə beyninizdə intellektual imicini yaradanlar. Bir sözlə, bir-iki müəllifin əsəri vasitəsi ilə sizin qapınıza qol vurmaq istəyirlər. Rəhmətlik müəlliflər bilsəydilər ki, belələri onların hesabına qız tutur, ümumiyyətlə, yazmazdılar.

10. “Cool” oğlanlar - bunlar başlanğıcda dillənmirlər. Yazmırlar. Bir sözlə, primitiv səhvlərə yol vermirlər. Onlar dözüb-dözüb, axırda özlərini üzə çıxarırlar. Siz onların niyyətini tam anlamırsınız və özünüze maraqlı gəlir ki, bu adamlar sizdən nə istəyirlər. Sonda hər şey bəlli olur. Yenə peşman olursunuz. İnsanlıq etdiyinizə peşman olursunuz.

Mürəkkəb ovçular:

11. “Strateqlər” - sizi araşdırırlar. Soruşurlar. Məlumat toplayırlar. Əldə edilən məlumata əsasən, davranış xəritənizi çəkirlər. Həmin xəritə ilə yol gedirlər. Uzun məsafələri qət edirlər. Sizin ürəyinizin bütün tellərini aşkar edirlər. Özünüz də bilmədən onlara o qədər kart verirsiniz ki, sonda gec olur.

12. “Maço - boy”lar: ciddi, hündür, ağıllı və ambisiyalı oğlanlar. Onlar cəsarətli olurlar. Özlərinə çox güvənirlər. Güvənləri sizə fərqli təsir edir. Sonda isə öz yanlış təəssüratlarınızın qurbanına çevrilirsiniz.

13. “Romantiklər” - sürprizlər, inanılmaz jestlər, sözlər, şeirlər və yazılarla sizi “bəsləyirlər”. Siz özünüzün “İlahə”

olduğunuza inanmağa başlayırsınız. Bu qədər dəyərli olduğunuzu anlamaq sizə həyəcan verir. Sözlərə bir az da mahnı əlavə edilsə, işiniz çətinə düşür.

14. “Qəribə tiplər” - onları hər hansı kateqoriyaya qoya bilmirsiniz. Antologiyanızda olan oğlanların heç birinə bənzəmirlər. Sizə qəribə baxırlar. Çox cəsarətli replikalar atırlar. Vaxtında susur, vaxtında gülümsəyir və vaxtında sizə jest edirlər. “O elə mən istəyəndir” deyirsiniz. Sonra elə bu qərib sizin ən çox görmək istədiyiniz adama çevrilir. Qəribəlik - bu, oğlanlara verilən soyuq silahdır. Onlar primitivlər kimi beldən aşağı deyil, məhz başdan yuxarı düşünə bilirlər. Ən azından bunun görüntüsünü yaradırlar. Ova çıxmış pişik kimi səbrlə gözləməyi və vaxtında hücum etməyi bacarırlar.

15. “Sweetheart” - dostyana görünən bu tiplər özünü-zü tanıyandan yanınızda olan və dost bildiyiniz kişilərdir. Sirləriniz, hissləriniz, bir sözlə, bütün məlumatlarınız onların əlindədir. Sizin perimetrə çox asanlıqla girib çıxə bilirlər. Onların sizə nəyisə isbat etmək kimi dərdləri olmur. Elə əvvəldən sizin dairənin içində olduqlarından aranızda emosional yaxınlıq yaranır. Bəzən aranızda qılgıncılar da olur. Amma heç biriniz buna ad qoymaq istəmirsiniz. Ya da tələsmirsiniz. Sonda isə olmalı olan baş verir.

Qeyd: Mən bu siyahıda 11-ci yerdə dayanan “Strateqlər” kimi öz sevgimi təqib edəcəkdım. Çünki Münəvvərdən iki dəfə yağlı “yox” eşidəcəkdım. 6 ay davam edən prosesdən sonra ilk dəfə rəsmi şəkildə üz-üzə gələcəkdik. Ona “salam” deyə biləcəkdım. Ondan SMS alacaqdım. Onunla yan-yanə gəzə biləcəkdik. Özümü mızdlu dedektiv kimi deyil, kişi kimi hiss edəcəkdım. Onun yanında olanda hər

şeyi unudacaqdım. Döşəmə təmizləyən ağacı ayağıma vuran metro platformasını təmizləyən xala: “Ay oğul, o yana çəkil”, - deyəcəkdi. İkimiz də buna güləcəkdik.

İlk cəhd, ilk rəsmi məktub, ilk “yox”

Yadınızdadırsa, rəqsin həyatımda bir çox qapını açdığını demişdim. Universitet tədbirlərindən birində komandamızla çıxış edəcəkdik. Tədbirdən öncə akt zalında məşq edirdik. Birdən akt zalına Münəvvərlə rəfiqəsi Suzan daxil oldu. Münəvvər məni görər-görməz duruxdu. Suzan: “Tədbiriniz nə zaman başlayacaq?”, - deyə soruşdu. Suzan danışanda mənə baxırdı. Münəvvər isə gözlərini məndən başqa hər yerə gəzintiyə çıxarmışdı. Dəqiq vaxtı öyrənib akt zalını tərk etdilər.

Hisslərim danışmağa başladı. “Vaxtıdır” dedi. Ona niyyətimi bildirmək vaxtı gəlmişdi. Axı nə üçün akt zalına daxil olmuşdular? Axı nə üçün Suzan mənə baxıb gülmüşdü? Bəlkə, bu, onların signalı idi? Çıxışdan öncə beynim suallarla dolmuşdu.

Mən bir çox səhnədə çıxış etmişdim. Amma ilk dəfə idi ki, zalda izləyici qismində Münəvvər oturacaqdı. O qədər utanırdım ki, başıma papaq qoymuşdum. Gözlərimi və üzümü görməsini istəmirdim. Bu çıxışın tez bitməsini istəyirdim. Alqış səslərini eşidəndə anladım ki, səhnədən düşmək vaxtıdır. Akt zalının ən üst hissəsinə keçdim. Oturduğum yerdən onu görə bilirdim. Həmin gün tədbirdə ona niyyətimi necə deyəcəyimi bilmirdim.

Aparıcının anonsu ilə Tanrı mənimlə danışdı. “Yanınızda oturan və çox dəyər verdiyiniz dostu ürək sözünüzü yazın. Kağız parçasında yazılanları akt zalında səslə şəkildə oxuyacaşıq” cümlələri ilə başıma jeton düşdü.

Mənə kağız parçası və qələm lazım idi. Hər şeyi məhz sözlərlə ifadə edəcəkdim. Yanımda oturan qrup yoldaşım Günelədən bir vərəq cırıb verməsini istədim. Günel vərəqi və qələmi uzatdı. Onun xəbəri yox idi. Bir müddət sonra Günel rəsmi elçim olacaqdı.

Ağ kağıza və akt zalının aşağısında oturan Münəvvərə baxırdım.

“Nə yazım? Nədən başlayım? Nə istəyim? Görəsən, necə olacaq?”, - deyə-deyə kağıza bir paraqraf yazdım. Paraqrafın ümumi məzmunu “tanış olmaq istəyirəm, niyyətim ciddidir” olmuşdu.

Tədbir bitdi. Hamı zalı tərk etməyə başladı. Ürəyim tez-tez döyünürdü. Ona tərəf getmək, eyni zamanda ondan çox uzağa qaçmaq istəyirdim. Heç nədən xəbəri olmayan Günelə yaxınlaşdım.

“Günel, indi hər şeyi izah edə bilməyəcəm, amma bu vərəqi dəhlizin axırında dayanan iki qızdan birinə verməyini istəyirəm”, - dedim.

Günel məsələni anladı. Kağızı əlimdən götürdü. Onlara tərəf getdi.

Onlar avtobus dayanacağına tərəf addımlayırdılar. Onların ardınca gedən Güneli, Günelədən aralıda məni görə bilərdiniz. Münəvvərlə Suzan onlara yaxınlaşan qrup yoldaşımı gördü. Kağız Münəvvərin əlində olanda onun ətrafında Suzandan əlavə 5 qız daha peyda oldu. Qızların gözlərində maraq var idi.

“Kağızı kim göndərmişdi?”, “İçində nə yazılırdı?” - bu maraq Münəvvəri çox sıxdı. Əlindəki kağızı tutub Günelədən soruşdu:

“Bu kağızı rəqs edən uzunboy oğlan göndərüb?”

Günəl başını təsdiq əlaməti olaraq yellədi.

Münəvvər Günələ baxaraq “yox” dedi. “Bu məktubu qəbul edə bilmərəm”, - söylədi.

50 metr aralıda olsam belə, onun “yox” deyən dodaqlarını oxuya bilirdim.

Məhəmməd Əli ilə rinqə çıxmamışam. Onun yumruğu mənə dəyməyib. Amma haqqında eşitdiyim yumruğun düz ürəyimə dəydiyini hiss etmişdim. Nokaut edilmişdim. Yerə yıxılmaq istəyirdim. Yerdən bir daha qalxmamaq şərtiylə uzanmaq istəyirdim.

Həmin günün sonunda yenə evə gəlib çarpayuya uza-nacaqdım. Yenə tavana baxacaqdım. Bu dəfə tavan “qara rəngə” boyanacaqdı. O, mənə “yox” demişdi.

Onsuz qatarıma qayıdacaqdım.

Bu dövr həyatıma “şeir və məktub dövrü” kimi daxil oldu. Dayanmadan yazmağa başlamışdım. Sözlər olmasaydı, daxilimdə partlayış baş verəcəkdi. Sözlər olmasaydı, içimdəki hisslərin altında əzilib qalacaqdım.

Yazarkən onunla danışardım. Yazarkən ona yaxın olmuşdum. Misraları oxuyan Münəvvəri təsəvvür edirdim. Üz ifadəsini təsəvvür edirdim. Gülümsəməsini istəyirdim.

Qrup yoldaşlarım Yunis, Günəl, Gülnar nələrin baş verdiyini rəsmi olaraq bildilər.

Bir neçə həftə sonra Günəl ikinci dəfə ona yaxınlaşdı. Əlində onun üçün yazdığım şeiri tutmuşdu. Günəlin ona tərəf uzanan əli geri çevrilmişdi.

Məktubu götürməkdən imtina etdi. İkinci cəhdimdə ikinci dəfə “yox” cavabını aldım. Bu dəfə Məhəmməd Əli üstümdə dayanıb zəfərini qeyd edərcəsinə gülürdü.

Həyatımın ən dözülməz “yox”-unu iki dəfə eşitmişdim.

Adətən belə olanda təslim olmaq və həyata davam etmək məsləhət görülürdü. Amma onsuz olmayacaq həyatı necə yaşayacaqdım ki?!

Münəvvər bədənimin bütün hüceyrələrinə kimi daxilimə toxunmuşdu.

Nə isə etməli idim.

Sadəcə ayılıq etməklə bu iş düzəlməyəcəkdi.

DeAngelo və araşdırma mərhələsi

Növbəti ayları DeAngelo dövrü adlandırıram. Bu dövrdə mağarama çəkilərək qızlarla-qadınlarla bağlı ədəbiyyatlar oxumağa başladım. Kitablar, jurnallar və müşahidələr dövrümə qapı açdım.

Onun bürcü tərəzi idi. Tərəzi bürcünün qadınları barədə oxuduğum məqalələrin kağızları ilə ekvatoru iki dəfə sarımaq olardı.

Həmin dövrdə DeAngelo adlı birinin məktublarına abunə oldum. Yaraşıqlı olmayan, amma qadınlarla çox uğurlu münasibət quran bu insan məktublarında maraqlı məsləhətlər verirdi.

Evi araşdırma mərkəzinə çevirmişdim. Anam kənardan izləyə-izləyə anlamağa başlamışdı. Oğlunun həyatına kimsə daxil olmuşdu. Bir qadın uzaq məsafədən başqa bir qadını hiss etmişdi. Bir qadın başqa bir qadının sevildiyini hiss etmişdi. Bir müddət sonra məndən onun şəklini istəyəcəkdi. Həmin şəklə diqqətlə baxacaqdı. Gələcək gəlini ilə tanış olacaqdı. Amma hələ tez idi. Araşdırmalar bitməmişdi. Prosesdə idim.

DeAngelo məktublarında bir sıra vacib məqamlara toxunurdu:

“Bir qadın ona yaxınlaşıb 100-cü dəfə “gözəlsən” deyən kişidən qeyri-adi impuls almır. Sizdən öncə eyni sözü demiş kişilər kimi eyni səhvə yol verməyin. 101-ci kişi peyda olub: “Bu gün yaman kök görünürsən”, - dediyi anda beyninizdə fərqli kimya yaradacaq. Ondan zəhləniz gedəcək. Ona nifrət edə bilərsiniz. Deməli, onu sevə biləcəyinizə zəmin yaranacaq.

Qadınlar və kişilər gün ərzində dəfələrlə göz təması qururlar. Özündən əmin olmayan kişi adətən gözlərini daha tez çəkməyə meylli olur. Gözünü çəkən kişiyə baxan qadın marağını daha tez itirir. Qadın sizdən daha əmindirsə və “göz təması” oyununda sizinlə mübarizədən qalib çıxırsa, deməli, şansınızı bir daha sınamalısınız.

Qadınlar adekvat olmayan vəziyyətə düşəndə çaşıb qalırlar. Tez-tez onları belə vəziyyətlərə salın”.

DeAngelo Qərbin nümayəndəsi idi və bəlli idi ki, bu yazıları Şərqin gəncləri üçün yazmırdı. Amma mənim başqa çarəm qalmamışdı. Əldə etdiyim məlumatları praktikada yoxlamalı idim.

Münəvvər hər dəfə ona baxıb “salam” deməsəm belə, gülümsəməyimə öyrəşmişdi. Hansı günün hansı saatında harada peyda olacağımı və onun yanından neçə dəfə keçəcəyimi bilirdi. Rəfiqələri də bizim bu halımıza tamaşa etməkdən həzz alırdılar. Bəzən elə günlər olurdu ki, auditoriyaya yaxınlaşanda Münəvvərə həyəcan signalı verilirdi. Onu birçə dəfə də olsa, görə bilmək üçün yanından keçdiyim “neçə dəfələri” saymağa belə cəhd etməyin.

Bir sözlə, o rahat idi. Mənim məsələm bəlli idi. Amma o, DeAngelonu oxuduğumu bilmirdi. O bilmirdi ki, hər bir rəfiqəsi mənimlə çox mehribanlaşacaqdı. O bilmirdi ki, hər bir rəfiqəsi mənə bir namizəd kimi yaşıl işığını

yandıracaqdı. Rəfiqələri vasitəsi ilə onunla bağlı çox şeyi öyrənəcəkdım. Bir neçə rəfiqəsini evinə ötürərək dolayı yolla özüm barədə məlumatlar çatdıracaqdım.

Bir dəfə Gülnar adında rəfiqəsini metro ilə evə ötürəndə qonşu uşağı bizi görmüşdü. Mən metrodan çıxıb evə gələndə “həmin qızla nişanlı olduğumu” öyrənmişdim. Uşaq bizi gördüyünü anasına, anası başqa bir qadına, həmin qadın da anama çatdırmışdı. Bir sözlə, Gülnarla məni rəsmi olaraq nişanlı etmişdilər. Kim bilir, neçə qız və oğlan barədə hər gün kimsə bilmədən sadəcə gördüyünə əsasən qərar çıxarır.

Dəhlizdə növbəti dəfə üz-üzə gələndə Münəvvərə gözləmədiyi anı yaşadacaqdım. Mənə baxan üzünə baxmadım. Gözlərimi ona tərəf qaldırmadım. Hirsə yanından keçdim. Həmin gün onun gözüne görünmədim. Həmin həftə dərəcə gəlmədim. DeAngelonun dediyi metodu test etdim. Münəvvərin kimyası üzərində iş görməli idim. O, iki addım aralığında məni görməyin rahatlığına öyrəşməməli idi. Həmin həftə onun kölgəsi, onun arxasına düşəni, onun “ayısı” yox idi.

Yadımdadır ki, növbəti həftə dərəcə gələndə məni görən rəfiqəsi Elnurə çaşqınlıq içində yaxınlaşıb: “Hər şey yaxşıdır? Nəyə olmayıb ki?”, - deyərək soruşacaqdı.

Ola bilsin ki, bu hissəni oxuyan qızlar gileyli-gileyli nırcıldaıır. Bir oğlanı sevmə bilmək üçün onunla bağlı intensiv düşüncələrə qapanmalısınız. Bu düşüncələr benzini kimi- dir. Bu düşüncələr prosesi sürətləndirə bilər.

Qərbdən olan mütəxəssisi oxusam belə, axşamlar özüm üçün cızmaqara edərək saf hisslərimə qapılırdım. Qərarlı idim. Onun üçün vuruşacaqdım. Onun ürəyini fəth edəcəkdım.

Sonralar mənə deyəcəkdiki ki, “qara geyinmiş” başqa oğlanlara bənzəmədiyim üçün, ağıllı olduğum üçün, rəqs etdiyim üçün və gözəl danışa bildiyim üçün xoşuna gəlmişəm.

“DeAngelo” dövrümdə qadınlarla bağlı öyrəndiyim bir çox amili həyatımın növbəti illərində tətbiq edəcəkdim. Karyeram və səyahətlərim boyu hər an onun dediklərini test etmək fürsətim yaranacaqdı. Azərbaycan dilində buna bənzər məlumatları tapmaq mümkün deyil. Rus və ingilis dillərini bilmək çox vacibdir. Həmin dillərdə cavabını tapa bilməyəcəyiniz sual yoxdur.

Başqa birisi varmı və ya ömrümün “Əmrah” çağı

Rəqs komandamız üçün ayrılmış məşq otağında idik. Başım musiqi və hərəkətlərə qarışmışdı. Otağın qapısını açan Sərxan məni görən kimi yüksək səslə: “Yuxarıya çıx”, - dedi. Sərxan Münəvvəri yeməxanada görmüşdü. Əynimi dəyişdim. Sərxanın ətrindən götürüb tərlemiş bədənimə vurdum. Saçlarım qaydasında idi. Üzümün qırmızısı geri çəkilirdi. Pilləkənləri üç-üç qalxdım. Onu bir neçə dəqiqəlik görmək şansım olacaqdı. Yeməxana qapısından içəriyə keçib oturanların arasında onu axtardım. Yenə onu görə bilməyin həzzini yaşayacaqdım. Bu dəfə belə olmadı...

Onun oturduğu masanın üstünə qaçıb həmin masanı hirsimdən sındırmaq istəyirdim. Münəvvər tək deyildi. Yanında rəfiqəsi Suzan və başqa bir oğlan vardı.

“Başqası”.

Adətən bir oğlan ürəkdən hər hansı qızı istəməyə başlayırsa, mütləq “başqası” peyda olur. Bu başqası sənin ayı kimi qət etdiyin günlərdən xəbərsiz “iş görməyə” başlayır. Bu cümlələri “insan” yazırdı. Meymun olan “mən” isə qıs-

qanlıqdan partlamağa hazır idi. Həmin gün yeməxanaya girəcəyimə peşman olacaqdım.

Üçü də deyib-gülürdü. Başqası ona çox baxırdı. Başqası onun yanında oturmuşdu. Əli rahat şəkildə ona uzanırdı.

Beynimin qaraldığını və oksigen çatışmazlığını hiss etdim. Yeməxanayı tərk edib məşq otağına qayıtdım. Uşaqlar üzümdəki hirsı gördülər. Sərxan və Rəşad məsələnin nə yerdə olduğunu öyrənən kimi yeməxanaya tərəf getdilər.

Bir müddət sonra Rəşadın vasitəsi ilə oğlanın kim olduğunu öyrənəcəkdım. Rəşad onunla danışaraq məsələni dolayı yolla aydınlaşdıracaqdı.

Rəşad ondan: "Bizim bir yaxın uşaq var. Həmin qızdan xoşu gəlir. Səninlə qızın arasında bir şey varmı?", - deyə soruşacaqdı.

Rəşad bu dialoqu etməzdən öncə Münəvvəri onunla bir daha görəcəkdım. Baxdığımı görüb Münəvvər üçüncü mərtəbəyə çıxacaqdı.

Bu oğlan Rəşada "aramızda bir şey var" deyəcəkdi. "Mən onu istəyirəm. O da məni istəyir", - söyləyəcəkdi.

Rəşaddan bu sözləri eşidəndə "Əmrah" mövsümünün rəsmi başlanğıc anı gələcəkdi.

Ekranda gördüyüm iriqaşlı türk müğənnisinin bu qədər məyus görünməsinin səbəbini anladığım gün gələcəkdi.

Ayaqlarımı hiss etmirdim. Heç yerə tərpənə bilmirdim. Debatçı, şair, yazıçı Coşqun susmuşdu. Kilsə rəhibəsi kimi 30 illik susma andı vermişdim.

Göyərmiş üzümü görən türk dostum Fərrux "Əmrah" çağında mənə dəstək verəcək əsas insanlardan birinə çevriləcəkdi.

“Başqası” deyə xitab etdiyim həmin adam Münəvvərlə bağlı fikirlərini tətil günlərimizdən 2 gün öncə demişdi. Bu sözləri eşidib qış tətilinə çıxacaqdım. Ayı kimi qış yuxusunda dalmaq istəyəcəkdım.

Evdəkilər çətin günlərimi o qədər də hiss edə bilmədilər. Anam və ya atam məni bu vəziyyətdə görsəydilər, çətin ki onların suallarından və “qayğıma qalmağın verdiyi narahatlıqdan” canımı qurtara biləydim.

Baxdığım filmləri, dinlədiyim musiqini təsəvvür edə bilərsiniz. Eyni musiqi parçasını yüzlərlə dəfə dinləyirdim. İçki və ya siqaret həyatımda olmayıb. Bu cümləni çap etdiyim vaxtlarda belə onlara üz tutmamışam. Amma ruhən sərxoş olmaq istəyirdim. Eşitdiklərimin acısını unutmaq istəyirdim. Üzümlü qaldırıb tavana baxmaq istəmirdim. Orada Münəvvəri və “başqasını” görəcəkdım.

Türk tələbələrin kirayə qaldığı ev “Memar Əcəmi”də yerləşirdi. Evimin düz 10 dəqiqə aralığında idi. Qurtuluş məkanına çatmaq üçün hər gün 10 dəqiqə yol gəldirdim. Səhərdən axşama kimi onların yanında oturub özümə gəlməyə çalışırdım. Bəlkə də, bu yazını nə vaxtsa Hüsəməddin və Fərrux oxuyacaq. Onun üçün “Sizə bir daha təşəkkür edirəm!” demək istədim.

Əmrahın qaşlarına sahib deyildim. Amma gördüyüm hər şeyə onun kimi baxmağa başlamışdım.

Bəzilərinizdən fərqli olaraq Əmrahı real həyatda görmək şansım olub. Əmrahla birgə İstanbuldan Bakıya uçan təyyarəni paylaşmışıq. Daha doğrusu, onun musiqiçiləri ilə paylaşmışam. O isə qırmızı pərdə ilə örtülmüş biznes klass bölümündə idi. Təyyarədən enəndə onu gömrükdəki pasport yoxlama məntəqəsində görəcəkdım. Yanından

keçəcəkdim. Yerli zabitimizlə söhbətinin şahidi olacaqdım.

Amma heç vaxt ağlıma gəlməzdi ki, nə vaxtsa onun kimi baxacaq və özümü onun kimi hiss edəcəyəm.

9 gün çəkən bu mövsüm rəsmi dərs həftəsinin ilk günündə bitəcəkdi. Dəhlizlə auditoriyaya gedərkən Münəvvərlə toqquşacaqdım. Yüzlərlə insanın içində məhz onunla toqquşacaqdım.

Bir qadın sizi Əmrahın gününə sala biləcək gücdədir. Amma eyni zamanda bu acını sadəcə bir baxışı ilə unutturub biləcək gücə də sahibdir. İçimi müvəqqəti də olsa, baxışı ilə rahatlatmışdı. Sanki mənimlə danışmaq istəyirdi.

Bu məsələyə əziz bacım Gülnar son qoyacaqdı. Gülnar ikimizin “ilk rəsmi görüşünü” də təşkil edəcəkdi.

Gülnarın xoş xəbəri

Tük basmış üzümü, yerdə gəzən gözlərimi və uzun-uzun düşüncələrə daldığımı görən Gülnar bu məsələyə laqeyd qala bilmədi. Məndən nələrin baş verdiyini soruşdu. Ona vəziyyəti izah etdim. Gülnar “onunla da mütləq danışmalıyıq” dedi. “Əmrah” mövsümümü yaşamazdan öncə Münəvvərin bu məsələ ilə bağlı nə deyəcəyini nəzərə almamışdım. Artıq gördüklərimə əsaslanaraq özüm üçün nəticəmi çıxarmışdım. Amma Gülnar haqlı idi.

Bir müddət sonra Gülnar Münəvvərlə görüşməyə başladı. Bir sıra görüşlərin nəticəsində məsələni “həmin günə” gətirib çıxara bildi.

Gülnarın zəng etdiyi günü xatırlayıram. Üçüncü mərtəbəyə çıxıb ona yaxınlaşdım. Onun üzü gülürdü. Mənim də üzüm gülməyə başladı.

“Münəvvər deyir ki, həmin oğlan qohumlarıdır. Aralarında heç nə yoxdur. Bir də Münəvvər səninlə görüşmək istəyir”.

Gülnar bu sözləri deyəndə yüksəyə tullandığının şahidi oldu. Səsim dəhlizi götürmüşdü. O, mənimlə görüşmək istəyirdi. “Başqası” ilə aralarında heç nə yox idi.

Bu xəbəri eşidəndən bir həftə sonra Gülnar ikimiz üçün dərstdən sonra auditoriyalardan birində görüş təşkil etdi. Həmin gün həyatımın ən vacib nitqini söyləməli idim. Münəvvərin arxasınca düşmüş ayı bu dəfə danışaraq onun ürəyini fəth etməli idi.

Dərs otağına Gülnar və Münəvvər məndən öncə girmişdi. Qapının arxasında dayanaraq içəri keçməyə hazırlaşdım. Bütün günü nitqimi məşq etmişdim.

Artıq 15 ildir ki, onlarla müxtəlif auditoriyada minlərlə insanın qarşısında çıxış edirəm. Nəyi necə deməli olduğumu azdan-çoxdan bilirəm. Amma həmin gün içəriyə daxil olanda əzbərlədiyim bütün sözlər mənimlə birgə qapıdan keçə bilmədi. Onlar otaqdan kənarda qaldı.

Qarşımda yenə onu görürdüm. Bu dəfə uzun saçlarına və iri gözlərinə daha yaxından baxa bilirdim. Amma nə isə demək lazım idi. İçimdəki şair, yazıçı və nətiq susmuşdu. Üçü də Münəvvərə baxırdı.

Gülnar söhbətə başladı. Bir az danışdı. Qan beynimə qayıdana kimi danışdı. Beynimi hiss edəndə mən də danışmağa başladım.

“Salam. Adımı, yəqin ki, bilirsiniz. Niyyyətimi də hiss etmisiniz. Sizinlə daha yaxından tanış olmaq istəyirəm. Hələ ki, ikimiz üçün hər hansı ciddi addım atmaq tezdir, amma bu addımları yavaş-yavaş da olsa, sizinlə birgə atmaq istəyirəm”, - dedim.

Münəvvərin başı razılıq əlaməti olaraq yelləndi. O, mənə şans vermək istəmişdi. Üzündəki gülümsəmə gördüyüm son mənzərə oldu.

Otaqdan növbə ilə çıxdıq. “İkimizi” rəsmiləşdirən ilk addımı atmış olduq. Həmin gündən etibarən artan templə SMS-ləşməyə başladıq. Gülnar şeir və məktublarımın əksəriyyətini ona verdi.

İlk SMS-i alanda evimizdən çıxırdım. O qədər həyəcanlı idim ki, qapıdan içəriyə girən atama düzəməlli salam vermədən aşağıya qaçmışdım.

SMS-də soruşmuşdu:

“Tanımadığın insana necə olur ki, həyatımın işığı deyirsən?”

12 il sonra belə bu suala adekvat cavab tapa bilmirəm. Amma həmin SMS-də həmin cümləni ürəyimi dinləyərək yazmışdım. Nə hiss etmişdimsə, onu yazmışdım.

O, mənim həyatımın işığı idi. Həmin işıqla uzun illər boyu yol gedəcəkdim. Ən qaranlıq anlarımda bu işığa qayıdacaqdım.

Məktublaşma, SMS-ləşmə dövrümüz istəyimizə ayrı güc qatırdı.

Ona yazdığım məktublardan birini özündən əvvəl anası Mətanət oxuyacaqdı. Əlində 8 səhifəlik məktubu tutub ağlayan anasını görəcəkdı.

Həmin məktubun yeddinci səhifəsini sizinlə paylaşaram. Bu məktubda həmin dövrdəki ikimiz varıq və bizim vəziyyətimiz var.

Bir sıra məktublarımızı sizinlə paylaşaram, çünki “Ubuntu” prinsipi bunu tələb edir.

Bu məktublarda həmin dövrün “saf hissləri” gizlidir.

Münəvvərə ilk məktubum!

Bu, sənə yazdığım ilk məktubdur. Lakin sonuncu deyil. Bu məktubda bəzi məqamlara toxunmağa ehtiyac duyuram.

Mesajlarımı oxusan, bundan sonra həmişə “vızov” at.

Belə etsən, çox rahat əlaqə saxlaya bilərik.

Sən özünə bir neçə sual verməlisən:

- 1. Bu oğlanı gələcəyimdə görürəmmi?*
- 2. Bu oğlan ümidlərimi nə qədər doğruldub?*
- 3. Bu oğlanın hansı cəhətləri daha üstündür, ya da tam əksi?*
- 4. Bu oğlanın xasiyyəti mənim xasiyyətim ilə üst-üstə düşəcəkmi?*

Bu suallara cavab axtar.

Özüm haqda bir az məlumat vermək istədim. 1985-ci ildə iyunun 30-da Bakıda anadan olmuşam.

Rəqs mənim ikinci həyatımdır. Oxumaq (kitab) üçün həmişə vaxt ayırıram. Musiqi ilə aram pis deyil. Həyatımda din çox böyük rol oynayır, amma dində azadlığı müdafiə edirəm. Bir az tənbeləm, insanların xətrinə pis dəyirəm, lakin könüllərini də qısa zamanda ala bilirəm. Fəlsəfəni və şeir yazmağı çox sevirəm. Səninlə bağlı şeirlərimi isə bu həyatda heç bir pula dəyişmərəm. Öz hisslərimi heç vaxt gizlətmirəm! Soyuqqanlıyam! Yaradıcılığı sevirəm!

Bu məktubu gizlincə yazmışam, ona görə də bir az tələsik çıxıb. Amma inanıram ki, məni başa düşəcəksən.

Xahiş edirəm, cavab məktubunu yazmağa çalış! Nə isə, evdəkilər imkan vermir, daha yazı bilmirəm, amma yenisini yazacam! Gözlə! Şəkil məsələsini unutma! Sağ ol!

Coşqun.

29.05.05

Bilim ki...

Onu mənə verdi Allah, bilim ki, xoşbəxtlik nədir!
Bilim ki, sevinmək nədir, bilim ki, yaşamaq nədir!

Onu uzaq etdi məndən, bilim ki, tənhalıq nədir!
Bilim ki, ağlamaq nədir, bilim ki, gözləmək nədir!

Bu bəndləri yazdım ona, bilsin ki, sevilmək nədir!
Bilsin ki, seçilmək nədir, bilsin ki, dəyəri nədir!

Onsuz keçən yay gecəsi...

Küləkli yay gecəsində oturmuşam otağımda,
Fikirlərim çıxıb ərşə, mənzil edib "Qəm" dağında,
Oturmuşam və baxıram; ona aid şəkillərə,
Ona aid məktublara, ona aid şeirlərə.

Mürəkkəblə yaratdığım incə, kiçik hərflər də,
Onun üçün həsr edilmiş cümlələr də, şeirlər də,
Gülür mənə amansızca, gülür mənə dayanmadan,
Yaşamaqda bir mənə yox, yanımda canım olmadan.

Bu tənha anımda mənə təsəlli vermək yerinə,
Biganə gülüşləriylə işgəncə verirlər mənə,
Elə bil ki, itirmişəm ürəyimin yarısını,
Yazdıqlarıma vermişəm hisslərimin hamısını,

Bu istidə soyuq külək buza çevirir qəlbimi,
İtirirəm iradəmi, itirirəm ümidimi,

Bilirəm ki, gəlməyəcək mənə təsəlli verməyə,
Otaq da mənə güləcək, nifrət edəcəm gecəyə!

Xəyallarla yaşatdığım mələyimi gözləyirəm,
Uzaqlarda olmasına artıq dözə bilməyirəm,
Əzab çəkirəm niyə mən, küləkli yay gecəsində,
Onu tələb edir ruhum, küləkli yay gecəsində,

Əvvəl onu gördü ürək, sonra gəldi növbə gözə,
İndi gözə görünməyir, buna ürək necə dözə?!
Uzaqdadır onun özü, təkcə qalıb xatirələr,
Lakin xeyri yox onların, çünki boğur məni kədər,

Qələmi əlimə alıb, aldadıram mən özümü,
Aldadıram! Çarəm yoxdur! Bircə görsəydim özünü!
Özü yoxdur bu otaqda, kədərlidir bu otaq da,
Həqiqətdən qaçmaq üçün gizlənəcəm qaranlıqda,
Bağlayacam gözlərimi, varlığını hiss etməyim,
Bir az gözlədikdən sonra gələcək mənim gülməyim,
Güləcəm mən də özümə, güləcəm kinayə ilə,
Bu qəribə hisslərimi onsuzluq gətirib dilə!!!

Səhərəcən yatmayacam, səbr edəcəm sübhə qədər,
Xəyalımda canlanacaq, bürüyəcək məni kədər,
O olmayan yerdə mənə, quru yuxu nəyə lazım?!
Odur mənim xilaskarım, onun özü mənə lazım!

23 Avqust, 2005

Münəvvərin mənə ilk məktubu

Coşqun,

Əvvəla salam. Axırkı dediyini etdin! Nəzərinə çatdırım ki, həyatımda birinci dəfədir məktub yazıram. Onu nəzərə alarsan, yəqin ki!

Əvvəlcə özüm haqqında bir az məlumat verim:

Mən 1985-ci ilin oktyabr 15-də Ağdaş şəhərində doğulmuşam. Televizora baxmağı sevirəm. Musiqi və idman ikinci həyatımdır. Gəzintiyə getməyi xoşlayıram. İki qardaşım var, birinin adı Rəmin, digərinin adı isə Rüfətdir.

Bir şeyi həqiqətən istəyirəmsə, onu edirəm. Çox tez-tez qərar dəyişirəm. Planla iş görmürəm. İnsanlara tez inanıram. İnsanların yaxşı cəhətləri daha çox yadımda qalır. Qəlbimdə kin yoxdur. Bir hadisənin təsiri altına tez düşürəm. Hər xarakterli insanla dil tapıram. Həyatda ən çox nifrət etdiyim şey yalan və ikiüzlülükdür. Bir də ki, söz verib sözünün üstündə dura bilməyən insanlara bir daha inanmıram. Düzgünlüyün və azadlığın tərəfdarıyam. Acı da olsa, həmişə düzünü deməyə çalışıram.

İndi keçək əsas məsələyə:

Sən çox yaxşısan. Ayrıca mənə dəyər verdiyini də bilirəm. Sənə inanıram, amma yenə də içimdən şübhə əksik olmur. Sənə qarşı hisslərimdən əmin deyiləm. Ona görə də sənə dəqiq cavab verə bilmirəm. Amma onu da deyim ki, bilsəm də, dəyə bilmərəm. Çünki gələcəyin necə olacağını və nələr gətirəcəyini bilmirəm. Sənin mənə qarşı hisslərinin dəyişib-dəyişməyəcəyindən əmin deyiləm. Bəlkə də, sən də əmin deyilsən. Bir də ki, mənə yazdığın mesajında "mən yalnız sənin üçün yaşayıram" demisən. Bu, doğrudur? Yaxşı, birdən bu iş alınmadı, onda nə edəcəksən? Bəs onda kimin üçün yaşayacaqsan? Ən uzağı bir ay yadında qalaram.

Sonra heç yadına da düşməyəm. Bağışla, amma düşündüklərimi yazıram. Çünki çox vaxt belə olur. Əgər sən mənim fikirlərimlə razılaşırsansa, onda cavab məktubunu yazsa bilərsən!

İnan ki, mən də sənə çox dəyər verirəm. Amma nə edim, şübhələrimə qalib gələ bilmirəm. Həmişə içimdə qorxu var və heç vaxt məni tərk etmir. Ən yaxşısı, hər şeyi zamana buraxaq. Zaman bizə hər şeyi göstərəcək.

Sağ ol!

İmza: Münəvvər Əliyeva

05.06.2005

Münəvvərə məktublar (Yeddinci səhifə)

Minican,

Heç bilmərsən ki, bu məktubu yazmaq üçün cəsarətimi necə toplamışam. Hisslərimə hörmət etdiyini bilirəm, ona görə də bu məktubu oxumağını istəyirəm. Sənə ən böyük sirlərimi bu məktubda açacağam. Onları təkcə səninlə paylaşa bilərəm.

Fikir verirdinsə, axır vaxtlar yaman fikirlə və kədərli görünürdüm. Bunun bircə səbəbi var idi. Neçə gün idi ki, "sənsiz" olacaq gələcək həyatımı düşünürdüm. Səni nə vaxtsa hansısa səbəblərə görə itirmək fikri ağımdan heç cür çıxmırdı.

Özümü bu qədər köməksiz və gücsüz hiss etməmişdim. Gecələr özümü saxlaya bilmirdim. Körpə uşaqlar kimi ağlamaqdan yorulmuşdum. Bu, belə davam edə bilməzdi. Hər şeyi sənə danışmalıydım. Amma səni görəndə kimi bütün ağrıları unudurdum. Susmaq istəyirdim, sakitcə durub sənə baxmaq istəyirdim. Sən isə "qərribə" suallarından birini məndən soruşdun: "Mənə niyə elə baxırsan?"

İnanıram ki, bu məktubu oxuyandan sonra niyə elə baxdığımı başa düşəcəksən, canım.

Hər şey sən və Gülnarın söhbətindən sonra oldu. O gündən mən özümə yer tapa bilmirəm. Gülnar mənə hər şeyi - "sənin dediklərini" telefonda danışdı. Mən susurdum və heç nə demirdim. Sənin dediklərin mənim həyatımı tamam dəyişdi.

Deyirsən ki, 23 yaşından artıq gözləyə bilməyəcəksən. Sən gələcəkdə nə olacağını bilmirsən, risk etmək istəmirsən. Eyni vaxtda isə mənə çox istədiyini və mənimlə ailə həyatı qurmaq istədiyini deyirsən. Məncə, sən nə istədiyini bilmirsən! "Məni", yoxsa "mənimlə 23 yaşında evlənməyi", bəlkə, sadəcə "23 yaşında evlənməyi" istəyirsən?

"Məni" istəsən, mənə çox sevdiyini özün də başa düşəcəksən! "Mənimlə evlənməyi" (23 yaşında) istəsən, o deməkdir ki, yaxşı namizadəm və evlənmək olar! "23 yaşında evlənmək istəyirəm" desən, bu, üç şeyi ifadə edir:

- 1. Sən hələ də sevməyin nə olduğunu bilmirsən!*
- 2. "Ev, pul və daha sonra onun sevgisi" vacibdir deyirsən!*
- 3. Doğurdan da, sevməkdən qorxursan, mənə bağlanmaq istəmirsən!*

Minican, inan ki, səni məndən yaxşı heç kim başa düşmür və heç vaxt başa düşməyəcək! Mən sənin gələcəyini və xoşbəxtliyini hamudan çox düşünürəm və bunun üçün əlimdən gələni etməyə çalışacam!

Minican, dünyada ən böyük azadlıq başqa bir insanı sevib ona bütün ürəyin ilə bağlanmaqdır. Mən sevinirəm, çünki özümü dünyanın ən azad insanı kimi hiss edirəm. Heyf ki, sən də mənim kimi azad ola bilmirsən. Sən məndən öncə ailəni düşünürsən və ailənin qanunları qarşısında köməksiz qalmısan. Amma bir şeyi heç vaxt unutma, Mini, "əsl sevgi heç bir qanunu tanımır!".

Qanunlar zəif, sevgi isə güclü insanlar üçündür. İnan mənə, sən mənə deyəndə ki, "mən güclü olmağa çalışıram və özümə bunu sübut edəcəm", ürəyimdə sənə hirslənirdim. Sən axırda başa düşəcəksən ki, necə zəif və köməksizsən. Hamının dediyini etməyə çalış-çalış axırda mənasız həyat yaşamağını istəmirəm!

Mən ikimizin də yerinə utanıram! Biz sevgili kimi yox, iki məktəbli kimi davranırıq. Mən sənə toxunmadan yaşaya bilmirəm. Heç bilirsən neçə gecəni yata bilməmişəm? Həmişə sənənin qoxun üçün burnumun ucu göynəyib. Sənənin əllərinə toxunmaq mənim üçün cənnətdə yaşamaqdan daha şirin gəlir! Səni bütün varlığım ilə hiss etmək istəyi məni heç vaxt tərk etməyib. Bəlkə də, hərdən sən də eyni hissləri yaşayırsan, amma bunu ustalıqla gizlədə bilirsən.

Yadımdadırsa, sənə bir şey demişdim. Mən demişdim ki, hamı mənim sənənlə olmağımı pisləyir. Hamı deyir ki, bu qız hələ də böyüməyib və həyatı tam dərk etməyib.

Yaxşı yadımdadır, sən məndən bircə sual soruşdun: "Coşqun, sənə mənim haqda bu fikirləri kim deyib? Pis olduğumu kim fikirləşir?".

İnan mənə, Minican, bəlkə də, həyatında ən mənasız sualı soruşmuşdun. Sən əslində daha vacib sualı soruşmalıydın - "Bəs niyə hamının dediyinə baxmayaraq, sən məni tərk etmərsən və hələ də sevirsən?".

Əzizim, sənə əvvəlcədən də demişdim ki, məni başqalarının fikri maraqlandırmır. Başqa insanlar mənə "Mənim Münəvvərim" haqda heç nə deyə bilməz. Çünki heç kim səni mənim qədər yaxından tanımır. Nə sənənin qrup yoldaşların, nə teatr dəstənin, nə Gülnar və Günel, nə də ki sənənin ailənin günün 24 saatını oturub sənənin gələcəyini düşünür və həyatı sənə görə yaşamır! Mən isə bu şərəfi öz üzərimə götürmüşəm. Səni düşünmək mənim üçün hər şeydən vacibdir.

Mən ailəmi, dostlarımı və universiteti, hətta gələcəklə bağlı böyük arzularımı unudaraq səni daha çox düşünməyə başlamışam. Bilirsən, mən neçə dəfə pis olmuşam? Bilirəm ki, sən mənim üçün belə addımlara gedə bilməyəcəksən! Əslində sənin fədakar olmağını istəmirəm. Sən çətin həyatın nə olduğunu bilmirsən və sənə belə həyatı yaşamaq nəsib olmasın!

Mən isə həyatımda dəfələrlə ölüb, dəfələrlə dirilmişəm. Xaricdən qayıdandan sonra hamı mənə “birtəhər” münasibət bəsləyirdi. Ona görə də hər şeyə nifrət edirdim. Yalandan yaşamağın nə olduğunu çox yaxşı bilirəm! Səni görəndən sonra mənim üçün hər şey dəyişdi.

İlk dəfə avtobus dayanacağımda gördüyüm “mələyi” indiye qədər xatırlayıram. Əlində bir neçə kitab tutub tir-tir əsirdi. Səni görən kimi sevdim. Heç nə soruşmadım və sevdim. Dəlilər kimi vuruldum. Hər şeyi unuttum! Həyat mənə çox şirin gəldi. Həyatımda yeni səhifə açdım. Bu səhifədə böyük hərflərlə “M Ü N Ə V V Ə R” yazdım! O gündən uzun vaxt keçib, amma hər dəfə səni görəndə titrəyən və “çox şirin” qız yadıma düşür.

Allahımın köməyi ilə səni yaxından tanımaq şansını tapdım. Səni görəndən üç gün sonra ilk şeirimi yazdım. Sonra özümü saxlaya bilmədim və şeirlər çoxalmağa başladı. Səninlə bağlı bütün fikirlərimi və hisslərimi kağıza yazırdım.

İndiyə kimi mənə qarşı olan hisslərinə əmin deyildim. Bilirsən niyə, Minican? Sən özün mənə qarşı nə hiss etdiyini tam olaraq bilmirsən! “Sevirsən”, yoxsa “mən” bir başqa oğlanam?

Mən sənin haqqında düşündüyüm zaman çalışıram ki, səni də düşünüm (sənin kimi də fikirləşim). Hadisələrə sənin gözünlə də baxmağa çalışıram! Bunu etmək mənim borcumdur. Mən artıq təkcə özümü düşünmə bilmərəm, mən ikimizi də düşünməliyəm!!!

Galirəm əsas məsələyə: mənə elə gəlir ki, hər şeydən əvvəl özünü düşünürsən və mənim fikirlərim sənin üçün elə də vacib deyil. Yaxşı başa düşürəm ki, həyatında mən hələ də “heç kiməm” - nə nişanlınam, nə də ki ərin! Hətta qohumun da deyiləm!

Görəsən, sənin sevgilin olmaq mənə nə vaxtsa nəsib olacaq???

İki sevgili hər şeydən əvvəl bir-birini düşünməlidir! Biz kədərdə də, sevincdə də bir olmalıyıq, ay Mini!

Biz bir-birimizi kədərli edə bilmərik demirəm: çünki bir-birimizin xasiyyətini yaxından tanıyana qədər bir çox səhvə yol vermişik! (İkimiz də səhv etmişik!)

Məktubun bu hissəsinə qədər keçmişdən və indiki zamandan danışdım. Qaldı gələcək zaman. Gələcəyimizin necə olacağını bilmirəm. Bircə onu bilirəm ki, səni də özüm kimi kədərli və köməksiz görə bilmirəm. (Görmək istəmirəm!)

İndi isə xahiş edirəm yazdıqlarımı diqqətlə oxuyasan! Çünki bu sözləri bütün səmimiyyətimlə deyirəm. Ən azından ona sevinirəm ki, sənə heç vaxt yalan danışa bilməmişəm. Sən mənə çox şeyi öyrətdin. İndi isə mənim növbəm gəlib çatıb. Bir şeyi heç vaxt unutma, mənim üçün sənin xoşbəxtliyin hər şeydən daha vacibdir! O qədər vacibdir ki, lazım gəlsə, səni “azad edəcəm”. Məndən ayrılmağına heç nə deməyəcəm. Heç nə!!!

Allah nəsib etsə, 23 yaşımıza gəlib çatacağıq. Onda hər şeyi, doğurdan da, başa düşəcəyik. Başa düşəcəyik ki, bu, sevgi idi, yoxsa uşaq əyləncəsi...

Səni 23 yaşında görmək çox maraqlı olacaq. Bəlkə də, onda həyatdan nə istədiyini biləcəksən!

Yalan danışmağın mənası yoxdur. Ailəmin maddi vəziyyəti çox çətinidir. Özüm isə “ayağa qalxanacan” mənə vaxt lazım olacaq! İnan mənə, “at” kimi işləyərəm, bilsəm ki, işləməyimin bir səbəbi var. Çox istəyirəm ki, o səbəb “sən” olasan! 23 yaşında ali

təhsilimi və əsgərlik məsələmi qurtaracam! Başa düşdüyün kimi, bu yaşda ailə qura bilməyəcəyik. Əslində mən bu yaşda ailə qurmağımızın əleyhinəyəm. Çünki sən də mənə görə hansısa çətinlikdən keçməlisən, Minican. “Mənim üçün gözləyə biləcəksən?” sualını soruşmağımın mənası yoxdur. Cavabı bilirəm! Və səni çox gözəl başa düşürəm. Ona görə də səni “azad” edirəm! Daha mənə heç nə demək məcburiyyətində deyilsən! Kimlə olmusan və nə etmişən deyər, səndən heç nə soruşmayacam! Səni qışqanmayacam! Səni rahat buraxacam! Həyatını istədiyin kimi yaşa, canım! Artıq mənə qarşı soyumağını istəyirəm, çünki sənin mənə qarşı olan bəzi hisslərin məni dəli edir və məni öldürür. Mən sənə o qədər yazmışam, amma bütün yazdığım şeirlər və məktublar sənin bir cümlənin yanında çox mənasız və quru görünür. Sən mənim demək istədiyimi bir cümlə ilə deyər bildin:

“Sənə yaxın olduğum zaman içimdə fırtınalar qopur!”

Bu cümləni deyən qızı həyatımın sonunacan sevəcəm. Mənim bir ürəyim var və o da sənin olsun deyirəm!

Minican, bu məktubdan sonra məndən ayrılısan, səndən inciməyəcəm! Çünki başqa çarəm yoxdur! Səndən ayrı olsam da, səni xatirələrimdə və xəyallarımda dönə-dönə yaşadacam! Sənin şəkillərini, mənə bağışladığın saatını, mənim boynumdakı “M” boyunbağını göz bəbəyim kimi qoruyacam!

Səninlə ailə həyatı qura bilməsəm, özümü qardaşlarıma və ailəmə həsr edəcəm! Səni heç vaxt unutmayacam! Haqqında yazacam və səni yaşadacam!

Səndən isə mənim kimi “gücsüz” olmağını istəmirəm!

Mən yenə də yalandan yaşamağa başlayacam, amma sənin bunu etməyə haqqın yoxdur. Sən ikimizin də yerinə xoşbəxt olmalısən! Sən bunu etməsən, sənə nifrət edəcəm! Bütün varlığım-la nifrət edəcəm! Məni düşünməməlisən, Minican, çünki mən,

doğurdan da, "heç kim"əm! Kasıb, arıq, xəyallarla yaşayan və həmişə həyatından şikayətlənən oğlanam!

Mən həyatı çox sevirdim, çünki həyat mənə "səni" verdi! İndi isə həyata nifrət edirəm, çünki "səni" məndən alacaqlar. Ürəyim daha dözmür, hər dəfə səni başqa kişiylə təsəvvür edirəm, o, sənə toxunur. Mənim mələyimə toxunur. Mən ölmək istəyirəm! Çünki səni başqası ilə təsəvvür edə bilmirəm! Amma mən dözəcəm, çünki mənim canım "it" canıdır! Bunu sənə görə edəcəm, çünki sən mənim yarımсан. Buna inanmasan da, Mini!

Rəqabətsiz olmur - gülə mini baxır, biri dərir!

Məktub və şeirləri oxuyaraq yanlış fikirlərə qapılmanızı istəmirəm. Bütün bunları içimdəki insan yazırdı. Digər tərəfdən içimdə bir meymun da oturmuşdu.

Münəvvərlə birgə harasa gedəndə bu meymun "qorilla"ya çevrilirdi. Ətrafa qəzəbli şəkildə baxmağa başlayırdım. Münəvvər qızılgül idi. Mən isə bu zərif gülü kobud şəkildə başqa meymunlardan və ayılardan qorumağa çalışan qorilla idim. Münəvvər mənə rəsmi "HƏ"sinə deməmişdi və "qorillalığım" sanki "HƏ"ni aldığımı hiss etdirmək üçün idi. Başqalarını ondan uzaq tutmaq istəyirdim. Bir çox hallarda onun yanında Coşqun kimi deyil, cangüdəni kimi gəzirdim.

"Gülə mini baxar, biri dərir!"

Düşüncə tərzim belə idi. Bu düşüncə tərzinə yalnız bir qorilla malik ola bilərdi.

Onun yanında gəzərkən sinəmə döymək istəyirdim. Kənar oğlanlara mesaj vermək istəyən bir meymun kimi düşünürdüm.

Uzun illər sonra anlamışdım ki, Münəvvəri ilk növbədə məndən qorumaq lazımdır.

Yeni ildə barışma səhnəmiz

Sevənlər küsür. Sevənlər barışır. Gənc yaşlarımızda küsüb-barışmalar tez-tez olur. Küsülü qalib 20 gün danışmadığımızı belə xatırlayıram.

Adətən mübahisələrə səbəb nə olur?

Ömrünün 40 ilini 3000-dən çox evli cütlüyü araşdıraraq keçirmiş professor Con Qotman belə bir qənaətə gəlir:

“Cütlüklər arasındakı mübahisələrin 70%-i sadəcə bir səbəbdən baş verir - heç nədən!”. Bəli, doğru oxudunuz. Biz heç nədən mübahisə etməyə başlayırıq. Bir sözlə, mübahisə etmək üçün mütləq tutarlı səbəbə ehtiyac yoxdur¹.

Münəvvərlə aramızda da eyni hallar olurdu. Bir də görürdün ki, gözəl bir günün ortasında həmin günü bir-birimizin burnundan gətirirdik. Sevginin bir hissəsi də elə bu mübahisələrin qatdığı duzdur. Məsələ burasındadır ki, duz çox olsa, sevgi şorbasını içə bilməyəcəksiniz. Az olsa və ya heç olmasa, bu şorba şit dadacaq. Bir sözlə, siz duzun qatın, amma qədərində.

Yadımdadır, Yeni il öncəsi onunla küsmüşdük. Səbəbini xatırlamıram, amma barışma anımızı xatırlayıram. Onunla dekabrın 31-də barışmışdım. “Memar Əcəmi” tərəflərdə yaşayan rəfiqəsigidə qonaq qalacaqdı. Bunu bilirdim. Orxanla birlikdə ticarət mərkəzinə gedib zinyət əşyası, sonra bir qızılgül, bir qutu türk paxlavası aldım. Axı, rəfiqələri də orada idilər.

¹ Mənbə: www.gottman.com

Evdəkilərlə Yeni ili qeyd etmişdik. Adəti üzrə salatımızı, dolma-plovumuzu yedik. Anam-atam hər il eyni gündə verilən romantik rus komediyasına baxaraq öz keçmiş günlərinə qayıdırdılar. İki qardaşım Elnur və Elmar artıq həyətdə fişəng partlatmaqla məşğul idilər. Mən isə “barışma” missiyasına hazırlaşırıdım.

Geyindim-keçindim. Ürək formasındakı “Svarovski” sırğalarını gözəl qutuya bükmüşdülər. Həmin qutunu kurtkamın cibində gizlətdim. Bir əlimdə paxlava qutusu, bir əlimdə isə qızılgül var idi.

Münəvvərin rəfiqəsi evimizdən 10 dəqiqə aralıda yaşayırdı. Həmin binanın yanına çatanda üzüm turşumuşdu. Binaanın qarşısı qar, su və palçıq idi. Ayaqlarım su olacaqdı və palçığa girəcəkdim. Amma sevgi yaman şeydir. Bir müddət tərəddüd etdikdən sonra fırçılı addımlarla bloka tərəf yollandım. Blokun qarşısında dayanıb ona zəng etdim. Zəngimi götürmədi. Mesaj yazdım. “Aşağıdayam, düş, sözüm var”, - dedim. Üçüncü mərtəbənin eyvanından onun başını görə bildim. Bir müddət sonra aşağı düşdü. Yanında rəfiqəsi Lalə var idi. Paxlavanı Laləyə verib onu neyt-rallaşdırdım. Rəfiqəsi bizdən bir qədər aralıda dayandı.

Üz-üzə baxırdıq. Onun gözlərinə zilləndim. “Məni bağışla”, - dedim. “Belə bir gündə küsülü qalmaq istəmirəm”, - dedim. Gülü ona uzatdım. Kurtkamın içindən qutunu çıxarıb ona verdim.

O isə öz növbəsində qızılgülü başıma incə şəkildə vuraraq: “Bir də belə etmə”, - dedi. Gülümsədi.

Barışmışdıq.

Yeni ilə barışla başlamışdıq.

Əlbəttə ki, ondan sonra dəfələrlə küsüb-barışacaqdıq. Amma sevgimiz bundan azalmayacaqdı ki, artacaqdı.

Antalya səfəri - sağollaşma səhnəsi

Hər bir oğlanın həyatında “iş görməliyəm” mərhələsi gəlib çatır. İş görmək istəyirdim və buna ən güclü səbəb elə Münəvvərlə olan gələcəyimiz idi. Universitetin bitməsini gözləmək istəmirdim. Real həyata atılmaq və qazanmaq istəyirdim. Atamla bu barədə çox danışdıq. O, mənim təhsilimi bitirməyimi istəyirdi. “Nə qədər ki, mən varam, oxuyun” deyirdi. Amma anamı da harasa rahat şəkildə dəvət edə bilsin deyə, gənc yaşlarından işləyirdi. Mən də elə onun yolundan gedəcəkdim.

21 yaşından pulu və Münəvvərlə olan gələcəyi ciddi şəkildə düşünməyə başlayacaqdım. “KVAN” əsərini oxumusunuzsa, məşhur Antalya səfərimdən xəbəriniz var. Ona görə detallara girmək istəmirəm.

Səfərə çıxmadan bir gün əvvəl universitetdə Münəvvərlə sağollaşırdıq.

Yanımda dayanaraq mənə baxırdı. Günlərlə arxasınca gedən ayısı indi başqa ölkəyə iş arxasınca gedəcəkdı. Hiss edirdim ki, narahatlıq keçirir.

“Sən, həqiqətən də, gedirsən?”, - deyə soruşdu. “Darıxa-çağam!”, - dedi.

Əlbəttə ki, həmin gün onunla qucaqlaşa bilmədik. Hələ o qədər yaxın və “rəsmi” deyildik. İkimiz də vitrindəki şirniyyatlara baxıb əlini onlara vura bilməyən uşaqlara bənzəyirdik. Uzaqdan burnumuza dəyən qoxu ilə birtəhər yaşayırdıq. Amma gözləri ilə məni nə qədər çox istədiyini hiss etdirmişdi. “Ayısı”, “qorillası” onu müvəqqəti olaraq

tək qoyacaqdı. Dəhlizlərdə tək gəzəcəkdi. Evə tək gedib-
gələcəkdi. Yay tətilində üzümü görməyəcəkdi.

Ondan uzaqda olmaq özümə belə xoş gəlmirdi. Amma
getməli idim. Böyüməli idim. Universitetin çəhrayı divarla-
rından kənarda olan həqiqi həyatı dadmalı idim.

Antalyada, demək olar ki, dadmaq istədiyim və
istəmədiyim bir çox hadisələri yaşadım..

Həmin yay öyrəndiklərim, tanıdığım insanlar mənə bir
ömürlük dərs verdi.

Antalyada bir sıra qadın obrazları ilə də tanış olacaqdım.

İl boyu 2 milyon əhalisi olan şəhər yayda 10 milyona
qədər artırdı. Turistlərin əksəriyyəti Rusiyadan, Ukrayna-
dan və Avropadan gələn xanımlar və işçilər idilər. Antalya
türk kişilərinin cənnət hesab etdiyi ərazilərdən sayılırdı.

Mən isə oranı həyatımın ən çətin sınaq mərkəzlərindən
biri kimi xatırlayıram.

Sizi özümə yay mövsümünə, dənizə, yumşaq əsən isti
küləyə və əsrarəngiz xatirələrimin olduğu yerə götürmək
istəyirəm.

İdeal olmayan zamanda ideal görüş - Denissa Pult

Saat 12-dən sonra oyaq qaldığımı xatırlamıram. Evimizdə
bəlli rejim var idi. Uzağı gecə saat 11-12 arası hamı bir nəfər
kimi yuxuya gedirdi. Antalyada bu vəziyyət dəyişəcəkdi.
Mən saat 12-də, 1-də, 3-də oyanıb turistləri hava limanında
qarşılayacaqdım. Onları gecə otellərinə yerləşdirəcəkdım.

Yadımdadır ki, Münəvvərlə yeməxanada oturub danı-
şanda bir-birimizin idealını soruşmuşduq. O, hündürboy,
sarışın və enlikürək birisini demişdi. Mən isə yaşıl gözləri
olan qızı idealım hesab edirdim.

Gecə reyslərimdən birində “ideal hesab etdiyim” qızı görəcəkdim.

Kris Rok adlı afroamerikalı “stand-up” ustası deyirdi ki, “kişilər imkanlarının verdiyi imkan daxilində sadıq qala bilirlər”.

İmkanımız nə qədər azdırsa, o qədər çox sadıq qalıyıq. İmkanımız nə qədər çoxdursa, bir o qədər çox qaydaları pozuruq.

Gecə saat 3-də yarıyuxulu-yarıyoq halda hava limanına çatdım. Bir qrup avropalı turisti götürüb Alanyaya aparmalı idik. Turistlərimi tapmaq üçün çıxış qapılarına tərəf getdim. Gedərkən “onu” gördüm. On nəfərlik qrupun içində yüksək səslə danışdı. Nəyəsə etiraz edirdi.

Qapılara çatan ukraynalı həmkarlarım: “Sizinkilərin reysi tez gəlib, baxın orada dayanıblar”, - dedi. Həmin on nəfərlik qrup bizim imiş. Təqribən məsələnin nə yerdə olduğunu anladım.

Həmin mövsüm turistləri aldadırdılar. “A” oteli əvəzinə onları “B” otelinə aparırdılar. Sürücümüz Əli bəy bizdən öncə gəlmişdi və bu turistləri avtobusa mindirmək istəyirdi. Amma məsələni öyrənmiş turistlər gileylənməyə başlamışdılar.

Gileyli qrupa baxdım. İçimdə “DeAngelo kodu” aktivləşdirilmişdi. Yaşıl gözlü qıza tərəf baxmadım. Bir sarışın qadınla dialoqa başladım. Qadına vəziyyəti izah etdim. Qadın və ətrafında dayanan turistləri razı salmışdım. İnandırmağı öyrənmişdim. İnandırmaq üçün yaradılmışdım. Bu turistlərə eşitmək istədikləri sözlərdən ibarət kokteyl içirdim. Dodaqlarında qalan süd izlərini və gözlərində olan məmnunluğu görürdüm.

Turistlər avtobusa minməyə razılıq verdilər. Bir şərtləri var idi. Mən də onlarla getməli idim. Razılaşdım.

Avtobusa mindiyim zaman “yaşıl göz” qızın yanındakı yer boş idi. Yan tərəfdə oturan qrupun digər lideri - sarışın xanımın yanına əyləşdim. Yadıma Münəvvərin yanında boş qalan yer düşdü. O yer ki, orada oturmağa belə cürət etmirdim. Yunisin məni birtəhər Münəvvərin yanına oturmağa bildiyi anı xatırladım. Münəvvər yaman gülmüşdü. Amma bu səhnəni Münəvvər görsəydi, heç gülməzdi.

Yolboyu söhbətimiz əsnasında məlum oldu ki, sarışın qadının adı Mariya Pultdur. Və bizdən bir qədər aralıda oturan “yaşıl göz” onun qızı Denissa Pultdur. Bəli, Pult, məncə də, qəribə soyaddır. Amma ən qəribəsi ana və qızın bir yerdə deyil, ayrı-ayrı oturmaları idi.

Mariya və qızı hər il Türkiyəyə istirahətə gəlirdi. Onlar İsveçrədə yaşayırdılar. Mariya yarırus, yarıisveçrəli idi. Denissa rus, isveç və balkan qarışımının ən gözəl “nümunəsi” idi. Məlum oldu ki, Mariya rus dilində qismən də olsa, danışa bilir.

45 dəqiqəlik yolda Mariya ən az 45 dəfə gülmüşdü. De-Angelonun dediyi kimi etmişdim. Sənə maraqlı gələn obyekt varsa, onun yaxını olan bir nəfəri dosta çevirməlisən.

Anası ilə deyib-güldüyümüzü görən Denissa söhbətdən kənarda qalmışdı. Amma dəfələrlə söhbətə müdaxilə edib nəsə soruşurdu. Yadımdadır ki, mənə İsveçrə şokoladı və peçenyesi vermişdi.

Otelə çatdıq. Turistlər oteli bəyənmişdilər. Hamısı otaqlarına getdilər. Mariya və Denissa ilə lobbidə qalmışdım. Mariya danışmağa başladı:

“Coşqun, çox gözəl xasiyyəti olan cavan oğlansan. Səninlə ünsiyyət xoşumuza gəldi. Sabah qrupumuzla birgə səni bir daha burada görmək istərdik”.

“Sabah işlərimiz çoxdur. Əgər çatdıra bilsəm, sizə qoşularam”, - dedim.

Mən nə edirdim? Nə danışırıdım? Sabah nə üçün bura gəlməli idim?

Bu fikirlərlə oteli tərk etdim.

İçimdə oturan meymun, insan və kompüterə yol boyunca qulaq asmalı oldum.

Dəhlizdə yanımda dayanıb: “Sənin üçün darıxacağam”, - deyən Münəvvərlə həmin gecəyə yekun vurdum. Amma mən kişi idim.

Yəqin düşünürsünüz ki, növbəti gün mən həmin otelə getmədim. “Ubuntu” prinsipinə sadıq qalaraq səmimi şəkildə deməliyəm ki, həmin otelə getdim.

Axşam onların oturduğu masaya yaxınlaşdım. Bu məsələnin sonu özüm üçün də maraqlı idi. Mariya məni görən kimi ayağa qalxdı və salamlaşdı. Denissa da gülümsəyirdi. Stol ətrafında yığışan digər turistlərin səmindən bir-birimizi eşitmirdik. Mariya yanıma yaxınlaşıb qulağıma pıçıldadı.

- Denissanın ürəyi belə məclislərdə sıxılır. Onu qonşu masaya dəvət et, ikiniz oturub danışın. İnanıram ki, yaxşı vaxt keçirəcəksiniz.

Bura qədər yazdıqlarımı oxuyanlar kimi çaşıb qalmışdım. Eşitdiklərimə inanmırdım. Elə bil Tanrı “yaşıl göz istəyirdin, buyur” demişdi. Amma bunu ideal vaxtda deməmişdi. Çünki həyatıma Münəvvəri daxil etmişdim. Onun da həyatında mən var idim.

Buna baxmayaraq, Denissa ilə başqa bir masada oturmuşduq. Onunla bir-birimizə baxırdıq. Söhbət etməyə başladıq. Yaşadığı yerdən, ailəsindən və işindən danışdı. Mən də hər şeydən danışdım. Bircə Münəvvər barədə danışmadım.

Biz danışa-danışa mənə elə gəlirdi ki, masamızın yanında Münəvvər peyda olacaq. Üzümə bir stəkan su boşaldaq.

Stoldan bir qədər aralıda ay işığında dənizi və onun bizə tərəf gətirdiyi dalğaları görürdük.

Denissa: "İsveçrədə yaşayan türk oğlanlara bənzəmirsən, onlarda özündən razılıq var", - dedi.

Dəniz. Ay. Denissa.

Bakı. Ev. Münəvvər.

Birdən telefonuma zəng gəldi. Əli bəy otelə gəlmişdi, məni axtarırdı. Birlikdə hava limanına getməli idik.

"Əfsuslar olsun ki, sağollaşmalıyam", - dedim.

"Səninlə oturmaq, danışmaq və sadəcə dənizə baxmaq belə xoş idi", - dedim.

Mariya ikimizin masadan durduğunu görərək bizə yaxınlaşdı. Əli bəy də artıq masanın yanında idi. Onlarla sağollaşdığımı görən Əli bəy Mariyaya baxaraq gülümsədi.

"Coşqun, necə xoş xanımdır!", - deyən Əli bəyə heç nə demədim. Üzümdəki baxışlar kifayət etdi ki, o bir də bu mövzuya qayıtmınsın.

Mariya və qızı Alanyada 12 gün qalacaqdı. Onların yanına bir neçə dəfə gedib-gələ bilərdim.

İki gün sonra Larada öz otel otağımda olarkən əlimə telefon dəstəyini götürüb zəng etmək istəyəcəkdim. Otelin əməkdaşından 304 nömrəli otaqla telefon əlaqəsinin yara-

dılmasını xahiş edəcəkdım. Amma sonda dəstəyi yerə qoyacaqdım.

Həmin gün etdiyimin səhv olduğunu bilirdim. Bura nə üçün gəldiyimi unutmamalı idim. Münəvvərin etibarını itirmək istəmirdim. Əlbəttə ki, o görmürdü və bilmirdi. Amma mən bilirdim və bu, kifayət edirdi. Bir anlığa onun da belə bir vəziyyətdə olmasını ağılıma gətirdim.

Yaşıl göz Denissa ideal idi. Amma onunla məsələni dərinləşdirmək üçün ideal vaxt deyildi. İçimdə oturan meymun estafet çubuğunu insana vermişdi. İnsan kimi düşünmüşdüm.

Denissa Antalyada yaşadığım ən çətin sınaqlardan biri idi. Çünki o, görəcəyim heç bir Rusiya, Ukrayna və s. qızlarına bənzəmirdi. Buraya çox gözəl xanımlar gəlirdi. Turist olanı ayrı, eskort olanı ayrı idi. Monika Belluçini belə çərçivədən kənarda qoyacaq gənc xanımları görmək olardı. Onlar bu şəhərə tanış olmaq, qazanmaq və yaxşı vaxt keçirmək üçün gəlirdilər. Bir sıra kişi turistlər buraya həyat yoldaşlarından xəbərsiz öz məşuqələrini gətirirdilər. Bu məşuqələr isti və gözəl yerləri görmək üçün hər şeyə hazır idilər.

Bu məkanda bir kişi olmaq və meymunluq etməmək çox çətin idi. Sürücülərimizdən biri, ahıska türkü olan Rafiq öz bloknotunu Rüstəmlə mənə göstərmişdi. Bloknotda 100-dən çox qadının adı var idi. Fəxrlə: "İstədiyiniz adı seçin, ona zəng edib görüş təyin edəcəm", - deyirdi.

Rüstəm və mən Rafiqin maşınının arxasında əyləşə-əyləşə az səhnələr görməmişdik. Yadımdadır ki, "gecədir, yatmaq istəyirik, bizi otelə aparın, sonra nə istəyirsinizsə, edin" demişdim. Ukraynalı rəfiqəsi ilə Rafiq yaman gəlmişdü.

Rüstəm qazaxıstanlı iş yoldaşım idi. Onunla biz gənc oğlan idik və ikimizin də sevdiyi var idi. Bu cür səhnələr heç də bizə kömək etmirdi. Yadımdadır ki, günlərlə oturub sendviç yeyə-yeyə sevdiyimiz qızlar barədə danışırıdık. Mən Münəvvərdən, o isə Ayladan söz salırdı.

Əlbəttə ki, Antalyada məsələ bunlarla bitmirdi. Qarşıda mənə "Tümen ikilisi" də gözləyirdi.

Qarşıdan Olqanı və Saşanı tanıyacağım günlər gəlirdi.

"Ubuntu" prinsipi ilə danışsam, qarşıda insan alverinin necə rəsmiləşdirildiyinin şahidi olacaqdım. Türkiyəyə gələn bir sıra rus qızlarını gözləyən aqibəti görəcəkdım.

Tümen "ikilisi" ilə görüş və rus qızlarının türk həyatı

Turizm agentliklərindən birinin ofisində oturmuşdum. Çöl od tutub yanırdı. İçəridəki sərin hava ciyərlərimizi sığallayırdı. Ayşə xala bizim üçün nahar yeməyi hazırlamışdı. Yedikdən sonra üstündən çay içib kompüter arxasına keçdim.

Qapının açıldığını gördüm. Şirkətin sahibi Kənan bəy və arxasınca iki slavyan görünüşlü qız ofisə daxil oldu. Kənan bəyin həyat yoldaşı və uşaqları rus idi. Dəfələrlə Rusiyaya gedib-gəlirdi. Rus turistlərini məmnun etmək üçün komandamıza həmin coğrafiyadan gənc qızları tez-tez cəlb edirdi. Bu iki qızın tarixçəsi bir az fərqlənirdi. Kənan bəy ikisini də mətbəxə tərəf apardı. Rus dilində "burada oturun, indi gələcəyəm" deyib ofisin ikinci mərtəbəsinə qalxdı.

Sarışın qızlardan birinin saçı uzun, digərininki isə qısa idi. Bədənləri günəş görməmişdi. Hələ ki, "ağdərili" qalmışdılar. Üzlərindən yorğunluq və aclıq hiss olunurdu. Ayşə xala onlara türk qadınının rus qadınına baxa biləcəyi

mehribanlıqla baxırdı. Bir az deyib yan otağa keçdi.

Bu iki qız elə bilirdi ki, Türkiyədə yaşayan türkəm. Özümü axmaqlığa qoydum, rus dilində bir kəlmə demədən kompüterdəki işimə davam etdim. Onlar da bir-biri ilə danışmağa başladılar. Söhbət əsnasında Tümendən gəldiklərini anladım. Və ikisinin nə qədər ac olduğunu eşitdim.

Ayşə xalanın yanına gedib ondan bu iki qıza yemək isitməsini xahiş etdim. Ayşə xala bir türk qadınının türk gəncinə baxdığı mehribanlıqla üzümə baxıb mətbəxə keçdi. Hələ də qazın üstündə isidilən yeməyə baxan iki qızın baxışını xatırlayıram.

Bu iki qız Olqa (qıvrım saç) və Saşa (uzun saç) idi.

Ayşə xala tavanı masanın üstünə qoyub: "Nuş olsun!", - dedi.

"Tümen ikilisi"nin gözlərinə işıq gəlmişdi. Onların yeməyi necə iştahla yediklərini izah etmək istəmirəm. Ola bilsin, siz də iştaha gəlib soyuducuya yaxınlaşmaq istəyərsiniz. Ola bilsin, artıq soyuducunun yanındasınız.

Yeməkləri bitəndə onlara rus dilində "nuş olsun" deyərək sürpriz etdim.

Qarnıtox iki qızın gözləri mənə tərəf bərəldi.

"Sən rus dilini haradan bilirsən?", - deyərək soruşdular.

Bakıdan gəldiyimi dedim.

"Deməli, dediklərimizin hamısını....", - Olqa söhbətə başladı.

"Bəli, hamısını anladım", - deyərək Olqanın sözü kəsdim.

Üçümüz də güldük.

Kənan bəy növbəti iki həftə ərzində bu iki qızı mənə tapşırdı. İkisi də transferlər zamanı qarşılayan komanda-

nın üzvü olacaqdı. Gələn yeni turistlər onların gözəl üzünü görərək Antalyada istirahət mövsümünə start verməli idilər.

Onlar bizimlə eyni oteldə qalırdılar. Laradakı iki və üç ulduzlu otellər çox da təhlükəsiz yerlər deyildi. Yanımda gəzən iki sarışına iştahla baxan kişiləri həm anlayırdım, həm də qınayırdım.

Ofisdən otelə və oteldən ofisə gedən yollarda onların hekayəsini öyrənmək şansım oldu. Tüməndə olarkən onlara iş fürsəti təqdim edilmişdi. Onlar da bu fürsəti dəyərləndirmək üçün yüzlərlə rus qızı kimi buraya gəlmişdi. Tüməndə həyat sıxıcı idi. Türkiyədə həyat qaynayırdı. Bu qızlar qaynamağa gəlmişdi. Amma hər şey onların düşündüyü kimi asan olmamışdı. Qazanclarının əksəriyyəti və pasportları əllərindən alınmışdı. Kənan bəyin əlaqələri güclü idi və ofisdə ucuz işçi qüvvəsi kimi işlədə bilmək üçün onları başqa bir adamın əlindən almışdı. Sonralar Yuliya adlı işçimiz onlara himayədarlıq edəcəkdi. Yuliyanın əri türk idi. Onu çox sevirdi. Yuliya ərinin vasitəsi ilə onların pasportlarını və Tümenə salamat qayıtmaq şanslarını qaytaracaqdı.

Saşa bu ikilinin nisbətən sakit olanı idi. Olqa isə yerində dayana bilmirdi. Gəldiyi müddətdə özünə türk oğlan da tapmışdı. Sezer adlı bu oğlan Olqanın istədiyi hər şeyi edirdi.

Onları arabir görmək nəşib olurdu. Axşamlar otel foyesində oturub Rüstəmlə danışanda bizə qoşulurdular. Sonra hovuzda üzməyə gedirdilər. Otelin sahibləri və işçiləri bu iki qızın hovuzda üzməsinə saatlarla baxa bilərdilər. Günəşlənəndə bədənlərinə, qurulanarkən ayaq-

larına baxan kişiləri qınamırdım. “Tümen ikilisi” otelə rəng qatmışdı. Bir neçə həftə sonra bədənləri günəşlə dost olmuşdu.

Bir axşam Olqanın Sezardan ayrıldığını öyrəndim. Saşa ona təsəlli verirdi. Amma evi və anası üçün darıxan Saşanın özünə təsəlli verən lazım idi.

Rüstəmlə birlikdə onları otelimizdən 10-15 dəqiqə aralıda yerləşən parka apardıq. Skamyada oturmaq. Aylası olan Rüstəm, Münəvvəri olan Coşqun, Olqa və Saşa ilə eyni skamyaya oturmaq. Bir xeyli danışandan sonra hər ikisi də Aylanın və Münəvvərin bütün tarixçəsini öyrənmiş oldu.

Olqa və Saşa digər kişilərin diqqət mərkəzində olmağa öyrəşmişdi. Amma biz onlara eyni gözlə baxmırdıq. Biz başqalarını sevirdik. Bir qız bir oğlandan başqa bir qızı necə sevdini eşidəndə içində fərqli kimya yaranır. Qız həmin hissləri yaşamış kimi olur. Biz danışdıqca Olqa və Saşanın kimyası daha çox dəyişirdi. Bu dəyişən kimya başqa bir şeyə çevrilirdi. Hiss edirdim ki, bu istəklərinin sonunu onları, nə də bizi yaxşı yerə aparmır.

Otel otağına dəvət

Qapımız döyüldü. Rüstəm qapını açanda qarşısında Saşanı gördü.

“Coşqunu olar?”, - deyər soruşan Saşa kömək istəyəcəkdi. Bu, filmlərdən gördüyüm “otağımızda filan şey xarab olub səhnəsi” idi.

Saşanın əynindəki geyimdən anlamışdım ki, otağa təmir üçün olsa belə getməsəm, yaxşıdır. Dəhlizin sonunda mütləq Münəvvər peyda olacaqdı. Qapını tez bağlamaq istəyirdim.

“Rüstəmin başı bu işlərdən daha yaxşı çıxır”, - dedim.

“Sənin gəlməyini istəyirəm”, - deyən Saşanın qətiyyəti Rüstəmi: “Yaxşısı budur, sən gedəsən”, - deməyə məcbur etdi.

Otel dəhlizi ilə Saşanın arxasınca gedirdim. Qapı açılanda nə baş verəcəkdə?

Bu hekayəni bir çox oğlan tanışma danışmışdım. Çoxu mənə axmaq demişdi. Əlimə bir də belə fürsət düşməyə bilərdi. Mən bu işə bir az fərqli baxırdım. Münəvvərə xəyanət etsəydim, artıq onun üzünə eyni əminliklə baxmayacaqdım. Fəlsəfi fikirlərimin pik nöqtəsində Saşa qapını açdı və otağa daxil oldu.

“Kondisionerimiz işləmir”, - deyib çarpayının küncünə qalxıb nə isə izah edərcəsinə orada dayandı. Saşa kondisionerə, mən isə ona baxırdım. Yanımda Münəvvər olsa idi, məşhur “mən qız ola-ola bunu canım çəkir, siz oğlanların canı necə çəkməsin” cümləsini deyərdi.

Günəşlənmiş bədəninə baxdığım Saşaya başım o qədər qarışmışdı ki, yan çarpayıda uzanıb mənə baxan Olqanın görməmişdim. Olqanın qara alt paltarı və çiynlərinə düşən saçlarını görəndə şeytanın marketinq komandasına sadəcə “afərin!” demək istəyirdim. Bu qız burada uzanmaq əvəzinə Viktoriyanın “sirli” brendi üçün reklam çarxına çəkilməli idi.

2006-cı ildə həyatımın ən çətin sınağından keçdim.

Hər il minlərlə yerlimizin Rusiyaya və Ukraynaya gedib axtardığı slavyan qızları düz əlimin altında idi. İkisi də mənimlə oynamaq istəyən pişik kimi baxırdı. Mən isə özümü “balıqlara və bala” çox yaxın olan, amma yeməmək əhdini etmiş bir ayı kimi aparırdım.

Olqa: “Gəl yanıma, otur”, - dedi. Səsi maqnit olsaydı, otaqdakı bütün metallar ona yapışardı.

Yadıma Homerin “Odisseyə” əsəri düşdü.

Həmin əsərdə Sirka adlı ilahə Odisseyə dənizdə gözləyən iki canavar barədə xəbərdarlıq edir. Bu iki canavar gözəl qadın cildinə girərək inanılmaz səsləri və musiqi ifası ilə kişi səyyahlarını yoldan çıxarır, sonda onları öldürürdü. Onların səsi və gözəlliyi qarşısında heç kim tab gətirə bilmirdi.

Odissey komandasına “məni gəminin göyərtəsinə bağlayın” əmrini vermişdi. Odissey istənilən halda qadınların qarşısında gücsüz olacağını bilirdi. Ona görə də həmin qızların səsinə eşitsə belə, onlara tərəf getməmək üçün özünü ipə sarımışdı. Odisseydən fərqli olaraq, məni bağlayacaq kimsə yox idi. Bu iki sirena ilə təkbətək qalmışdım.

Olqanın və Saşanın yanında artıq 3 dəqiqə idi ki, oturmuşdum.

Əlini dizimə qoyan Olqanın “nə üçün bu qədər gərginsən?” sualını eşitdim.

“Bu, düzgün deyil!”, - dedim.

“Çox gözəlsən. Amma bu, belə olmamalıdır”, - dedim. Elə bil ki, dediklərim ona təsir etmək əvəzinə əks-təsir göstərirdi. Olqanın əli qarnıma tərəf qalxanda ayağa qalxdım.

“Mən başqasını sevirəm!”, - dedim.

Mənim üçün seks bir-birini sevən iki insan arasında baş verməli idi. Mən belə təbiiyə edilmişdim. Oxuduğum əksər kitablardan bunu öyrənmişdim. Daxilimdə bunun belə olmalı olduğuna çox inanırdım (bu mətnləri içimdə olan və o vaxt məni içimdəki meymundan müdafiə edən insanım yazır).

Otaqdan çıxdım. Həmin gün heç nəyi təmir etmədim. Qapını açan Rüstəm qıpqırmızı olmuş üzümə baxaraq: “Sənin özünü “təmir etmək” lazım olacaq”, - dedi.

Sizə desəm ki, mələyəm, yalan olmaz. Şeytan da mələk idi. Sizə desəm ki, şeytan deyiləm, o da yalan olmaz. Çünki şeytan yolunu seçmişdi. O yalnız günah işləyirdi. Mən isə gedib-gəlirdim. Gah günah, gah savab edirdim.

Tam qərar verməmişdim. Tam qərar verə bilməyim üçün Antalyadan uzaqda və Münəvvərin yanında olmalı idim. Onu bir daha görmək və onu nə qədər çox sevdiyimə əmin olmaq istəyirdim.

Bu məkan daxilimə tərəddüd salmışdı. Bu məkan çox təzadlı idi. Hər üç addımdan bir məscid görmək olardı. Amma məscidlərin ətrafında çılpaq gəzən turistlər insanı çaşdırırdı. Olqa və Səsa kimi qızlar buraya tez-tez gəlirdilər. Onlar əylənmək və daha yaxşı həyat yaşamaq istəyirdilər. Bir şey dəqiq idi. Belə bir həyatı onlara verənlərin siyahısında mən olmayacaqdım.

“Tümen ikilisi” ilə əhvalatdan alnıağ çıxmışdım. Amma Antalyada gördüyüm qadın alverini, kişi qadın münasibətlərini, yaşlı VIP-ləri əyləndirmək üçün gətizdirilən gənc “iləhələr”i hələ də unuda bilmirəm. Bu qadınlar Cənubi Afrika kimi idilər. “Qara qitə”nin taleyini yaşayırdılar. Onların qiyməti var idi. Onların qiyməti gecəsi 25 lirədən başlayırdı və gecəsi 2000 avroda bitirdi. Halbuki hamısının qiymətsiz olan uşaqlıq xəyalları və saf planları mövcud idi. Ticarət və pul bu xəyallara məhəl qoymurdu. Əylənmək və əyləndirmək lazım idi. Sonralar daha ağır mənzərəni Malayziyada görəcəkdım.

Amma əvvəlcə uşaq kimi saf Münəvvərimi görməli idim. Onun təmiz xəyallarının və planlarının bir parçası olmalı idim.

Münəvvərə qayıdış və payız xatirələri

Yay tətili bitmişdi. Yeni dərs ili başlayırdı. Onunla görüşmək istəyirdim. Dərslərin başlamasını gözləmək istəmirdim. Bəhanə tapıb evdən çıxmalı idi. Rəfiqələri yenə də kömək etdi.

“İnşaatçılar” metrostansiyasının platformasında onu gözləyirdim. Gözlərim eskalatora yapışmışdı. Platformaya düşənlərin içində onu axtarırdım.

Çiyinlərinə tökülən uzun saçlarını gördüm. Gözlərini gördüm. Eskalator onu mənə tərəf gətirirdi.

Üz-üzə gəldik. Onu bərk-bərk qucaqlamaq istəyirdim. Amma indiki mərhələmizdə yalnız danışmaqla kifayətlənməli idik.

Antalyadan sonra Bakını həzm etmək üçün yeganə səbəbim qarşımda dayanmışdı. Çox gözəl idi. Münəvvər çox gözəl idi. Ona qayıtmaq və onun bu qədər doğma olduğunu yenidən hiss etmək çox gözəl idi.

Onunla bir ömür yaşamaq istəyim hələ də güclü idi. Qatara minib üzbəüz dayandıq. Bir-birimizdən bir nəfəs aralıda idik. Üzüm üzünə və saçlarına toxunurdu. Antalyanın dənizini, isti küləyini və aylı gecələrini unutmuşdum. Münəvvərin “qorillası” onu mühafizə etmək üçün bir əliylə dəmir tutacaqdan, digər əli ilə üzərində “söykənməyin” yazılan qapıdan tutmuşdu.

Ona qayıtmışdım. Qarşıda bizi romantik payız günləri gözləyirdi demək istərdim. Amma yenə bir işə düzəldim.

“Günəşli” neft yatağındakı platformalarda işləyəcəkdim. 4 ay müddətinə 15 gün Bakıda, 15 gün isə dənizdə olacaqdım.

Oxuduğunuz cümlələri yazarkən ötən il həmin platformada işləyən, ailələrini halal zəhmətləri ilə dolandıran və dəhşətli qəzada itkin düşən neftçilərimizin qarşısında baş əyirəm. Həyatlarını ölkəmizin və ailələrinin rifahı üçün dənizdə itirmiş bu insanlar üçün Allahdan rəhmət diləyirəm!

Dəniz gözəl olduğu qədər də təhlükəlidir. Qarşıda məni həyatımın ən ekstremal işi gözləyirdi.

Universitetdə oxuyarkən Münəvvərlə gəzmək və onunla harasa gedə bilmək üçün evdən aldığım xərclik bəs etməyəcəkdi. Dərs deyirdim. Amma atamla söhbətimiz əsnasında qazandığım məbləğin nə Münəvvərə, nə də mənə bəs etməyəcəyini anlamışdım. Atam təhsil almağımı istəyirdi. Mən isə sevirdim. Atam gələcəyimi qurmağımı istəyirdi. Mən isə artıq iki nəfərin gələcəyini düşünmək istəyirdim. Anam da bizim bu söhbətlərə qulaq asa-asa gah ona, gah da mənə ehmalca öz sözünü deməyə çalışırdı. Qərar vermişdim. Daha çox qazanacaqdım. Neft şirkətində inzibati köməkçi vəzifəsinə işə qəbul edildim. Münəvvər ora getməyimi istəmirdi. Ailəm də istəmirdi. Oralar uşaqlar üçün deyildi. Amma sevən uşağın axmaqlığı və cəsarəti ilə platformalara yollandım.

Neft platformasında iş müddəti - yağışlı gündə gəzinti

Təmir briqadasının inzibati köməkçisi idim. Məndən yuxarı vəzifədə supervayzerim var idi. Gün ərzində əsasən 3 saatlıq işim olurdu. Səhər tezdən və axşam vaxtı mərkəzi ofisə quyularda görülmüş işlər, komandanın ehtiyacları

ilə bağlı 2 dildə yazdığım hesabatı göndəridim. O, zaman “wi-fi” kimi rahatlığımız yox idi. Şirkət nömrəmiz var idi. Həmin nömrədən Münəvvərə zəng edib onunla danışır-dım. Kompüterimdə həm iş görürdüm, həm də yaza bilirdim. Gündəlik tutmuşdum və burada baş verənləri qələmə alırdım.

Beşmərtəbəli dəmir qutunun içində 105 işçi işləyirdi. Gün ərzində mənə elə gəlirdi ki, platformada məndən başqa heç kim yoxdur. Nahar vaxtı yellənən yeməxanaya toplaşan işçiləri görəndə nisbətən rahatlıq tapırdım. Yeməxananın içində elə bilirdim ki, 80-ci illərin sovet dövründəyəm. Taxta dizayn və masalar o vaxtları xatırladırdı. Bircə televizor müasir idi. Yemək yeyən ustalar evin istisini hiss etmək üçün seriallara baxırdılar. Platforma çox soyuq və küləkli idi. 24 saat işləyən generatorların səsinə eşidirdim. Qaldığım otaqda kiçik pəncərə vardı. Pəncərədən sonsuz dənizi görmək mümkün idi. Dənizə baxıb xəyallara dalmaq çox asandı. Ustalarımız boş vaxtlarında çay içməyi, domino oynamağı, meyxanaya qulaq asmağı çox sevirdilər. Hər platformada 3 ayrı komanda işləyirdi - qazma, mədən və təmir komandaları. Aramızda tez-tez çempionatlar keçirirdik. Mən məşhur dama oyunçusu idim. Platformanın ən gənc işçisi olsam da, ustaların xoşuna gəlirdim. Bunun bir neçə səbəbi var idi.

İngilis dilində danışa bilirdim, kompüterlə işləyirdim. Onlar mənə baxanda balalarının da belə olmasını arzula-yırdılar. İri qaz çənlərinin yanındakı masada işləyəndə gəlib yanıma oturur və ingilis dilini, kompüterini necə öyrəndiyimi soruşardılar. Bakıya qayıdanda uşaqlarını mənimlə görüşdürmək istəyirdilər. Həyatları bu platfor-

mada keçən ustalar dəmirin, yağın, pasın içində belə öz övladlarını düşünürdülər. 20-30 il dənizdə işləmiş insanlar həyata çox sadə baxırdılar. Bir tikə çörək xoşbəxt olmaq üçün onlara kifayət edirdi.

Mədən komandasının baş ustasına dama oyununda qəşəng dərs vermişdim. Onlar rəqabəti çox sevirdilər. Ustanın “bu oyunda kiməsə uduzsam, bir daha dama oynama-yacağam deməsi” elə məni də həvəsə gətirmişdi. İstirahət otağındakı uzun skamyanın bir tərəfində təmir, digər tərəfində mədən ustaları əyləşmişdi. Baş ustamız Azər yanımda idi. Məni mədəni dildə desək, qalib gəlməyə motivə edirdi. İlk partiyayı uduzdum. Qalib gələn usta Makedoniyalı İsgəndərin baxışı ilə qarşı tərəfdə oturanları süzdü. “Bu cavan oğlandan daha yaxşı oyunçu tapa bilmədiniz”, - deyə soruşdu. Həmin usta bilmirdi ki, növbəti 8 partiyayı uduzacaq, hər dəfə uduzarkən daha da hirsli şəkildə oynamaq istəyəcək, mərkəzdən ona ““Filankəsov”, 40 dəqiqədir ki, təzyiq göstəricilərinə nəzarət edilmir” deyiləcək.

Səhəri gün bütün ustalar məni təbrik edir və digər usta-ya “təsəlli” verirdilər. Kompüterim var idi. Ustalar mənim gətirdiyim filmlərə baxa bilirdilər. Bu filmlərə baxmaq üçün onlara otağımda şərait yaradıb platformanın ən sakit yerinə gedirdim. Əlimdə telefon, qulağımda Münəvvərin səsi ilə vaxt keçirməyə çalışırdım.

Platformada işləmək gözəl idi. Real həyatın düz mərkəzində oturmuşdum. Dənizin ortasında idim. 15 günlük iş üçün 400 manat məbləği manatın “üzgüçülüklə” sınınamadığı dövrdə qazanırdım.

Yadımdadır, ikinci maaşımı götürəndə Münəvvərlə birgə neft şirkətinin ofisinə getmişdik. Cibimdəki pul mənə qərribə rahatlıq vermişdi. Onun gələcəyini təmin etməyin rahatlığını hiss edirdim. Özümü “kişi” kimi aparmağa başlamışdım. Amma uşaq olduğumu həyat mənə bir qədər sonra bir-iki zərbə ilə hiss etdirəcəkdi.

Bir dəfə evə qayıdanda masanın üstünə maaşımdan 700 manat qoyub: “Evə lazım olan nəsə varsa, alın”, - demişdim. Anam fəxr edirdi. Atam isə bir şey deməmişdi. Oğlu “5” almışdı, amma onun dünyasında oğlu “6” almalı idi. Ya da mən belə düşünürdüm. Bəlkə də, mənimlə fəxr edirdi, amma demirdi.

Neftçilərlə keçirdiyim 4 ay müddətində diplomsuz və sertifikatlı bir çox dərsləri öyrəndim. İşə vertolyotla gedib-gəlmək insana xüsusi ləzzət edirdi. Ətrafı dənizlə örtülü küləkli platformada özümü dəniz səyyahı kimi hiss edirdim. Amma universitet qaiblərim üst-üstə yığılmışdı.

Dənizlə vidalaşmaq vaxtı gəlib çatdı.

Dəmirələrə, mühərriklərə, çənlərə, elektrik naqillərinə, deyib-gülən və qaralmış stəkanlarda çay içən ustalara “əlvida” deyəcəkdım. İş otağıma, balaca pəncərəyə, rəqabət dolu anlara, köhnə sovet yeməxanasına “əlvida” deyəcəkdım.

Sonuncu dəfə “Sikorski” vertolyotuna minəndə bir daha qayıtmayacağım 8-ci platformaya baxdım. İllər sonra düz yanında yerləşən 10-cu platformada baş verən yanğın barədə eşidəcəkdım.

Ruhunuz şad olsun, dəyərli neftçilərimiz!

Münəvvərlə görüş

Neft platformasından yenicə qayıtmışdım. Münəvvərlə "Sahil" metrostansiyasında görüşdük. Köhnə "26-lar bağı"nda gəzməyə başladıq. Hava yağışlı idi. Yağış bizimlə nəcib insan kimi davranırdı. Yağırdı, amma narahat etmirdi. Əksinə, müşahidə edirdi. Bizi və ətrafdakı digər cütlükləri sulayırdı. Gül dükanında buket hazırlayan satıcının buketə yığılan qızılgüləri suladığı kimi sulayırdı.

Qol-qola girib gəzirdik. Həyatdan danışırıdık. İkimizdən danışırıdık. Planlarımızdan danışırıdık. Bizi gözləyən gələcəyi müəyyən etməyə çalışırıdık. Bəzən isə sadəcə susaraq gəzirdik. Axı birgə olandan sonra başqa nəyin əhəmiyyəti var idi ki?!

Çiyinlərimizə düşən damcılar qovuşmağımıza sevinirdi.

Bu kiçik damcılar bizi eşidə bilmək üçün elə düşdükləri yerdə qalmağa çalışırdı. Amma onlar sürüşərək yerə düşməyə və bizdən geridə qalmağa məhkum idi. İkimizlə bağlı gözəl xatirələr kimi onlar da geridə qalacaqdı.

Əsgərlik dövrü - "sarı dəftərimiz"

Universitetin son ilində artıq hər şey ciddi idi. İkimizi bütün universitet bilirdi. Bizim sevgimiz universitetdə müzakirə edilən 5-liyə düşmüşdü. Bir sözlə, "şirin cütlük" olmuşduq. Müəllimlər və tələbələr bizə azarkeşlik edirdilər. Hər cütlüyün başına gələ biləcək ən ağır mərhələlərdən biri - əsgərlik dövrüdür. Bu mərhələ bizi və sevgimizi gözləyirdi.

Əsgərliyə getməzdən əvvəl nişanlanmadıq. Nişanlanmaq istəmirdim. Gənc idim. Düşünürdüm ki, hərbi xidmətdə olanda başıma iş gələ bilər. Öz ağılcıca Münəvvəri

bu şəkildə qoyub getmək istəmirdim. Qarşıda bizi bir-birimizdən ayrı keçirəcəyimiz bir il gözləyirdi.

Bir-birimizə çox bağlanmışdıq. Demək olar ki, hər gün görüşürdük. Hər gün birlikdə gəzirdik. Danışırıdıq. Arada Münəvvər sağa və sola ehtiyatla baxırdı. Birdən bizi birgə görə bilərdilər. Hələ rəsmi olaraq bir-birimiz üçün heç kim idik. Nə nişanlı, nə də evli idik. Münəvvər nə qədər ehtiyatlı olmağa çalışsa da, nəticədə bizi qardaşı Ramin görəcəkdı. Onunla ayrıca görüşüb danışacaqdım. Niyyyətimi biləcəkdı. Sonra bizi öz doğmaca atam görəcəkdı. “Nizami” metros-tansiyasında dayanan Münəvvərlə Coşqunun yanından keçəcəkdı. Atamı görüb utanacaqdım. Münəvvəri uzaq məsafədən belə olsa, onunla tanış edəcəkdım.

Nişanlanmadan öncə mən əsgər getməli idim. Münəvvər də gözləməli idi. Erkən dövrlərdə savaşlara və səyahətlərə çıxan kişi sərkərdələri gözləyən xanımlar kimi Münəvvər də gözləyəcəkdı.

Sizə əsgərlik ilimin detallarından danışmayacağam. Onsuz da ətrafınızda kifayət qədər əsgərlik xatirələri eşitmisiniz və bu hekayələri danışanda bir-birinə “romantik” baxışlarla baxan əsgər yoldaşlarını da görmüsünüz.

Bircə onu deyim ki, Münəvvərlə mənim “sarı dəftərimiz” var idi. İlk hissəsini o yazmışdı. Digər hissəsini mən yazacaqdım. “Sarı dəftər”in kodu var idi. Onu məndən başqa heç kim açə bilmirdi. Həmin dəftər sonralar qutumuzun içindəki məktub və şeirlərə qoşulacaqdı. Amma əsgərlik dövrümdə mənə ən çox güc verən məhz elə bu dəftər oldu. Çünki çölün düzündə Münəvvərsiz keçən günlər heç də asan deyildi. Bir dəfə hərbi hissənin hasarından kənara baxanda onun mənə tərəf gəldiyi sanmışdım. Bunun gerçək

olmadığını anlayanda hönkürtü ilə ağlamışdım. Hər gün onun təmiz, saf, gözəl üzünü görmək və saçlarını üzümdə hiss etmək istəyirdim. Əvəzində isə özüm kimi meymunlarla birgə idim. Kazarmada “kişilik məktəbinin” kişiliyə heç bir dəxli olmadığını öyrənməklə vaxt keçirirdim.

6 ay sonra Bakıya qayıdıb onu görəcəkdım. Qaralmış və 80 kilo olmuş Coşqunu Münəvvər ilk baxışda tanımayacaqdı. Coşqunun qoluna girib şəhəri gəzərkən digər qızların necə baxdığını görüb qolumdan daha da möhkəm tutacaqdı. Məni qışqandığını hiss edib başımı ona tərəf əyəcəkdım.

8 ay sonra elə hərbi hissəmizin qarşısındakı avtomagistral ilə gedən ağ avtobusda Münəvvəri çarəsiz baxışlarımla Türkiyəyə yola salacaqdım.

Getməsinə icazə verməmişdim. Amma artıq anamla dostlaşmış və öz anasının razılığını almış Münəvvər sinif yoldaşları ilə birgə Türkiyəyə gedəcəkdı.

Hər iki ana, hər iki qadın Münəvvərə: “Get, bir də belə bir şans əlinə düşməyəcək”, - deyəcəkdı. Hər ikisi də həyat yoldaşlarının verdiyi sözlərə doymuşdu.

Filmlərdən birində belə bir hissəni eşitmişdim:

“Bəzən bilmək olmur ki, kimə daha çətindir. Bizə, yoxsa onlara? Hər dəfə onların düzgün addım atacaqlarına və hər şeyi yaxşı edəcəklərinə ümid edirik. Hər dəfə onlar bizi məyus edirlər. Amma bu həyatın da işlərini bilmək olmur”. Bu hissəni bir qadın başqa bir qadına deyirdi. Mən də Münəvvərə tonlarla söz verib, onlarla sözü yerinə yetirəcəkdım. Hələ ki, sevgimizin çəhrayı rəngini yaşayırdıq. Boz hərbi hissə divarlarında belə çəhrayı rəngli üzümü görə bilərdiniz. Sevgili idik. Sevirdik. Bir-birimizə qovuşacağımız günləri sayırdıq.

“Sarı dəftər”in içindəki məktublardan birini sizinlə paylaşmaq istəyirəm:

Əzizim,

Bu hərbi hissəyə düşəndən bəri elə bir gün olmayıb ki, sənə və sənli günlərimi düşünməyim. Gecələri gözlərimi qaranlıq tavana zilləyirəm. Gözümə yuxu girmir. Sakitcə yerimdə uzanıb ətrafımda yatan əsgər yoldaşlarıma baxıram. Onlar belə rahat yata bildikləri halda, mən niyə yata bilmirəm? Niyə mənə heç nə ləzzət etmir? Buradakı günlərim bir-birinə bənzəyir. Sənsizliyə heç cür öyrəşə bilmirəm. Şirin səsinə hər gün eşidə bilsəm, sənənin yanında heç olmasa, bir-iki günlük ola bilsəm, əsgərlik mərhələsindən də səbrlə keçərdim.

Bəlkə də, indi düşünürsən ki, sənə zəng etmirəm, axtarmıram və əlaqə saxlamıram, deməli, sənə qarşı soyumuşam. Canım mənim, bu neçə ildə məni hamıdan yaxşı bircə sən tanıyısan. Coşinin telefonla əlaqə saxlamaqda problemi var. Bu, keçici problemdir. İnşallah bir müddətdən sonra öz nömrəm məndə olacaq. Sənəninlə ürək dolusu danışacağam. Hələlik hər ikimizin də payına səbrli və güclü olmaq düşür.

Yəqin sənə maraqlıdır ki, biricik Məsinin burada nə işlə məşğuldur? Necə keçir Mininin birdənəsinin əsgərlik günləri?

Buradakı həyatımdan qısaca danışacağam.

Səhərləri tezdən oyadırlar. Qaçırıq. Təmizlik. Yemək. İşlərə bölünürük. Məni hərbi ştaba göndərirlər. Sənənin çoxbilmiş Coşqunun indi oturub düz komandirin otağının on addımlığında.

Dörd hərbi hissədə bir dənə əsasnamə tərcümə edə biləcək əsgər tapılmayıb. Hazırda bunu mən edirəm. Şəraitim bir çox əsgərə baxanda əladır.

Çayım, yeməyim, isti otağım, televizor və sair. Amma bütün bunlar məni sevindirmir. Bilirsən niyə? Mən təkcə səni görəndən sonra sevinəcəm. Yenə də sənin yanında oturub özümü dünyanın ən xoşbəxt adamı hesab edəcəm. Burada havalar çox soyuqdur. Buz adamın əllərini kəsir. Amma inan mənə, heç nə vecimə deyil. Ürəyimdə sənin və ailəmin sevgisinin istiliyi var. Bu həyatda mənə başqa heç nə lazım deyil! Heç özüm də inana bilmirəm, amma artıq 34 gündür ki, mən bu hərbi hissədəyəm. Vaxt gedir. Vaxt gələcək və mən öz canparamə yenə də qovuşacam.

Hərdən özümə heç cür yer tapa bilmirəm. Elə istəyirəm ki, bir saniyəlik belə olsa, sənin üzünü görə bilim. Pis şirینəm, səndən ayrı qalmaq necə də çətin imiş.

Görəsən, Bakıda nə işlə məşğul olursan? Mənə söz verdiyin kimi gündəlik yazırsan? Universitetə tək gedib-gəlirsən? Hə, bilirəm. Çox sual soruşdum. Məni başa düşərsən yaqın. Səninlə bağlı baş verən hər şeyi bilmək istərdim. Amma indi bunu etməyə imkanım yoxdur. Amma oturub çarəsiz-çarəsiz gözləyirəm.

Minican, anam ilə tez-tez əlaqə saxla. Sizin mehriban olmağınız mənim üçün çox böyük mənə kəsb edir. Hələ də inana bilmirəm ki, səninlə mən bir yerdəyəm. İnşallah həmişə belə qalarım. Ayrılmaz ikili - "Jo və Mini".

Buradakı uşaqlar öz həyatlarından danışanda mən çox sevinirəm. Bilirsən niyə? Çünki onların həyatına baxanda mənim həyatım yaşamağa dəyər və çox şükürlüdür. Həyatımı bəzəyən mələyim indi ona səmimi, ürəkdən yazdığım məktubu oxuyur. Sənə qurban olaram, mənim HƏR ŞEYİM!

Demək istədiyim o qədər söz var ki! Bircə bunu bilsən, mənə kifayət edir - nə olursa-olsun, səni hələ də çox sevirəm! Sənin kimi qızı tapıb sevdiyimə görə Allahıma dönə-dönə şükr edirəm. Məni

bu həyata bağlayan yeganə səbəb SƏNSƏN! Mənim gələcəyə ümidlə baxmağımın yeganə səbəbi yenə də SƏNSƏN!

Bu məktubu bir az tələsik yazırdım. Mənim günahımdan keç, Minican. Otaqda tək olmuram. Ona görə də rahat-rahat oturub yazı bilmədim.

Səninlə keçirdiyim günləri yada salanda dəli oluram. Yəni kimsə bu dünyada mənim qədər xoşbəxt ola bilər?! Məncə, yox! Axı kimin sənin kimi gözəl, mehriban və şip-şirin sevgilisi var?! Coşqunun ürəyi təkcə sənə olan sevgisiylə döyünür. Həmişə döyünəcək də. Yetər ki, sənin də ürəyin mənə olan hisslərlə döyünsün.

Sənə və sənin sevginə ehtiyacım var! Burada keçən günlər mənə bunu açıq-açıq göstərdi.

İnşallah evimə-eşiyimə sağ-salamat qayıdıb tezliklə səni və ailəmi görərim! O günləri səbirsizliklə gözləyirəm. Sənə qovuşmaq mənim ən böyük arzumdur!

Özündən muğayat ol və sevgimizə yaraşan şəkildə özünü güclü apar! Bu da bir mərhələdir. Allahın köməyi ilə bu mərhələni də birlikdə keçərik!

24.11.2007

Malayziyada gördüklərim və yaşadıklarım

2009-cu ilin mayında təyyarəmiz Kuala Lumpur hava limanına endi. Təyyarədən kənara çıxanda isti üzümüzə vurdu. Bir anlığa elə bildim ki, üzümü isti paketlə örtüblər. 36 nəfərlik nümayəndə heyəti idik. Biznes konfransa gəlmişdik. Pit Sampras və Andre Aqassi kimi tennis nəhənglərinin qarşılaşdığı “Şah Aləm” stadionunda 5 günlük tədbirdə olacaqdıq.

Malayziyaya uçmazdan əvvəl Münəvvərlə aramız dəymişdi. Buralarda olduğumu belə sonradan öyrənəcəkdı. Bizneslə məşğul olmaq və 1 milyon dolları gec-tez qazanmaq istəyirdim. Bunun üçün burada idim. Həmin məbləğ ikimizin həyatını dəyişəcəkdi. Uşaqlıqda ingilis dili dərslində belə bir sual oxumuşdım:

“Milyon dollarınız olsa, onu necə xərcləyərdiniz?”

O zaman oturub hesablamışdım. Normal insan ömür boyu işləsə və qazandığı aylıq 2000 dollara dəyməsə, təqribən 500 ilə bu məbləği toplaya bilərdi. Amma digər tərəfdən 3-5-10 ilə bunu edə bilən insanları görürdüm. Onlar barədə oxuyurdum. Onlar kimi olmaq istəyirdim. Münəvvərə ən yaxşı həyatı vermək istəyirdim. O zamanlar belə “New York Times” bestsellerini yazmaq ağılımdan keçmişdi. Amma ilk rəsmi kitabımı 2015-ci ildə yazıb bitirəcəkdım.

Biznes qurmaq istəyirdim. Bakıda bir sıra cəhdlər etmişdim. Münəvvəri belə bu biznesin tərəfdaşı kimi işə cəlb etmişdim. Amma hisslərimi işə, işlərimi hisslərimə qatmışdım. Bircə onu bilirəm ki, Münəvvər yanımdakı satış distribütorlarından daha yaxşı işləyirdi. Amma qısqanclığım ucbatından onun işləməsini istəməyəcəkdım.

Kuala Lumpura milyonçuların arasında olmağa və onlardan müəyyən sirləri öyrənməyə gəlmişdim. Düşünürdüm ki, bütün heyətimiz bunun üçün gəlib. Amma 5 günlük tədbirdə heyətimizin əksər kişiləri “başqa sirlərə” yiyələnirdi. Onlar əsrarəngiz Malayziya qızlarını kəşf edirdilər. Burada insan alverinin həcmi daha ağır şəkildə hiss edirdim. Otel lobbisinə gətirilən dəstə-dəstə qızları görəndə pis olurdum. Çünki bu qədər gözəl qız müxtəlif

otaqlara və müxtəlif kişilərin yanına paylaşıdırılırdı. Taksilər sürücülərindən tutmuş ön masa işçilərinə kimi hər kəs bizə “pak” təklif edirdi. Bu söz isə ingilislərin “fuck” sözünün Malayziya dilindəki forması imiş. Bu heyətin içində evli olanlar da var idi. Mən subay idim. Amma evli olanların həyat yoldaşlarında deyil, məhz başqasında axtardıqları həzzi anlamırdım. Müvəqqəti həzz almaq üçün hər şeyin üstündən xətt çəkən varlıqları görürdüm.

Digər tərəfdən “Memar Əcəmi”də eşitdiyim məhəllə söhbətləri yadıma düşürdü.

“Kişi yanda gəzər, başqasını saxlayar”, “xaricdə olmusan, bəs qızlarla oldunmu?” kimi sualları və söhbətləri çox eşitmişdim. Yadımdadır, qonşu uşaqlarından biri demişdi:

“Toydan əvvəl başqası ilə olmalısan ki, toy gecəsinə hazırlıqlı gələsən”. Bir sözlə, burada gördüyüm qızlar gözəl “məşq trenajorları” idi.

Oğlanlardan biri malayziyalı həyat qadınına Azərbaycan dilində “çimib gəlmisən?” sualını soruşmuşdu. Gülmüşdük. Ağlamaq əvəzinə gülmüşdük. Heç nə anlamayan qadın da həmin oğlanın üzünə gülürdü. Bu iki fərqli insan bir yatağa girəcəkdi. Bir-birini tanımağa və ya sevməyə macal tapmadan həzz almaq üçün bunu edəcəkdilər. O zamanlar çox pis olmuşdum. Baş verənlərdən xəbərsiz qadınlarımız üçün pis olmuşdum. Amma indi düşünürəm ki, qadınlarımızın xəbəri var idi. Onlar da xaricdə baş verənləri bilirdi (istisnalar hər zaman var). Biznes mentorlarımız deyirdi:

“Kişi öz orqanının əsiridir. Bir çox gəncin uğurlu ola bilməməsinin səbəbi başı ilə deyil, məhz aşağı hissəsi ilə düşünməsidir. Aşağı ilə düşünsəniz, elə siz də aşağılarda qalacaqsınız”.

Zalda oturanlar bu fikrə gülürdülər. Buna baxmayaraq onlar fikirlərindən daşınmayacaqdılar. Çünki onlar, həqiqətən də, öz orqanlarının əsiri idilər. Bu hissəni kişi cinsinin nümayəndəsi kimi yazıram, bioloji olaraq biz daim çoxalmaq üçün dizayn edilmişik. “Anna və Kral” əsərində kral Annaya demişdi ki, “Kişilər arılara, qadınlar isə çiçyə bənzəyirlər. Elə bir ssenari yoxdur ki, arı sadəcə bir gülün üstünə qonub oradaca qalsın. Arı mütləq bir neçə çiçyə qonaraq polinasiya etməlidir”.

Mən bu məsələyə çox sadə baxırdım. Sevgi olmalıdır. Sevdiiyin insanla olmalısən. Sevirənsənə, olmalısən. Belə düşünməyimə səbəb elə məhz Cek London kimi yazıçıların “Ay Vadisi” kimi əsərləri olub.

Özümü Münəvvərdən başqa heç bir qadınla təsəvvür etmirdim.

Həmin yaşlarda “başqa qadın karuselinə” minən oğlanlar həmin karuseldən çətinliklə düşür və ya heç düşmürdülər.

Malayziyada gördüyüm qadın alveri bütün dünyada baş verənlərin sadəcə bir hissəsi idi. Bu alverin qlobal illik dövriyyəsi artıq 190 milyard ABŞ dollarıdır. Rəsmi olaraq 14 milyon qadın bu işlə məşğul olur və ya olmağa məcbur edilir.

İllər sonra “Superfreakonomics” əsəri vasitəsi ilə Elli adlı real personajla tanış olacaqdım. Elli kişi müştərilərinə eskort xidmətləri təklif edirdi.

Onun müştəriləri 40-50 yaşında və ildə 100.000 dollar-dan çox qazanan həkimlər, hüquqşünaslar, idmançılar və siyasət adamları idilər. Elli deyirdi ki, sırf seks üçün gələn müştərilər daha sonra sadəcə oturub 1 saat normal şəkildə söhbət edə bilmək üçün ödəniş edirdilər. Bu müştərilərin

90%-i evli kişilər idi. Bu kişilər onunla 1-2 saat vaxt keçirirdilər. Evlərində - həyat yoldaşlarının yanında olmalarının hansısa səbəbi olmalı idi.

Yoxsa hər şey elə onların orqanlarına əsir olmaları qədər sadə imiş?¹

Malayziyadan sonra uzun müddət səfər etməyəcəkdim. Qarşıda məni sevgidən məişətə keçid gözləyirdi. Qarşıda sevgimizi nişan, toy və digər adət-ənənələr gözləyirdi. Qarşıda Münəvvərlə məni həqiqi qovuşma gözləyirdi.

¹ Mənbə: www.havocscope.com

FƏSİL 4.

SEVGİDƏN MƏİŞƏTƏ KƏÇİD

Adətlərimiz biz gənclərə nə verir və nəyi əlimizdən alır?

Yadınızdadırsa, oğlan uşaqlarından və qatarlardan danışdıam.

Qatara özümüzlə bir qız götürmək, yola onunla davam etmək istəyirik. Bəzi oğlan uşaqlarına isə “bax bu, filankəsin qızıdır” deyilir. Bəzi qızlara da deyilir ki, “filankəsin oğlu ilə yol gedəcəksən”. Bir sözlə, hər qatara minən cütlük sevən cütlük deyil. Sevgi bəzən ailələrin planlarının qarşısında maneəyə çevrilir. Adətən gənclər uyğun olmayan vaxtda və uyğun olmayan insanı sevirlər. Adətən adətlər daha uyğun hərəkət mexanizmini tələb edir. Valideynlər üçün ən doğru yol daha öncə gedilmiş yoldur. Yeni yollar axtarışına çıxmaq və ya uşaqlar üçün yeni ssenari düşünmək risklidir. Bu riskli addım başqaları tərəfindən müsbət qarşılanmaya bilər. Gənclərin xoşbəxtliyi başqalarının onlar barədə nə düşünməsindən daha vacib ola bilməz.

Hər şeyin sadə olduğunu düşünürük. Amma ailələrimiz qatarın içinə daxil olmazdan əvvəl bizim üçün təntənəli

bayram təşkil etmək istəyir. Bu təntənə və bayramlar bizi iqtisadi məzarlara basdırır. Pulu olan ailələrdə bu təntənə heç nəyi dəyişmir, amma pulu az olan ailələrdə bu təntənə evliləri 15-20 il geriyə atır.

Valideynlərimiz əmin olmaq istəyirlər. Onlar gələcəyimizi gözəl görmək istəyirlər. Onlar bizi xoşbəxt görmək istəyirlər. O qədər çox istəyirlər ki, özümüzün xoşbəxt ola biləcəyimiz ssenarini qəbul etmək istəmirlər. Amma onların istədiyi və onların düşündüyü şəkildə xoşbəxt ola bilmərik. Bu isə o deməkdir ki, hər iki tərəf həqiqi xoşbəxtliyi dadmamış yaşayacaq. Valideynlərimiz üçün biz hər zaman uşaq qalacağıq. Onların əlində hər zaman bizi idarə edən “pult” olacaq.

Oğlum Məhəmmədi parkda maşın sürməyə aparırdıq. Maşın gedirdi. Sükan Məhəmmədin, maşının pultu isə bizim əlimizdə olurdu.

Bir müddət sonra Məhəmmədin maşını istədiyi tərəfə çevirmək cəhdlərini hiss etdik. Əvvəlcə ona xəsarət dəyməsindən qorxaraq pult vasitəsi ilə cəhdlərinə mane olduq.

Bir müddət sonra onun özü sürməyə başladı. Maşını özü sürən Məhəmmədi ilk dəfə görəndə o qədər fəxr etmişdim ki! Məhəmməd illərin sürücüsünə xas əminliklə sağa-sola sürürdü. Əlbəttə ki, bir neçə dəfə başqa uşaqlara və divara dəydi. Qaçıb maşını əlimizlə əvvəlki vəziyyətinə qaytardıq. Amma bundan sonra yalnız özü sürürdü. O böyümüşdü. Biz də bir qədər böyümüşdük.

Dəyərli valideynlər, uşaqlarınızı maşınlara oturdurub, əllərinə sükanı verib, pultu özünüzdə saxlamayın.

O qədər uşaq bu “pulta” görə illər sonra əziyyət çəkir ki!

Qərbdə uşağa kiçik yaşlarında deyilir ki, bu sən, bu sənənin həyatın, di get sür. Bizdə deyilir ki, əvvəl bu, sonra o, sonra bu, bir də bu - baxırsan ki, uşağın 30-35 yaşı var. O sürə bilmir, siz də əlinizdə illərlə pult tutduğunuz üçün peşman olursunuz.

Onların öz qərarlarını, öz addımlarını, öz nəticələrini görüb daha çox fəxr edəcəksiniz!

Eybi yoxdur. Qoyun bir-iki dəfə ora-bura dəysinlər. Amma nəticədə hər biriniz məmnun qalacaqsınız.

Nişanlanma mərhələsi - Qurban bayramında “qonaq getdi” səhnəsi

Masa ətrafında iki ailə oturmuşdu. Kərimovlar və Əliyevlər. Bu ailələr iki gəncin ilk rəsmi mərhələsinə start verəcəkdi. Nəhayət ki, uzun müddət küçələrdə və metro stansiyalarında gizli görüşlərimizə son qoyulacaqdı. Qurban bayramı ərəfəsində elə nişan üzüyünü aparmaq qərarına gəlmişdik. Üzüyü ticarət mərkəzlərindən birində anam seçmişdi. Vaxtı ilə mənim üçün lisey pencəyini də o tapıb almışdı. Bütün ticarət mərkəzlərini gəzib sonunda tacirlərin birindən həmin tapılmayan “Osmanbəy” pencəyini almışdı. İndi sıra balasına üzük seçimində yardım etməyə gəlmişdi. Serialdan təsirlənmiş, bağçada özünə nişan etmiş Coşqun bu dəfə, həqiqətən, nişan üzüyünü aparırdı.

Masadakı səssizliyi vaxtı ilə atam üçün anamı istəyən Mələhət xanım kəsdi:

“Hamımız elə oturmuşuq ki, guya burada nə baş verdiyini bilmirik. Oğlumuz Coşquna qızımız Münəvvəri istəməyə gəlmişik.”

Məlahət xanım danışdıqca masadakı gərginlik azalırdı. Həmin qadındakı əminlikdən istəyirdim. Məlahət xanım üzüklərimizi taxdı. Rəsmi olaraq nişanlanmışdıq. Masanı gülüş səsləri və qab-qacaqların cingiltisi bürüdü.

Münəvvərlə yan-yana oturmuşduq. Qurban bayramında onun üçün qoyun kəsiləcəkdi. Xonçalar və digər hədiyyələr veriləcəkdi. Amma bunun bizim üçün əhəmiyyəti yox idi. Artıq şəhərdə rahat şəkildə gəzə biləcək və rahat şəkildə danışa biləcəkdik. Atalarımız masanın bir küncündə, analarımız isə digər küncündə danışdı. Bir-birimizi daha yaxından tanımağa çalışırdıq. İki fərqli ailə yaranmaqda olacaq yeni ailə üçün bir araya gəlmişdi.

Ailələrimiz və ikimiz

Ailələrimiz həyata çox fərqli baxırdı. Fərqli dəyərlərə inanırdıq. Fərqli həyat yolu keçmişdik. Bəzən bu fərqləri açıq-aşkar hiss edirdik. Bir şey bəlli idi. Hər iki ailə bilirdi ki, Coşqun və Münəvvər bir-birini sevir. Bu sevgi onları istənilən halda bir masa ətrafında yığa bilirdi. Amma dediyim kimi, sevgi adətən zamansız gəlir. Və hər iki ailənin işləri heç də yaxşı getməyən vaxtlarda bizim rəsmi mərhələmiz başlamışdı. Sevgimiz ailələrin iqtisadi cəhətdən bərpasına mane olacaqdı. O zamankı başımla elə düşünürdüm. Ətrafımızdakı zəngin ailələrin təmtəraqlı nişanlarını və toylarını görmüşdük. Bizim xeyir işlərlə bağlı hər hansı bir plan cızılanda atamın və ya özümün kalkulyatoru necə götürməyimizi hələ də xatırlayıram. Nə qədər vurub-bölsək də, rəqəmləri üst-üstə gətirə bilmirdik. Bu məqamlar evdə gərginlik yaratmışdı. O zamanlar telekom şirkətində işə yenicə düzəlmişdim. Hələ yenicə ayaq tutur-

dum. Sadəcə maaşım ilə toyu həll edə bilməyəcəkdim. Hər iki ailə öz qohumlarını və dəvət ediləcək qonaqları nəzərə almalı idi.

Həyatımın bu mərhələsində adətlərimizə sadəcə nifrət edirdim. Çünki onlar iki gəncin qovuşmasını xeyir işə çevirmək əvəzinə borc və öhdəlik yığımına çevirirdi. Həyatımda ilk bank kreditimi məhz toy öncəsi Münəvvərə zinyət əşyası götürmək üçün almışdım. Quzu balası kimi hər ay 200 AZN-i ödəyirdim. Ödəmə terminalına gedən pula həsrətlə baxırdım. Bir ay eşşək kimi işləyib onu-bunu pul ilə təmin edirdim. Münəvvərlə sevgimizin üstünə bu kimi məqamlar gəlməyə başlayırdı. Bir sözlə, bu adətlər bizə dost olmaq əvəzinə düşməyə çevrilmişdi.

Qarşıdan toy gəlirdi. Qarşıdan toyun xərcləri gəlirdi. Hesab maşını olmuşduq. Gəlinlik, saç ustası və digər xırda büdcə yırtıcılarını düşünəndə içim sıxılırdı. Bilirsiniz, insanın içi sıxılıanda nəyinsə düzgün olmadığını anlayır. İllər sonra gəlinliklərin, bu dəbdəbəli adətlərin haradan gəldiyini öyrənəcəkdim.

1840-cı ildə şahzadə Albertlə ailə həyatı quran şahzadə Viktoriya üzərinə bəyaz gəlinlik paltarı geyinir. Bu paltarı görəndə həmin dövrün elit təbəqəsi eyni gəlinliyi öz toylarına sifariş etməyə başlayır. Sonradan ABŞ-da yaşayan qul və plantasiya sahibləri də bu dəbi öz xeyir işlərində tətbiq edirlər.

Sonralar aristokrat ailələrə oxşamaq istəyən bir çox ailə bu gəlinliklə toy edəcəkdilər. Onların özünü zəngin və möhtəşəm hiss etmək istəyi böyük toy sənayesinin əsası qoyacaqdı.

Ağ rəngli parça çox bahalı hesab edilirdi. O zaman əksər insan boz rəngli geyimlər geyinirdi. Ağ rəng təmizliyin və bakirəliyin simvolu hesab edilməyə başlanmışdı.

Nə mənim, nə də Münəvvərin ailəsi Şahzadə Viktoriyanı tanıyırdı.

Amma hər iki ailə mənşəyi bəlli olmayan bu kimi bir çox adətin qurbanına çevriləcəkdi.

Yeri gəlmişkən, keçən il qlobal toy sənayesinin dövriyyəsi 300 miyard dollar təşkil edib. Bunun 55 milyardı ABŞ-a məxsusdur.

Bir sözlə, ağdərili quldarlar və pambıq sahələrinin sahibələrindən sonra dünyanın bir çox yerində gənc qızlar həyəcanla həmin bəyaz gəlinliyi geyinəcəyi günü gözləyirdilər.

Bu gün əksər ailələrimiz sonradan yeridilmiş və əslində heç də bizim olmayan bir çox adəti tətbiq etməyə başlayıb. Nəticədə onlar lazımsız xərclər edirlər. Şadlıq saraylarımızda baş verənləri görəndə insanın sadəcə ürəyi ağrıyır. Süni ritualları, süni adətləri və xərcə düşən ailələri görməkdən yorulmuşam.

Toy günümüz

Sırf bizə xas “milli fərq” nədir?

Biz digər mədəniyyətlərdən və dinlərdən bir hissəni götürüb gözəl qarışım edə bilirik.

Öz toyumdan misal gətirim.

Münəvvəri götürməyə gedəndə evlərində atası ilə ritual edirdi. İkisi də əl-ələ tutub “neft lampasının” ətrafında dövrə vururdular. Bu, hinduizmə və zərdüştliyə xas olan, amma xoşbəxt olmaq üçün edilən ritual idi.

Sonra qapıdan çıxanda ikimizin başında Quran kitabı tutulmuşdu. Bu, İslama aid ritual idi və biz xoşbəxt olaq deyə edildi.

Şadlıq sarayına daxil olan kimi qarşımızda şampan stəkanlarından düzülmüş piramida var idi. Maraqlıdır ki, şampan stəkanlarının içinə qazlı şirə süzülmüşdü. Bu, yəqin ki, ortağ məxrəcə gələn Qərbin və Şərqin vəhdəti idi.

Hər ikisi bizi xoşbəxt etmək üçün vəhdət qurmuşdu.

Masalarda qədəhləri qaldırıb, “Allah günahımızı bağışlasın” dedilər və içdilər.

Sonra üzərlik yandırılmağa və zərdüştlük yad edilməyə başlandı. Ardınca məclisə aş gəldi. Sonra məclisə tort gəldi.

Tortu amerikalı cütlük kimi doğramağa və yeməyə başladıq. Amma sonra milli rəqs havaları bizi elimizə qaytardı. Ardınca diskoteka oldu və 70-80-ci illəri yaşadıq.

Ən sonda Münəvvər arxaya çiçək atdı. Elə bil Hollivud filmi çəkilirdi.

Qapıdan girəndən çıxana qədər ofisiantından tutmuş tamadasına kimi “şirinlik” istəyən hər kəs bizə başa saldı ki, Hollivud buralardan çox uzaqdadır.

Sözüm ondadır ki, biz mədəniyyətlərə qarışmağı və hər şeyi qarışdırmağı çox sevirik. Biz nə olursa-olsun, xoşbəxt olmağı seçirik.

Amma bu yolla xoşbəxt ola bilirikmi?

Bircə onu bilirəm ki, evdə toy diskimizə baxanda çox sentimental hisslər keçiririk. Hər iki ailə üçün çox çətin keçən həmin gündə baş verən xoş səhnələri görüb bir daha sevinirik.

Bəylə-gəlinin rəqsini izləyən anamın göz yaşlarını görürəm. Sevinc və enerji dolu rəqs edən atamı görürəm.

Rəqsimiz zamanı ətrafımıza yığılan dostlarımızı və tanışlarımızı görürəm. Həmin gün Münəvvərin əlindən tutub şadlıq sarayına daxil olduğumu görürəm. İkimizin də üzü gülür. İkimiz də bu günü sevgimizin qələbəsi kimi görürük. Sonra növbəti dəfə evdəkilərin toyun musiqisini, yeməklərini və gələn qonaqların necə məmnun qalmasını müzakirə etdiyini eşidirik.

Toydan sonrakı 10 gün

İki uşaq düşünün. İki uşaq şirniyyatı qismən dadır. Sonra uzun müddət şirin olan hər şeyi dadmaqdan məhrum edirlər.

7 il sonra bu iki uşaq içi şirniyyatla dolu otağa daxil olur. 7 illik həsrətin əvəzini 10 gün ərzində otaqda şirin bir zərrəcik qalmayana qədər yeyib çıxan uşaqlara bənzəyirdik.

Onsuz olan günlərimdə tavana təkbaşına baxırdım. Artıq tavana ikimiz birlikdə baxırdıq. Hər şey gözümüzə ağ rəngdə görünürdü. Cənnətə düşmüşdük. Bir-birimizin bolluğuna düşmüşdük. Əgər evlilik torta bənzəyirdisə, bu evliliyin ilk 10 günü tortun kremi idi.

Türkiyədə və Malayziyada əlimə düşən “fərsətləri” dəyərləndirmədiyim üçün çox sevinirdim. Sevdiiyim insanla birgə idim. Bu qədər vaxtı gözləməyə dəyərdi. Hər bir dəqiqəsinin əvəzini evliliyimizin elə ilk aylarındaca çıxacaqdıq.

10 gün sadəcə bizim ikimizə aid idi. Ailələrimiz belə bizə qarışmırdı. 10 gün bizə növbəti illərin bütün çətinliklərinə və mərhələlərinə hazırlaşmaq üçün verilmişdi. Bir məntəqədən digər məntəqəyə keçərkən istirahət edə biləcəyimiz fasiləni qazanmışdıq. Evimiz təmiz və bəzəkli

idi. İllər sonra təmiz evin divarları karandaşla boyanmış şəkillərlə örtüləcəkdı. İllər sonra evin hər küncündə ayağımızın altında qalan oyuncaqlara ilişəcəkdik. Hələ ki, evdəki geniş ərazi sırf bizə məxsus idi. Birlikdə rahat şəkildə yemək yeyir və çay içirdik. Şirin söhbətlərimiz filmlərə baxmaqla davam edirdi. Münəvvərlə birgə hind filmlərinə baxmağı çox sevirdim. Həmin filmlərə baxanda insanlar arasındakı mehribanlıq və şən ab-havanı görmək xoşuma gəlirdi. Hind musiqisi, rəngləri və rəqsləri bizi başqa dünyaya aparırdı. Həmin dünyadan Bakıya və “Memar Əcəmi”yə qayıtmağa tələsmirdik.

Albomlarımıza baxırdıq, məktublarımıza və şeirlərimizə baxırdıq. Bütün bunlar üçün böyük bir ağ qutu tapmışdıq. Münəvvər qutunun qapağına “Jo + Mini = Love” yazmışdı. Həmin qutuya bütün əziz xatirələrimizi qoymuşduq.

“Sənə işləmək olmaz!” və ilk böyük səhvim

Özüm işləyirdim. Maaşım normal idi. Sığortam və bonuslarım var idi. Düşünürdüm ki, ailəni sırf mən dolandırmalıyam. Atamdan belə görmüşdüm. Anam bir-iki dəfə işləməyə cəhd etmişdi, amma nəticədə evdar qadın olmuşdu. Ailəmin və digər ailənin də elə bil ürəyincə olan bir şeyi etdim. Münəvvərə işləməyə icazə vermədim. Onu qısqarırdım. Kiminsə onunla ünsiyyətdə olmasını istəmirdim. O, mənim idi. Yalnız mənim idi.

Bu, etdiyim ən böyük səhvlərdən biri oldu. İlk illərdə bunu hiss etmədik, çünki qazancım evin xərclərini ödəməyə çatırdı. Yeməyimizə, geyimimizə və bir-iki məişət xərclərimizə bəs edəcək qədər qazanırdım. Münəvvərin potensialı, istəyi və gücü olsa da, ona özünü reallaşdır-

maq imkanını yaratmamışdım. Müəyyən vaxtdan sonra həyatımda bir çox işləyən xanımla ünsiyyətdə olacaqdım və işləyən qadınlara münasibətim dəyişəcəkdi. Münəvvərin və onların haqqına girmişdim.

Şirkətimizdə işləyən bir çox qadın imkanlı ailədən gəlirdi və əslində onların pula ehtiyacı yox idi. Bir qismi deyirdi ki, paslanmamaq üçün ofisə gəlib-gedir. Amma eyni zamanda mənə 2 balasını və ərinə öz əməyi ilə dolandıran mərd qadınları görmək də nəsib olmuşdu. Bir sözlə, korporativ həyat mənim üçün təzadlar dünyası idi. Elə gün olurdu ki, uşaqlarını dayələrə tapşıran işgüzar anaların üzündə gümrahlıq hiss edirdim. Elə gün olurdu ki, anasına “bibi”, dayəsinə “ana” deyən uşağına görə hönkürtü ilə ağlayan qadın görürdüm. Həyat elə gətirmişdi ki, daim qadın iş yoldaşlarım olurdu. Amma Münəvvərə hər hansı bir işə başlayıb öz ayaqları üstündə dayanmağa icazə verməmişdim. Bu cümlələri yazmaq heç də asan olmadı. İnanın ki, bir kişi üçün ən çətin olan mərhələ qadınının solmağa başladığını gördüyü mərhələdir. Münəvvər bir neçə il sonra solmağa başlayacaqdı. Buna səbəb elə mənim etdiyim ilk və ciddi səhvim idi.

Telekom şirkətində işlədiyim zamanlar

Telekom şirkətindəki günlərimi “KVAN” kitabından, yaqın ki, oxumusunuz. Çox detallara girmək istəmirəm. Əsasən iş rejimimdən və bu rejimin bizim münasibətlərə verdiyi istiqamətlərdən danışmaq istəyirəm.

Həftənin 6 günü işləyirdim. Hər gün ayrı cədvəllə işə gəldirdim. Həftənin ilk günü səhər 8-də ofisdə olmalı idimsə, həftənin 4-cü günü axşam saat 7-də ofisə gəlirdim. Elə

günlər olurdu ki, evə gecə saat 3-ün yarısında qayıdırdım. Bir sözlə, vaxt cəngəlliyində o ağacdan bu ağaca tullanan meymuna çevrilmişdim.

Münəvvər mənim pitstop komandam olmuşdu. Bütün enerjisini işə hazır getməyimə və ya işdən qayıdanda istirahət edə bilməyimə sərf edirdi.

Evliliyin ilk illərində hər şey sehirli idi. İş çıxmaq üçün qapıdan çıxdığımda neçə dəfə qayıtmalı olmuşdum. Münəvvər bir maqnit idi. İşdən qayıdanda döydüyüm qapını açan Münəvvəri görəndə çox sevinirdim. Evin içində istilik var idi. Bu istilik məhz onun varlığı ilə yaranmışdı.

O, mənim məsləhətçim idi. Karyeramda hər hansı addımı atmaq istəyəndə mütləq onunla danışardım. illərlə təlim vermiş adamların yerlərində saydığını görüb gileylənmişdim. Münəvvər, “onlar həftəiçi ilə kifayətlənir, sən həftəsonu əlavə sifarişlər götürə bilərsən”, - demişdi. Bu məsləhətindən sonra elə də etdim. Özəl şirkətlərdə 4 saatlıq təlimlər verməyə başladım. Öz qiymətimi özüm təyin etdim. Bu istiqamətdə ilk riskləri etmiş oldum. Nəticədə elə 2 günüm oldu ki, həmin günlərdə bir ayın maaşını qazanmağa başladım. Münəvvər uğurlarıma sevinirdi. O, mənə çox inanırdı. Hər zaman “sırf səndə olan başla çox uzaqlara gedəcəksən” deyirdi. Qazandığımızın və xərclədiyimizin hesabatını aparmırdıq. Məhz bu səhlənkarlıq uzaqlara getməyimizi dəfələrlə təxirə saldı.

Onun sözləri mənə qanad verirdi. Onun dediklərini eşidib, Münəvvəri qucaqlayıb evdən çıxan Coşqun həyatının neçə qələbəsinə qazanacaqdı. Bu qələbələrə başım çox qarışacaqdı. Nəticədə əsas meydanda, yəni evin içində uduzmağa başlayacaqdım. Ona qarşı səhlənkar yanaşmağa başlayacaqdım.

Telekomda təlimçi olanda bunu bir o qədər də hiss etməyəcəkdik, amma təşəbbüskarlıqla məşğul olanda Münəvvərlə keçirəcəyim birgə vaxtı minimuma endirəcəkdim.

Bu qədər işləməli olduğuma haqq qazandırmışdım. Axı mən onun üçün işləyirdim. İkimizin gələcəyi üçün işləyirdim. Bu gələcəyi rifah içində görmək istəyirdim. O qədər görmək istəyirdim ki, əsas olan bir çox məqamı görməməyə başlamışdım.

Ad günü hədiyyəm

Ona aldığım ilk ad günü hədiyyəsi qızıl suyuna boyanmış göz yerinə qaşı olan oyuncaq ayı idi. Sonradan bu hədiyyələrin ölçüsü və dəyəri artmağa başladı. Münəvvər də mənə sürprizlər etmişdi. Bir dəfə məni bir restorana apararaq bütün dostlarımla birgə ad günü şokunu yaşatmışdı. Çox gözəl idarəçi ola bilərdi.

Mənə yelkənli gəmi bağışlamışdı. Səyahətlərimdə yanımda olmaq ən böyük arzusu idi. Həyat elə gətirirdi ki, hər dəfə səyahətlərə onsuz getməli olurdum. Həyat deyə bilər ki, “günah yükünü üstümə atmaqla canını qurtara bilməyəcəksən”. Bəlkə də, haqlıdır. Səyahətlərdən qayıdanda onun üçün hər zaman hədiyyə alırdım.

Telekomda işlədiyim zaman aylıq büdcəmiz bəlli idi. Hər bir manatın hara xərclənəcəyini öncədən bilirdik. Məişət azğınlaşmış qurd kimi bütün manatlarımızın başına oyun açırdı. Ayın sonuna qədər sırf ona və özümə xərclik kimi pul ayırırdım. Münəvvər evdə olduğundan ekranlara və ekranda göstərilən həyata baxırdı. Çox baxırdı. İstəyirdi. Həmin həyatı yaşamaq istəyirdi. Həmin həyatı müəyyən

qədər hiss etdirəcək nə isə istəyirdi. Bu “nə isə” iPhone 4S telefonu olacaqdı. Bir neçə dəfə bu telefon barəsində danışdığını eşitdim. Yadıma özüm düşdüm. Atamın yanında “Dendi”dən danışdığım günlər düşdü. Atamın bu oyun dəstini almasını çox istəyirdim. O vaxtlar pul asanlıqla qazanılmırdı. Amma ekrana baxan uşaqlar çətinliyi hər zaman gec anlamağa başlayırlar. Biz sadəcə istəyirik.

Münəvvərin gözlərində Coşqunun uşaqlıq illərindəki gözlərini gördüm.

Qərara gəldim ki, bu telefonu alım. O vaxt maaşımın hamısını telefonu almaq üçün xərcləyə bilməyəcəkdim. Toydan sonra növbəti dəfə kreditə girdim. Telefonu bağışlayacağım gün məhz Müqəddəs Valentin Günü olacaqdı. 14 fevralda ona bu sürprizi etmək istəyirdim. Həmin telefonu aldım. Telefonla masanın üstündəki “Love you, my sweetheart!” (“Səni sevirəm, sevgilim”) yazılmış kağız parçasının şəklini çəkdim.

Validəymlərimiz və biz eyni mərtəbədə qonşu mənzillərdə yaşayırdıq. Münəvvər mən işdə olanda anamgilin yanına keçirdi. Orada danışır və çay içirdilər. Anama zəng etdim. Əmin oldum ki, Münəvvər onlarda oturub. Gizlincə öz mənzilimizə girib televizorun arxasına telefonun qutusunu qoydum. Qutunun içindəki telefon yanılı vəziyyətdə idi. Hər şeyi hazır edib mənzildən çıxdım. Qonşu mənzilin qapısını döydüm. Qapını Münəvvər açdı.

Bayramlarda qadın adətən kişinin əlində nə isə görmək ümidi ilə qapını açır. Hər hansı bir hədiyyə, gül və ya nəşə. Münəvvər əlimdə heç nə görmədi. Üzündəki ifadə o qədər şirin idi ki! Salamlaşıb içəriyə keçdim. Anam qonaq otağına girəndə bizi gördü və soruşdu:

- Mənə, sənə nə alıb?

Münəvvər heç nə demədən mətbəxə keçdi. Bunu görüb: "Nə almalı idim ki?!", - deyərək soruşdum.

Anamın da üz ifadəsi dəyişdi.

"Bu gün sevgililər günüdür. Bilmirsən?", - dedi.

Uzun müddət işləməyin yorğunluğunu oynadım.

"Elə şeylər adamın yadındamı qalır?", - dedim.

Anam: "Sən nətər adamsan?!", - deyərək məni danlamağa başladı.

Olub-bitənləri eşidən Münəvvər: "Evə gedib-gəlirəm", - dedi.

Anamın sözlərinə qulaq asa-asa Münəvvərin evimizdəki televizorun yanından keçmə vaxtını hesabladım. Riyazi dəqiqliklə onun nömrəsinə zəng etdim. Telefonda onun sevinc dolu səsinə eşidirdim. "Almısan!" dedi. "Almışam!" dedim. Sonrakı mərhələni, yəqin ki, təsəvvür etdiniz. Anam da o ki var güldü. "Nə nəticə adamsan!" deyərək şam yeməyi üçün masanı hazırlamağa başladı. Valentin müqəddəs ola bilərdi. Amma sevdiyin insanın sevincinə səbəb olmaqdan daha müqəddəs heç nə ola bilməzdi.

Daha sonra da ad günləri olacaqdı, amma bunun qədər yadda qalan hadisə baş verməyəcəkdi. Çünki qarşıda ikimizi dəyəri ölçülməyən hədiyyə gözləyirdi. Qarşıda bizə oğlumuz Məhəmmədə qovuşma sevinci nəsib olacaqdı.

Həyatımıza Məhəmməd gəlir

Xoşbəxtliyi qablaşdırmaq olarmı?

Bəli, olar! Bunu etmək üçün 3300 qramı götürüb 51 santimetrlik hündürlüyə paylaşdırmaq lazımdır. Bizim xoşbəxtliyimizin çəkisi və hündürlüyü var idi. Sonradan

bu xoşbəxtliyə ad verəcəkdik. Bu ad Məhəmməd olacaqdı. 2012-ci ilin sentyabrın 17-də həyatımıza Məhəmməd gəlmişdi.

Anam Münəvvərin gözündə hiss etmişdi. Bouling oynamağa getdiyimiz gün ona qəribə-qəribə baxmışdı. Növbəti gün Münəvvər hamiləlik testi edəcəkdı. Yanvarın 7-də, anamın ad günündə ona “nəvə” xəbərini verəcəkdik.

Atam hər zamanki soyuqqanlılığını qoruyub saxlayacaqdı. Bu isə Məhəmmədi əlinə götürəcəyi ana kimi davam edəcəkdı. Sonradan nəvəsinin ən sevimli babası olaraq yaşamağa davam edəcəkdı.

Oğlumuzla birgə hesab-kitab vaxtı da yaxınlaşırdı. Yüzlərlə detallı hesablama idik. Amma çox sevinirdik.

Şirkətdə çalışdığım vaxt tibbi sığorta hüququmdan, nəhayət ki, istifadə edəcəkdım. Məhəmməd həyatımıza gələndə özü ilə çox gözəl xəbərlər gətirmişdi. Telefon əlaqə mərkəzindən təlimçi heyətinə seçilmişdim, amma həmin yerə analıq məzuniyyətində olan Leylanın əvəzinə gəlmişdim. İşdə qalıb-qalmayacağımı bilmirdim. Müvəqqəti deyil, daimi təlimçi olacağımı öyrəndim. Bu stabillik bizim üçümüz üçün çox vacib idi. Artıq ikimiz olan evin üçüncü dirəyi də bizə qoşulmuşdu. Aylıq büdcəmizin müəyyən hissəsini sırf Məhəmmədə bölməyə başladıq. Onun üçün nə isə alanda hiss etdiyimiz rahatlığı özümüz üçün nəsə alanda hiss edə bilmirdik. İki sevgili iki valideyn olmuşdu.

Klinikadan Münəvvəri və Məhəmmədi evə aparmaq üçün gələndə tibb bacısı içində Məhəmməd uzanan səbəti mənə verdi. Səbətin içindəki körpə doğmaca oğlum idi. Oğlan uşağının bir oğlan uşağı olmuşdu. O da həyat qata-

rında bizimlə yol gedəcəkdı. Səbəti bərk tutmuşdum. Atası onu qorumağa çalışırdı. Yenə qorilla olmuşdum. Bu dəfə öz balasını müdafiə edən və onun üçün hər şeyə hazır olan qorillaya çevrilmişdim. Balamız bizi dəfələrlə bu planetin ən xoşbəxt valideyni edəcəkdı. Əlbəttə ki, bir çox gecəni yuxusuz qalacaqdıq. Onu yellədənək yatızdırıb yarıyuxulu iş gününə başlayacaqdıq. İlk addımlarını görmək, ilk səsinı eşitmək, illərinin şahidi olmaq...onun atası olmaqdan daha gözəl nə ola bilər?!

Onu sevdiiym qadının qollarında görmək hər şeydən gözəl idi. Məhəmməd ikimizin sevgisinin meyvəsi idi. Yanaqları elə məhz anasının yanaqları kimi isti bulka dilimlərini xatırladırdı.

Hamiləlik dövründəki Münəvvər

Biz kişilər hər nə qədər sinəmizə döysək də, heç zaman hər hansı bir ananın yaşadığı hamiləlik dövrünü yaşamayacağıq. Bu cümləni qorxaraq deyirəm, çünki Qərbin alimlərini bilmək olmur. Başlarına vursa, elə bizi də hamilə etməyə cəhd edəcəklər.

Hamiləlik dövründə Münəvvər çox dəyişmişdi. Onun əhvalı tez-tez dəyişirdi. Onun forması dəyişirdi. Ayaqları və əlləri şişmişdi. Dəfələrlə hamamda başını əlimlə tutub, "hər şey yaxşı olacaq, darıxma" demişdim. Dəfələrlə ürəyi fərqli meyvə və yemək çeşidlərini istəmişdi. Türk filmlərinə ağılınz getməsin. Hər dəfə gecə ilə düşüb mağazadan nəse almamışam.

Bircə onu bilirəm ki, bu dövrdə onu yenidən kəşf etmişdim. Onun bədənində daha bir kiçik bədən gizlənmişdi. Qarnının sol tərəfində oğlumuzun dizini görürdük. Qarnı-

na qulaq asırdım. Münəvvər “anaya” çevrilirdi. Davranışları və sözləri ilə bunu hiss etdirirdi. Münəvvər oğlu üçün ən yaxşı ana olacaqdı.

Hamiləlik dövründə “kişi” kimi arxa plana çəkilmişdim. Uşağımızın və Münəvvərin rahatlığı hər şeydən vacib idi. Münəvvər rahat şəkildə uzana bilməyin nə olduğunu unutmuşdu. Bəzən onun pisinə gəlməsin deyə, məndə eyni vəziyyətdə uzanmağa çalışırdım. Amma səhər görürdüm ki, çox rahat şəkildə və öyrəşdiyim kimi yuxuya getmişəm.

Qadınların ən həssas və ən güclü olduqları dövr məhz hamiləlik dövrüdür. Kişilərin səbrinin ən çox sındığı vaxt da elə bu dövrüdür.

Universitet illərində, evliliyimizin ilk aylarında gördüyüm gözəl hamiləlik dövründə daha da gözəlləşmişdi.

Böyüklərimiz deyirdi ki, ana bətnindəki oğlan uşağı ananı daha yaraşqlı edir, qız uşağı isə ananın gözəlliyindən bir hissəni özünə götürür. Böyüklərimiz daha nələr danışırdı. Onlara qulaq asmaq çox maraqlı idi. İndidən “kimə oxşayacaq?” söhbətlərini eşitmək də maraqlı gəlirdi. Axı bunun nə fərqi var idi?!

Münəvvərin hamiləlik dövrünün bitdiyi gün çox gərgin keçmişdi. Sancıları başlayanda yanında oturmuşdum. Sevdinin insanın sancılarını görmək və ona kömək edə bilməmək çox ağır gəlirdi. Klinikaya gələndə tibb bacıları hələ tez olduğunu demiş və bizi evə göndərmişdi.

Günorta yenidən başlayan sancılarla Münəvvəri bir daha klinikaya gətirdik. Bu dəfə vaxtı gəlmişdi. Onu yuxarı palataya qaldıracaqdılar. Filmlərdə məşhur bir epizod olur. Hamilə qadın və əlindən tutan həyat yoldaşını görürsünüz. İkisi də dərin nəfəs alıb-verir. İkisi də sanki

eyni zamanda uşağı dünyaya gətirir. Bizdə belə bir epizod olmadı. Münəvvərlə liftin qarşısında ayrılmalı olduq. Münəvvər Məhəmmədi dünyaya mənsiz gətirəcəkdi. Mən isə klinika həyatında ora-bura gəzərək saata baxacaqdım. Münəvvərlə bağlı xəbər gözləyəcəkdim. Düz 2 saat sonra Məhəmmədimizin şəklini görəcəkdim. Telefon ekranında oğlumun üzünü görəcəkdim. Ciddi-ciddi baxan Məhəmmədime elə ilk baxışdan vurulacaqdım.

Münəvvər evliliyimiz dövründə iki dəfə hamilə qalmışdı və hər dəfə də onun nə qədər cəsarətli olduğunu görmüşdüm. Bura qədər yazdığım anları eynilə yaşayacaqdıq. Həyatımıza dördüncü komanda üzvümüz girəcəkdi. Münəvvər Məryəmə də hamilə qalaraq bu inanılmaz çətin aylardan bir daha keçəcəkdi.

Özünün dediyinə görə, uşağı əlinə almaq onun bütün acılarını unutdurmağa kifayət edirmiş. Əlbəttə ki, fəsadları qalırdı, amma uşaq bu çətin ayların dəyərli mükafatı idi. “KVAN” əsərində xəyalınız nə qədər böyükdürsə, ödəyəcəyiniz bədəl bir o qədər böyük olacaq demişdim. Münəvvər ana olmaq xəyalının bədəlini artıqlaması ilə ödəmişdi.

Validəynlərimiz bizi bu mərhələdə tək qoymamışdı. Bu, çox əhəmiyyətli idi. Biz hələ yenicə valideyn olmuşduq.

Uşağın nə üçün ağladığını, nə istədiyini və nə istəmədiyini mərhələ-mərhələ öyrənəcəkdik. Həmin mərhələlərdə böyüklərimiz bizə bələdçilik edəcəkdi. Böyüklərə nə üçün “böyük” deyildiyini məhz bu mərhələlərdə anlayacaqdıq.

Məişətin ilk hücumları

Sevgi bir qalanın içində yaşayan bəyaz şahzadədir. Məişət isə hər zaman bu qalaya hücum edərək onu darma-

dağın etmək istəyən qara şahzadədir. Hər iki şahzadənin ordusu var. Bəyaz şahzadənin ordusu sevgini gücləndirən sözlər, əməllər və şəraitdir. Qara şahzadənin ordusu isə sevgini yaralayan, məhv edən sözlər, əməllər və şəraitdir.

Qalanın divarları nə qədər möhkəm olursa-olsun, məişət mütləq hücum edəcək. Vaxtı ilə “sevirsənsə, samanlıq da sənə cənnət görünür” fikrini eşitmişdim. Bir çox cütlüyün tez ayrılmasına səbəb də onların qalasının samanla örtülmüş olmasıdır. Məişət əzməyi və vurmağı çox sevir. Sizdə nəyinsə düzəlməsini gözləmir.

Hər şey olur. Hər şey birdən olur. Olanların altında qalırırsınız. Sevginiz məişətin altında əzilməyə başlayır. Qala divarlarınıza nəhəng “daşlar və taxtalar” çırpılmağa başlayır. Hər dəfə divarlara dəyən sarsıdıcı zərbələr içinizə qədər işləyir. Sevgi əlacsız şəkildə sizə baxır. “Məni xilas et!” deyir. Çilik-çilik olmuş qapıların açıldığını görüb sinənizi qabağa verirsiniz. Oxlar, nizələr və zərbələr sizə dəyir. Məişət mümkün olan bütün metodlarla hücum edir. “Onu al, bunu al, onun üçün lazımdır, bunun üçün lazımdır” deyə-deyə, həyatınızdan alınan illərin sizi necə tərk etdiyini görürsünüz. Sevgi kənarda oturub sizin bankomata çevrilmə anınızı izləyir.

Evimizdə təkcə mənim işləməyimi və ailələrimizin kifayət qədər zəngin olmamasını məişət fürsət tapan kimi hiss etdirirdi. Yadımdadır, bir dəfə uşağı klinikaya aparmaq üçün evdə 10 manatı belə tapa bilməmişdik. Ülvi hisslər bu tapılmayan manatlarla birgə itməyə başlayır. Hər şeyə nifrət etməyə başlayırsan.

Gənc yaşlarımdan qazanmışam və xərcləmişəm, amma heç zaman kənara pul atmamışam. Hər zaman iti uclar-

da yaşamışam. Münəvvəri də özümlə bu ucların üzərində gəzdirmişəm. Uşaqlarla birgə bu gəzintini etmək qədər iyrənc bir şey yoxdur.

Seminarlarda xəyallar və bədəllər haqqında danışan insanlara diqqətlə qulaq asın!

Həmin insanlar ödənilən bədəlləri çox yaxşı bilir! Həmin insanlar pulsuzluğu və məişətin hücumlarını çox yaxşı bilir. Həmin insanlar sevgi, ya da xəyalların seçimini çox yaxşı bilir. Onlara diqqətlə qulaq asın!

Münəvvərlə bizim qalamız çox xəsarət görmüşdü. Yenicə təmir edilmiş qala divarlarına elə təmir bitən kimi növbəti zərbə dəyirdi.

Münəvvər bezmişdi. Ehtiyat skamyasında oturan futbolçu kimi oyuna kənardan baxmaq istəmirdi. O da oynamaq, o da evimizi, qalamızı müdafiə etmək istəyirdi.

İçimdə oturan meymuna güc gələ bilmirdim. Meymun mənə, mən də ona icazə verə bilmirdim. Nəticədə hücumların qarşısını tək almaqdan özüm də bezmişdim. Nəfəs almaq istəyirdim. Baş verənlərdən uzaqda olub, müvəqqəti də olsa, dərindən nəfəs almaq istəyirdim.

İkimizin qızıl qaydası

Universitet illərində Roma imperatoru Klaudius barədə avtobioqrafik əsər oxumuşdum. Həmin əsərdə imperator öz həyat yoldaşı ilə birgə tərtib etdiyi qızıl qaydalardan danışdı. Həmin qaydalardan biri “nə olursa-olsun, günün sonunda barışmaq” idi.

Münəvvərlə mənim də illər sonra bir qızıl qaydamız formalaşacaqdı. Nə olursa-olsun, çətin günün sonunda bir-birimizi qucaqlayırdıq. Bəzən çətin günlərin sayı uzanırdı,

amma nəticə dəyişmirdi. Onu bərk-bərk qucaqlayırdım. O da eynisini edirdi. Uzun illər birgə yaşamış cütlüyü, bəlkə də, ən mehriban edən cəhətlərindən biri budur. Bu çox sadə qaydadır, amma onun verəcəyi faydaları illər sonra belə hiss edəcəksiniz. Qucaq sizi əvvələ qaytarır. Bir-biriniz üçün kim olduğunuzu xatırlamış olursunuz.

Düşünürəm ki, hər bir cütlüyün mütləq qızıl qaydası olmalıdır.

Heç nə asan olmayacaq. Hər gün çəhrayı rənglərlə keçməyəcək. Amma həyatın illərdən və günlərdən ibarət olmadığını bir daha xatırlatmaq istəyirəm. Həyat anlardan ibarətdir.

Bir-birinizi sevdiniz və bir-birinizi qucaqladığınız anları bol edin!

Yadımdadır ki, Münəvvər bir dəfə səhər mənə istəmədiyi bir neçə cümlə dedi.

Bildi ki, işə narahat gedəcəm. Sonra SMS yazdı və həmin SMS-də “bu dünyaya bir daha gəlsəm, yenə sənə ərə gedərdim” dedi.

Bəzən istədiyimiz insanlara istəmədiyimiz sözlər deyəcəyik. Vacib olan onları hələ də istədiyimizi hiss etdirməkdir.

Bəzən məişət və məsuliyyətlər burulğanında sadəcə susuruq. Çünki deyəcəyimiz sözlərin nələrisə dəyişəcəyinə inanmırıq.

Bizə elə gəlir ki, vaxtımız var və hər şeyi düzəltmək üçün hələ də fürsət tapa biləcəyik.

Mən sözlərin gücünə və həmin güclə həyatların dəyişə biləcəyinə hər zaman inanmışam.

Bir cümlə. Bir SMS. Bir söz. Sizin hazırda yazmaq və demək istədiyiniz sözlər var. Həmin adamlara yazın və deyin.

Tərslik edib gözləməyin.

Bu həyatda təkcə Vergilər Nazirliyi gözləyəndə daha çox qazanır.

Evlilik. Pul. Sevgi. Yaponların misalı.

Adətən “Təqdimat bacarıqları və nətiqlik” seminarlarımda auditoriyaya yapon mədəniyyətindən danışiram. Onların fəlsəfəsindən istifadə etmək təqdimatları çox effektiv edir. Onlar yeməyin gözəl və dadlı tandemdə birləşməsinə çox inanırlar. Auditoriyaya yaponlardan danışarkən onların bir çox məsəllərindən nümunə gətirirəm.

Şübhəsiz ki, bu millətin evlilik, pul və sevgi kimi mövzularda da deyəcək bir-iki kəliməsi var. Vaxtı ilə üç mövzunu özündə birləşdirən maraqlı yapon misalını tapmışdım. Məsələ deyilirdi:

“Pul evi tərk edirsə, sevgi nəzakət xətrinə bir müddət gözləyir, daha sonra pulun ardınca evi tərk edir.”

Bu misalı oxuduğum vaxt pulum da, sevgim də yerində idi. Buna o qədər də əhəmiyyət verməmişdim. Amma illər sonra yaponların dediyi mənə çox fərqli təsir etməyə başlamışdı. Bu söz mənim iliyimə işləmişdi. Hər şeyin günahını məhz pulun olmamasında görürdüm. Halbuki qəbul etmək istəmirdim. Münəvvərə qarşı çox diqqətsiz olmuşdum. Mən artıq insanlıqdan çıxmışdım. Səhərdən axşama kimi bu pulu necəsə qazanmaq üçün evdə görünmürdüm.

Sevgimiz üçün 7 il gözləyib ailə həyatı qurmuşduq. İndi sevgimizin bizi gözləmək növbəsi gəlmişdi. Sevgimiz bizi

neçə il gözləyə biləcəkdi? Evi tərk etmədən evin içində nə vaxta kimi otura biləcəkdi?

Qızımız Məryəmlə başlayan yeni mərhələ

Məhəmmədi planlaşdırmışdıq. Məryəm isə hər ikimiz üçün sürpriz olacaqdı. Gözləmədiyimiz anda yenə bir hədiyyəmiz gəlirdi. Münəvvər bu xəbərə çox sevinmişdi.

İkinci dəfə hamilə qaldığını eşidəndə Münəvvərin gözləmədiyi reaksiyanı vermişdim. Bu xəbərə hazır deyildim. Məryəm evimizin dördüncü sakini olacaqdı.

Hər zaman zarafatla ailəmizə MMC deyirdik. Məhəmməd, Münəvvər və Coşqun olaraq yaşayırdıq. Həyatıma üçüncü “M” gəlirdi. Maddi vəziyyətimizin stabil olmayan vaxtlarında bu qız uşağına necə baxacaqdıq?

Bu cümlələri yazan insan səhər-səhər həmin qız uşağını bərk-bərk qucaqlayıb iş gününə başlayıb. Onun kiçik bədəninə sarılmaq bir atanın yaşaya biləcəyi bütün ülvi hisslərdən daha üstündür.

Qıvrım saçları və iri gözləri olan gözəlçənin evin içində gəzməsini görməkdən daha gözəl heç nə yoxdur!

“Uşaq evə bərəkət gətirir” sözünü, yaqin ki, eşitmisiniz.

Məryəm evə həm bərəkəti, həm də sevgimizin yeni çalarını gətirmişdi. Onun dünyaya gəldiyi gündən 3 gün sonra böyük bir layihə çərçivəsində işə başlayacaqdım. Həmin işin gəlməsi 4 nəfərin həyatı üçün çox böyük əhəmiyyət daşıyırdı. Amma gün keçdikcə anlayırdım ki, insanlıqdan çıxaraq sadəcə hesablama mexanizminə çevrilmişəm.

Hər günüm növbəti günə sağ-salamat çıxmaq üçün hesabladığım rəqəmlərin cəminə çevrilmişdi.

Məryəm evin içindəki hər kəsi ələ almışdı. Bu balaca şirinçə hər kəsin rəğbətini tez qazana bilmişdi. İnanılmaz gözəl üz cizgiləri və saçları var idi. Hara gedirdiksə, hər kəs onun şirinliyindən danışırdı.

O, həyatımızı daha rəngli etmişdi. Bu rənglərin əksəriyyətini evimizə gəlib divara karandaşla çəkilmiş bütün şəkillərdə görə bilərsiniz.

Onun davranışları Məhəmmədin davranışlarından çox fərqlənirdi. Bir sözlə, qızım oğlumdan daha çoxbilmiş idi.

Məryəm mənim uşaqlıqda etdiklərimi etməyə başlamışdı.

Anam deyir ki, uşaq olanda atanla məni qucaqlaşan görəndə qaçıb ortamıza girirdin.

Məryəm də bizi görən kimi bunu edir və onu qucağımıza qaldırmağımızı istəyirdi. O, bizim sevgimiz üçün də ikinci nəfəs idi.

Məryəm kəşf etdiyim qadın obrazlarının içində ən sehir-lisidir.

Qız atası olmaq çox fərqli hissdır. Qız uşağına bəslədiyimiz münasibət çox fərqlidir. İlk sevgimiz anamız hesab edilsə, sevgimizin pik nöqtəsinə məhz qızımıza olan sevgilə çatırıq.

Qızım qadınlara olan münasibətimi dəyişəcəkdi. Bir qadının atası olmaq istər-istəməz içində oturan meymun, insan və kompüterə yeni funksiyalar qatacaqdı.

“KVAN” əsərində ona “mənim kiçik təlimçim” deyirəm. Yüzlərlə insanın həyatına məhz Məryəmin “mətbəxdəki soba hekayəsi” təsir edib.

Əziz Məryənim, bəlkə də, bir gün özün bu misraları oxuyacaqsan. İstəyirəm ki, biləsən!

Səni qucağıma götürdüyüm ilk gün və hər gün ürəyimin içinə öz işığınla yol çəkmişdin. Atan ən çətin günlərinə məhz başını onun dizinə qoyub mehribancasına baxan qızına görə qalib gələ bilmişdi.

Səni çox sevirəm, Mari!

Uşaqlardan sonra sevgimiz

Bəzən mənə elə gəlirdi ki, evliliyimizdən sonra sevgimiz də bir ailə üzvünə çevrilib. Hər dəfə öz növbəsini gözləməli olur. Bəzən başımız o qədər qarışır ki, onun evin içində olduğunu fərqi varmıq. Amma bunun fərqi varanda hər şey fərqli olur.

Bəzən tavana baxan başların sayı 4 olur. Uşaqlarla birgə eyni çarpayıda uzanıb yuxuya getmək, səhəri onlarla birgə açmaq necə də gözəldir! Yuxulu üzünə dəyən əlin Məhəmmədə və ya Məryəmə aid olduğunu bilmək necə də gözəldir! Bir-birini sevən ana-atasını görən uşaqların gülüş səslərini eşitmək necə də gözəldir!

Sevgi atoma bənzədilsə, uşaqlar bizim sevginin bölünmüş atom hissəcikləridir. Bölünərək çoxalırıq. Çoxalaraq daha da böyük oluruq. Sevgi də uşaqlarımız vasitəsi ilə bölündü, çoxaldı və daha da böyüdü. Əvvəl iki nəfərin ürəyində idisə, indi dörd nəfərin ürəyində oldu.

Dördümüz bir yerdə olanda...

Hər zaman işlərimə və gələcəyimə fokuslanmışam.

Anı yaşamaq məndə bir o qədər də alınmayıb. Çünki sabahları daha çox düşünmüşəm. Bu gün səhər də bu düşüncələrə qapılmışdım.

Münəvvər musiqinin səsinə yüksəltdi. Latin Amerikan rəqsini oynamağa cəhd etdi. Məni özünə tərəf çəkib rəqs etməyə başladı. Bizi görən Məryəm: “Mənsiz şou olmur”, - deyib aramıza keçib anasının qucağına girdi. Yerdə oturub maşını ilə səssizcə oynayan Məhəmmədi qucağıma götürdüm.

Dördümüz qucaqlaşdı dövrə vurmağa başladım. Daxilim sakitləşdi. Sabahları unuttum. Çətinlikləri və sıxıntıları unuttum.

Bu anı çox sevdim və onu yaşadım. Dövrəni vurarkən bir-birimizi öpüb bərkdən gülürdük. Bütün keçmiş və gələcək günləri unudaraq rəqs edirdik.

Həyat amansızdır, amma hərdən bizə elə “anlar” bəxş edir ki, həmin anların içində sığınıb tufanların keçməsinə gözləməli oluruq.

Bu anların qədrini bilin. Mən naşı tələbə hələ yenicə öyrənirəm.

FƏSİL 5.

QARŞILIQLI SƏSSİZLİK

Dərdiyim gül solmağa başlayır

Ona qovuşmaq üçün saydığım günlər ondan qaça bilmək üçün saydığım dəqiqələr ilə əvəz edilmişdi.

Cavabını bildiyim sualı növbəti dəfə eşitməmək üçün qaçırdım.

Qaçarkən heç nə həll etmək olmur, amma ən azından problemin yanından uzaqlaşdığını düşünürsən.

Universitet vaxtında zarafatla deyərdim:

“Bağda gülə mini baxar, amma sonda biri dərər.”

O zaman anlamadığım bir məqam var idi.

Gül dərilməyə andan etibarən solmağa başlayır.

Həmin gülü dərənin ilk vəzifəsi uyğun bir yer və ya dibçək tapıb gülə ikinci nəfəsi verməkdir.

O gülü sulamaq və yarpaqlarını təmiz tutmaq lazımdır. Bir sözlə, dərildiyinə peşman etməmək lazımdır.

Mən dərə bildiyimə çox sevinmişdim, amma baxmaq və qayğısına qalmaq hissəsini bir o qədər də düşünməmişdim. Nəticədə onun solğun və gülməyən üzünü görmək içimi dağıtmağa başlamışdı.

Ev zindana çevrilir. Qaçdığım zindanda o qalır.

Səhvlər edirdim. Səhvlərim hava limanlarında bir-birinin üstünə yığılmış yüklərə bənzəyirdi. Yüklər dayanmadan bir-birinin arxasına düzülürdü. Onları götürmək və daşımaq mümkün deyildi. Artıq təslim olmuşdum. Qala divarlarımıza dəyən zərbələrdən bezərək qalanın divarlarını tez-tez tərk etməyə başlamışdım. Qalanın içində bəyaz şahzadə tək qalmışdı. Qalanın içindəki zindanda məhz onu tək qoyaraq evi tərk edirdim. Vaxtı ilə məcburiyyətdən tərk edilmiş və uşaqlığını təkbaşına keçirən Coşqun bu estafeti Münəvvərə vermişdi. Mənə elə gəlirdi ki, Münəvvər mənə nisbətən daha maraqlı vaxt keçirəcək. Çünki evdə uşaqlarla birgə qalırdı. Amma ona uşaqlardan və evdən daha vacib olan insan lazım idi. Ona həyat yoldaşı lazım idi. Həyat yoldaşını yanında görməli və hiss etməli idi. Həyat yoldaşının diqqətindən aldığı güclə bu qalanın içində məişətdən müdafiə olunmalı idi. Yoldaşı isə stress içində boğulurdu. Gecə çarpayıda uşaqların yanında uzanıb səssizcə ağlayırdı.

Tavana baxaraq fəryad edirdim. “Nə üçün həyatımızda bütün bunlar baş verir”, - deyə fəryad edirdim. Uşaqlara və Münəvvərə baxaraq daha da pis olurdum. Onların gələcəyini düşünməkdən dəli olmuşdum. Xəyallarımın arxasınca qaçan bir insan kimi o qədər uzaqlara qaçmışdım ki, qayıtmaq istəmirdim.

Başqa insanlar kimi normal həyat yaşamaq mənə görə deyildi. Hər gecə ona tərəf qayıtdığım “Memar Əcəmi”dən daha çox nifrət etməyə başlamışdım. Buralar mənə kim olduğumu xatırladırdı. Buralar mənim məğlub olmalı olduğumu xatırladırdı. Avqust ayında gecə vaxtı belə bir yazı yazmışdım...

Avqust leysanı

Bəzən elə olur ki, heç gözləmədiyim anda ürəyimə leysan yağır. Şırıltısının səsi qulaqlarımı batırır. Ürək döyüntülərini eşitmirəm.

Leysan daxilimi təmizləməyə çalışır. Uşaqlıq xatirələrimdən və böyüdükcə etdiyim səhvlərdən təmizləməyə cəhd edir. Lakin leysan anlamır ki, ruhumu təmizləmək üçün bütün kainatın suları bəs etməz. Amma buna baxmayaraq hərdən bu cəhdlərini təkrarlayır.

Bəzən elə olur ki, filmə baxıram və orada gördüyüm səhnə ən dərin tellərimə toxunur. Birdən-birə gözümədən yaşlar axmağa başlayır. Həmin səhnəni çəkən adamın əcdadlarına rəhmət oxuyuram. Çünki o, mənim kimi insanlara insan olduqlarını xatırladan göz yaşlarını tökdürür.

İnsan olduğumu tez-tez unuduram. Ətrafımda primitiv həyat daşıyıcıları qaynayır. Onların səsli gülüşləri və zarafları sadəcə içimi sıxır. Məhəllənin ortasında qışqırmaq istəyirəm. Sonra mənası yoxdur deyib, mininci dəfə həmin yolu qət edib bloka daxil oluram. İllərlə həmin bloka daxil olmuşam. Özümü Qaqarin kimi hiss etdiyim bloka. Kosmosu görüb hər dəfə Rusiyada eniş etməli olan Qaqarin kimi unudulmaz səyahət və sərgüzəştlərdən sonra həmin bloka giriş etməli olmuşam. Eyni pilləkənləri çıxan eyni mən olmuşam.

Binamız gecələr də dincəlmir. Qonşu səsləri, lotu səsləri, maşın səsləri və evdə olan köhnə ventilyatorun beynimə işləyən səsi.

Bircə mən susuram. Susmaq mənə müvəqqəti də olsa, rahatlıq verir.

Yazıram. Fəryadımı kağıza tökmək içimə azadlıq gətirir. Ventilyatorun səsi qələminin səsinə rəqib ola bilmir. Çünki qələmim qəlbimin qəlibini kağıza köçürür.

Hər söz, hər cümlə, hər səhifə məni əbədiyyətə qovuşdurur. Doğrusu, əbədiyyətdə nəyin olduğunu bilmirəm, amma mən ora da mütləq olmaq istəyirəm.

Özümdən sonra mütləq nəsa qoyub getməliyəm. Səhvlərim və xatirələrim. Cəhdlərim. Dərslərim. Tanıdıqlarım. Tanımadıqlarım. Bunların hamısı qalmalıdır. Kağızda qalmalıdır. Ruhumu tərk edib bu bəyaz “ağacın” üstündə bəzəyə çevrilməlidir.

Bəlkə də, ürəyimə leysan elə məhz bu səbəbdən yağır?! Daxilimdə olanları xaricimə yazılı şəkildə çıxarım deyər?! Bəlkə də, məni bu cür təmizləməyə cəhd edir. Bilmirəm. Nə olacağını bilmirəm, amma bu cəhdlər mənim də xoşuma gəlməyə başlayıb. Yəqin ki, bir-iki cəhddən sonra mən özüm leysana kömək etməyə başlayacağam.

Sevgi...

İnsanların ən çox istifadə etdiyi söz. Çox qərribə hissdir. Onu gözləmədiyin anda qapını döyür. Arxasınca qapını bağlamır. Bəzən səni, ümumiyyətlə, çıxılmaz vəziyyətdə: qapısız otaqda məhkum edilmiş vəziyyətdə qoyur. Onunla baş etmək olmur.

O gedəndə onu saxlamaq olmur. O gələndə ona “dur!” demək olmur. Bəzən səhər küləyi kimi sərin və ruh oxşayan olur. Bəzən isə qum səhrasının günorta istisi qədər amansızca yandırır.

Bəzən onu ömür boyu qoruyub saxlaya biləcəyini düşünürsən.

Leysan ürəyimə yağır...damlalar cümlələrə çevrilir. Cümlələr axına çevrilib məni harasa aparır. İtaət edib onları izləyirəm. Onların arxasınca gedərkən ağıma qərribə fikirlər gəlir.

Niyə indi? Niyə məhz bu həyat? Bu küçə? Bu ventilyatorun səsi?

Düşməkdə olan son damlalarla son cümləmi yazıram. “Bu həyat çox qərribədir” deyib, növbəti leysana qədər özümə qapanıram.

Susuram...

“Bəlkə, ayrılacaq?” mərhələsi

Hər bir cütlüyün həyatında mütləq belə bir mərhələ olur. Tərəflərdən biri və ya hər ikisi “bəlkə, ayrılacaq?” cümləsini dilinə gətirir. “Məhəbbət üç il yaşayır” deyən fransız, yəqin ki, oxumusunuz. Həmin fransız qınamıram. O insan Bakıda yaşanan məhəbbətlərin nə qədər möhkəm olduğunu görməyib. Evlilikdən öncəki yeddi il və evliliyimizin üçüncü ilində belə sevgimiz və ehtirasımız gün keçdikcə güclənirdi. Mən həmin kitaba ad qoysaydım, “Məişət 3 il yaşadır” deyərdim.

Cütlüklərin ayrılmaq istəyi adətən sevginin azlığı və ya yoxluğu ilə olmur. Hər iki tərəfin formalaşmış fərqli dəyərləri məhz bu ayrılığı tələb etməyə başlayır. Münəvvərlə mən həyatdan tamamilə fərqli şeylər istəyirdik. Onun istədiyi həyata məni, mənim istədiyim həyata onu necəsə yerləşdirmək olmurdu. Bir evin içində iki ayrı otaqda yaşayırdıq.

Onu ayı kimi təqib etdiyim vaxtlarda düşünürdüm ki, qızlar bəxtəvərdir. Demək olar ki, bütün işi biz görürük. Arxalarına biz düşürük, diqqətlərini qazanmaq və onların ürəklərini fəth etmək üçün dəridən-qabıqdan çıxırıq. Bizə elə gəlir ki, biz sevirik və ya ən azından sevməyi bacarıyıq.

Sonra bu qızlar həqiqi sevginin nə olduğunu göstərməyə başlayırlar. Biz onların dünyasına çevrilirik. Bu dünyanı hər gün daha gözəl etmək onların həyat missiyasına çevrilir. Qızlar qadınlara çevrilir. Qadınlar bizim sevə bilmədiyimiz dərəcədə çox sevməyə başlayırlar. Onlar edə bilməyəcəyimiz hər şeyi etməyə nail olurlar.

Gözəl cümlələri kənara qoyub etiraf edirəm.

Münəvvərin haqqını yemişdim. Bir insan kimi yaşamaq, xəyal və məqsədləri üçün iş görmək haqqını yemişdim. Təkcə özümü düşünürdüm. Elə bilirdim ki, bircə mənə çətinlikdir. Elə bilirdim ki, yalnız mən bu vəziyyəti necəsə düzəldə bilərəm və düzəltməliyəm. Amma onu hər qucaqladığımda anlayırdım ki, böyük hesabla hər şey məhz qucağımda olan bu qızdan asılıdır.

Onun gülməməsinə, onun dəyişməsinə səbəb olmuşdum. Verdiyim sözləri yerinə yetirmirdim. Bütün bunlar 12 illik tanışlığımıza son qoymaq istəyini yaratmışdı.

“Bəlkə, ayrılacaq?” cümləsi deyilmişdi.

Hər kəs bizi izləyirdi. Hər kəs bizim sevgimizdən danışır-
dı. İllər sonra belə həyatə düşəndə ilk günlərimin həyəcanı ilə əlindən tutub məhəllədən keçirdim. Biz gənc qalmışdıq. Uşaq qalmışdıq. Amma afrikalı uşaqların aqibəti bizi də gözləyirmiş.

“Qara qitə”nin uşaqları ya afrikalı həyatı yaşayır, ya da uşaq həyatı. Hər iki həyatı eyni qitədə yaşamaq mümkün deyil. Bu uşaqlar 3-5 yaşında 50 yaşlı insanın belə həzm edə bilməyəcəyi zülmələr görürlər. Gənc ailələrin ən böyük çətinliyi də elə məhz bundadır. Məişətin vurduğu zərbələrdən sonra “gənc” qala bilmək mümkün olmur.

İstədiyim həyatı dəfələrlə yaşamaq şansım olmuşdu. Amma Münəvvərin əlindən bu şansı dəfələrlə almışdım. Nəyəsə görə məhz o dözməli, məhz o gözləməli idi.

İkimiz də ayrı otaqlarda idik. İkimiz də susmağa başlamışdıq. Sevgi bizim aramızda qalmışdı. Gah ona, gah mənə baxırdı. Bir də şkafımızdakı qutuya baxırdı. Həmin qutuda deməyə cəsarət etmədiyimiz hər şey var idi. Həmin

qutuda bizim əslimiz var idi. Zərbələrdən sonra tanınmaz hala gəlmişdik. Boksda belə döyüşçüsünün zərbələrə tab gətirə bilmədiyini görən məşqçi dəsmalı rinqə ataraq “bəsdir!” deyir. Bizim məşqçimiz yox idi. Rinqin içinə heç kim dəsmal atmırdı.

Acı sözlərlə, mənasız hərəkətlərlə bir-birimizi incidirdik. Bir-birimizi incidərək heç bir ortaq məxrəcə gələ bilmirdik. Sonda növbəni susqunluğa ötürmüşdük. Axı danışib nəyi düzəltmək və ya dəyişmək mümkün idi ki?

Ekranada görünən sevgi necə də gözəldir!

Evdə idim. Ağır keçən növbəti günün sonunda sadəcə oturmaq və rahatlamaq istəyirdim. Uşaqlar oyunaqları ilə oynayırdılar. Daha doğrusu, bir oyunağı ikiye bölərək onu bölüşdürməyə cəhd edirdilər.

Onların rəqabət səhnəsindən kənarda Münəvvər oturmuşdu. Gözləri televizor ekranında idi. Ekranada növbəti dəfə “sevgi” göstərilirdi. Onun ehtiyac duyduğu və çox böyük həvəslə həyatında olmasını istədiyi sevgi idi. Gözlərinə baxmağa davam etdim. Ekranada olan parıltı gözlərinə yansırırdı. Ekranada baş verənlər, yəqin ki, ürəyinə yansımışdı.

İki gənc aktyor bir-birinə o qədər ehtirasla baxırdı ki, özümdən utandım. Həyatımda sevgilimə bu qədər ehtirasla baxmamışdım. Bir anlığa düşündüm ki, onu xoşbəxt etmək üçün, bəlkə də, bu cür baxmaq lazım imiş. Elə iki nəfər təzəcə bir-birindən “elektrik almışdı” ki, araya reklam fasiləsi girdi. Münəvvər samovarı və yeməyi qızdırmaq üçün mətbəxə keçdi. Yenə də mən masaya oturan kimi yemək qoyacaqdı. Çay süzəcəkdı. Yenə yanımda oturacaqdı. Amma gözləri həmin ekranada olacaqdı. Ekranada olan

sevgiyə azarkeşlik edəcəkdı. Mən isə dərindən köks ötürüb içimdəki fəryadımı özümə saxlayacaqdım.

Ektranda sevgi necə də gözəl görünür! Pərdənin arxasında nələrin baş verdiyinə məhəl qoymuruq. Bir neçə dəqiqəlik musiqi klipləri və bir neçə saatlıq filmlər necə də gözəldir! Onların içindəki saniyələr və dəqiqələr minlərlə dəqiqə və saatın içindən seçilib və montaj edilib. Adətən bu faktı görməzdən gəlirik. Real həyatı, həqiqi sevgini montaj etmək olmur. Bütün dəqiqələr və saatlar bir-birinə girir. Həqiqi sevgidə sevmək və ya ayrılmaq səhnələri üçün milyonlarla dollarlıq qonorar almırsan. Həmin səhnələri sadəcə yaşayırsan. Aramızda yaşanan bu səhnələri bir rejissor idarə etsəydi, ikimizi kimsə qrimləsəydi, üstümüzə proyektorları kimsə vursaydı, “başladıq!” deyərək bizi bu hissləri yüzüncü dəfə yaşamağa kimsə məcbur etsəydi, daha maraqlı səhnələrimiz olardı. Lap elə bu ekrandakı səhnələr kimi.

Amma digər tərəfdən Münəvvərlə həyatımın dəqiqə və saatlarından ən azı yüzlərlə musiqi klipi və ya əllidən çox Holliud filmi çəkmək olardı. Bunu bizim üçün heç kim etməyəcəkdı.

Yediyim yemək dadlı idi. İçdiyim çay ətirli idi. Münəvvərin ətri isə bihuşedici gücünü və sehrini hələ də saxlamışdı.

Ektranda yaşanan sevginin həqiqi olmaması gün işığı kimi aydın idi. Ektrandan ətir qoxusu gəlmirdi. Münəvvərdən ətir qoxusu gəlirdi. Bu, hər il on milyonlarla qadına alınan eyni brendin ətir qoxusu deyildi. Bu, Münəvvərin özünəməxsus və sadəcə onda tapa biləcəyim ətri idi.

Elə fikirlərimin zirvəsinə çıxmışdım ki, oğlum və qızım bölüşə bilmədikləri oyuncaq dramını düz qucağımda bitirmək qərarına gəldilər.

Yıxıldım. Xalçanın üstünə yıxıldım. Qollarımda iki balaca “ətir daşıyıcı” var idi. Mən gülməyə başladım. Hər dəfə evə sakit gəlib, sakit oturan ataları səsli gülməyə başlamışdı. Gülüşümü eşidən iki dənəm də gülməyə başladı. Münəvvər üçümüzü görüb dayana bilmədi. O da güldü.

Cırılmaq üzrə olan oyuncaq da sevinirdi. Oyuncaq xalçanın bir kənarına atılmış olsa da, bizi həvəslə izləyirdi. Səsimiz bütün evə yayıldı. Bir müddət sonra iki uşaq artıq belimə oturmuşdu. Xalçanın üstündə çapılırdım. Həyat məni dəfələrlə çapmışdı. Amma uşaqlarım bunu edəndə özümü fərqli hiss edirdim. Bir də hiss etdim ki, belimə üçüncü fərqli bir çəki də əlavə edildi. Bu isə Münəvvər idi. Daşdığı sənişinlərdən məmnun qalan atın gülüşü ilə gülməyə davam edirdim. Bu da sevgi idi. Planlaşdırılmamış. Məşq edilməmiş. Süni olmayan. Həqiqi olan.

Bir də ayılıb gördük ki, reklam fasiləsi çoxdan bitib. Bir-birini sevən iki aktyora heç kim baxmır. Ən azından evimizdə müvəqqəti də olsa, həqiqi sevgi səhnəsi yaşanır. Amma bu səhnəni yaşamaq əvəzinə gözlərini ekrandakı sevgiyə zilləyən milyonlarla insan baxmağa davam edirdi. Çünki ekranda görünən sevgi çox gözəldir. O qədər gözəldir ki, ona illərlə baxırsan və yaşamağa fürsətin olmur.

Məhəmmədin əməliyyat xəbəri

Qala divarlarımıza dəyən ən güclü zərbəni oğlumuza əməliyyat xəbəri ilə almışdıq. Soyuqdəymədən sonra müayinəyə apardığımız Məhəmmədin böyrəyində problem tapılmışdı. Həmin problemi aradan qaldırmaq üçün

mütləq əməliyyat etmək lazım idi. Nə qədər tez edilsə, bir o qədər yaxşı idi.

Bilmirdik nəyə pis olaq. Uşaq yaşında cərrah bıçağı görəcək oğlumuzu, yoxsa bu əməliyyatın evimizin maliyyə durumunu sifirə endirməsinə?

Həyat insana bir və ya iki həqiqi dost bəxş edir. Hər iki dostum - Elnur və Orxan məni darda qoymamışdı. Uzaq məsafədə yaşayan dostum Elnur xəbəri eşidən kimi müəyyən vəsait göndərmişdi. Orxan da analiz xərclərində dəstək olurdu.

Məhəmmədin halı hər gün daha da pisləşirdi. Məsələ burasındadır ki, mənə göndərilən vəsaitin yarısını evi dolandıra bilmək üçün xərcləmişdim. Əməliyyat üçün bizə lazım olan məbləği toplaya bilməmişdik. Ailələrimizdə də vəziyyət yaxşı deyildi. Məişət və pulsuzluq qala divarlarımızı dağıtmışdı. Oğlumuz bizə, biz də ona baxırdıq. Münəvvər üçün hər keçən gün daha da dözülməz idi. Dedi-yi hər sözlə ürəyimi parçalayırdı. Allah məni Məhəmmədin atası etməklə sevindirmişdi. İndi isə əlacsız ata kimi sınırdım.

“Çoxdan başqa yerdə işləməli idin. Çoxdan onu etməli idin. Çoxdan bunu etməli idin” kimi cümlələr eşidirdim.

Məhəmmədin atası həyatda hər bir insanın prinsiplərinə sadıq qalmalı olduğuna inanırdı. Amma indi həyat elə gətirmişdi ki, bütün prinsiplərini unutmalı idi. Qürurunu kənara qoyub oğlu üçün bu məbləği təşkil etməli idi.

Məsələ təkcə əməliyyatla bitməyəcəkdi. Sonrakı xərcləri də nəzərə almalı idik.

Həmin dövrdə “KVAN” adlı cızmaqarama başlamışdım. Həmin cızmaqaranın aqibəti çox qəribə olacaqdı. Yeddi ilə

yazıb bitirə bilmədiyim kitabı sırf əməliyyat pulunu tez toplamaq üçün 2 həftəyə yazıb bitirəcəkdim. Azərbaycanda çap ediləcək kitabın tədimatıyla bağlı ən uğurlu kampaniyanı keçirəcəkdik.

Seminarlarda hər zaman deyirəm:

“Siz bilmirsiniz. Yazılan hər cümlənin arxasında yazılmayan on cümləni görmürsünüz. Qan ağlayan insanın üzünüə gülməsi sadəcə sürreal güc və əzmkarlıq tələb edir”.

Başıma qoymuşdum. Çatışmayan məbləği məhz oxucuların kitab üçün verəcəyi pul vasitəsi ilə toplayacaqdım. Gözümə başqa heç nə görünmürdü.

Çıxış yolu KVAN-dır

Evdə Münəvvər, GR8-in ofisində də Aygün və Leyla var idi. Onlar hiss edirdilər ki, mən artıq nə evdə, nə də ofisdəyəm. Onlar hiss edirdilər ki, başımı itirmişəm.

Bu xəbəri onlara da demişdim. İş yoldaşlarım bu işdə məni tək qoymadılar.

“KVAN-a həyat ver” kampaniyasını Leyla üzərinə götürdü. Aygün də ofis işlərinin böyük bir hissəsini öz öhdəsinə götürdü. Mənə sadəcə yazmaq qalırdı. Çap etməli idim. Çap etdiyim cümlələrdə oğlum və onun həyatı gizli idi. Bəzən yanıma gəlib qulaqlığımı götürürdü. Qulaq asaraq üzümə gülürdü. Atasının nə etdiyini bilmirdi. Anasının nələr yaşadığından xəbərsiz idi. Günün müəyyən vaxtlarında gülən, qalan bütün vaxtlarda ağrıdan ağlayan Məhəmmədin səsi qulağımdadır. Vaxt bizim düşmənimizə çevrilmişdi. Hər gün oğlumuzun canından gedirdi.

Məryəmin yazdığım üç səhifəni necə sildiğini xatırlayıram. Məhəmmədin klaviaturanın 3-4 düyməsini necə sındırdığını xatırlayıram. Yazdığım son cümləni və şiddətlə vurduğum “enter” düyməsini xatırlayıram.

“KVAN” əlyazmasını bitirmişdim. “Feysbuk” və “instaqram”da kitab barədə məlumatlar yayılırdı. İnsanlar aktiv şəkildə dəstək olurdular. 95 nəfər 1000 tirajlıq kitabı çap etməyə kifayət edən məbləği yığmışdı.

Yadımdadır ki, əməliyyat ediləcək gündən bir gün öncə 500 manat çatmırdı. Gecə ilə görüşüb oxucularımızdan birindən həmin məbləği də götürə bildik.

Oğlum və həyat yoldaşım liftə mindi. Əməliyyat ediləcək yerə gedirdilər. Yenə kənarda qalıb onlardan xəbər gözləyəcəkdim. Ailələrimiz də yanıımızda idi. Məhəmmədin babaları və nənələri onun xəbərini gözləyirdilər.

Əməliyyatdan çıxan Murad həkimin ciddi üzünə baxırdıq. Məni və atamı kənara çəkdi. Atamın halı pisləşmişdi. Murad həkim cibindən salftəkaya bükülmüş kiçik ət parçasını çıxardı. Bu ət parçası oğlumun böyrəyində problem yaratmışdı. Artıq bu, təkrarlanmayacaqdı. Əməliyyat uğurlu keçmişdi.

Atamın yanında olarkən hisslərimi çox da biruzə vermədim. Həmin gün klinika qapılarından kənara çıxıb dərin nəfəs almışdım. Külək üzümə vururdu. Allahımın mənə və ailəmə rəhmi gəlmişdi. Hər şey bitmişdi. Çətin günləri arxada qoymuşduq. Növbəti 10 gün Məhəmməd palatada Münəvvərlə qalacaqdı. Axsamlar südə görə Məryəm də klinikaya gətirilib-aparılacaqdı.

“KVAN” kitabı sevdiyi işlə məşğul olan insanın sevinci hissi demək idi. Ölkəmə bu kitabla “KVAN” hissini yaşatmaq istəyirdim. Amma Allah ilk növbədə sevdiyim insanı məhz bu kitabın vasitəsi ilə ayağa qaldıracaqdı. Oğlum bir daha güləcək və qonaq otağının ortasında sağa-sola qaçacaqdı.

Bəlkə də, bu kitabı başqa vaxt və başqa şəraitdə yazmalı idim. Amma olan olmuşdu. Əsas Məhəmmədim idi.

Başqa heç nəyi düşünmək istəmirdim.

FƏSİL 6.

SƏSSİZ QƏHRƏMAN

1-ci kitab 2-ci nəfəs verir

KVAN-ı yazarkən heç ağılıma gəlməzdi ki, nə qədər insanın həyatına təsir etmiş olacağam. Bu kitabı oxuyan onlarla insandan mesajlar və zənglər gəlirdi. Görüşlərimiz olurdu. Bu insanlarla danışarkən hər birinin gizli xəyallarını və istəklərini eşidirdim. “Fasad həyatı” yaşamaqdan bezmiş insanları eşidirdim. Bu insanlara ikinci nəfəs vermişdim. Onlar planlarını, məqsədlərini və işlərini mənimlə paylaşırdılar. Qərarlarını eşidərək çox sevinirdim.

Bu insanlar mənə ikinci nəfəsi vermiş oldular.

Bir çox məsələni anlamışdım. Anladığım ən vacib məsələ isə anamın və Münəvvərin xəyal və istəklərinin vacib olması idi.

Onları həyata keçirə bilmək üçün nə isə etməliydim. Gözləyə bilməzdim. Yenə də gözləsəydim, bu dəfə məişətə ömürlük məğlub olacaqdım. Sevdiiyim və dəyər verdiyim qadınlar üçün cəhd etməli idim. Bu cəhdin adı elə cəhdin özü qədər səmimi olmalı idi. Bu cəhdin adını “Ubuntu” qoyacaqdım. Ölkəmdə yaşayan insanlar “KVAN” sözündən

sonra dəfələrlə “UBUNTU” sözünü eşidib müzakirə edəcəkdilər.

Kitabın təqdimat günü - Səssiz Qəhrəmanım

Auditoriya insanlarla dolu idi. Hər kəs KVAN-ın təqdimatı üçün bir araya gəlmişdi. Həmin günü bütün incəliklərinə qədər Aygün və Leyla təşkil etmişdi. Bu iki qız qadınlarla bağlı münasibətimin dəyişməsində çox böyük rol oynamışdı. Onlarla birgə vuruşmaq və GR8 kimi brendi yaratmaq çox şərəfli idi. Bu qızlar gənc yaşlarında bir çox “mümkün ssenarini” qəbul etməyib, cansız loqonu dəyər toplusuna çevirmişdi. Təqdimat günü həyatımın ən unudulmaz günlərindən biri oldu. Amma səhnəyə ilk öncə onlar çıxmalı idi. Aygün və Leyla sıra ilə iştirakçılara GR8 dəyərləri və “KVAN-a həyat ver” kampaniyasının uğurları barədə məlumat verdilər. Sıra məndə idi.

Adətən nitqlərimə öncədən hazırlayıram. Bu dəfə kağız və qələmi kənara qoyub sadəcə danışmaq istəyirdim. Nitqimi bu cümlələrlə başlamışdım:

“Məşhur müğənni, idmançı və ya teleaparıcı deyiləm. Sadə Azərbaycan vətəndaşıyam. Amma mənim qeyri-adi xəyallarım olub və indi də var...”

Xəyallarım barədə danışarkən qarşımda oturan Münəvvəri görürdüm. Onun xəyallarını düşünürdüm. Onu düşünürdüm. Səhnədə dayanıb danışan mən deyil, məhz o, olmalı idi.

Nitqimi yarıda kəsdim. Münəvvəri səhnəyə dəvət etdim.

“Münəvvər səssiz qəhrəmanımdır” deyərək həqiqəti dilimə gətirdim.

Münəvvər uğurumun arxasında dayanmamalı idi. Onun yeri yanımda idi.

Səhnədə ikimiz durmuşduq. Hamı ikimizə baxırdı.

“Universitetdən mənə qalan diplomu boş verin, universitetdən mənə Münəvvər qalıb”, - dedim.

Alqış və gülüşləri eşidirdik.

Növbəti həqiqəti demişdim. Münəvvərlə birgə o qədər uzun yol qət etmişdik ki, bunun fərfinə varmamışdım.

Həyatımın yoldaşı yanımda dayanmışdı. Hər kəs səssiz qəhrəmanımı tanımalı idi.

Münəvvərin gözləri yaşarmışdı. Bu ana ikimizin də ehtiyacı var idi.

Həmin gün həm onun, həm də mənim içimdə bir çox şeyi dəyişmişdi.

Üzü gülürdü. Çiçək açmışdı. Bir söz. Bir qucaq. Bir baxış. Ehtiras dolu bir neçə dəqiqə.

“Damlamla-damlamla göl olar” əvəzinə “damla-damlamla gül olur” deyirəm!

“Bizim” üçün etdiyim hər cəhd həmin su damlası kimi gülümün daxilinə işləyirdi.

Min nəfərin baxıb, amma dərəcə bilməyəcəyi gülümü yenidən həyata qaytarırdım!

Metroda gördüyüm cütlük və evə qayıdış

Qatarda idim.

Evə qayıdırdım. Yanımda gənc cütlük dayanmışdı.

Onların bir-birinə böyük iştahla və həvəslə baxdığını gördüm. Qarşıda bu cütlüyü gözləyən gözəl anların iştahını sezirdim. Onların baxışları Münəvvərlə necə baxışdığını günləri yadıma saldı. Gözlərinin içinə baxa bilmək üçün hər

an fürsət axtarırdım. Yaman pis oldum. Uzun müddətdir onun gözlərinin içinə baxmadığımı anladım.

Hər gün evə qayıtmağımı gözləyən Münəvvərin gözlərinə baxmırdım. Baxa bilmirdim. İndi də yanımda dayanan cütlüyün baxışları məni dilxor edirdi. Onlar həyat və eşq dolu idilər. Bizim baxışlarımız isə məişətə uduzmuşdu.

Bir müddət sonra həmin gənclər sağollaşdı və biri qatardan düşdü. Tək qalan gənci görüb anladım: mənim Münəvvərim hələ də baxırdı. O, məni tək qoymamışdı.

Bizim cütlük məişət reallıqları, problemlər, öhdəliklər, məsuliyyət və bir sıra fəlakətlər görmüşdü. Münəvvər içində mən olan qatardan çoxdan düşüb getməliydi. Mən belə düşünürdüm. O isə onun gözlərinə baxmadığım günlərdə belə nəzərini məndən çəkmədi. Qatardan düşmədi. Hər zaman yanımda dayandı.

Qatar dayandı. Evə tərəf şığıdım.

Fikirlərim beynimə, beynim isə bədənimə canlılıq gətirmişdi. Çox keçmədi ki, qapımızın kandarında dayandım. Qapını açan və mənə baxan Münəvvəri gördüm. Bu dəfə gözlərim evə məndən sonra girmədi. Onlar Münəvvərə baxırdı və onu gördüyüm üçün, görə bildiyim üçün şükr edirdim.

Münəvvərin qucağında bir cüt göz də var idi. Bu, Məryəmin gözləri idi. Çox keçmədi ki, onların arxasından iki cüt göz də peyda oldu. Bu da Məhəmmədə aid günahsız və təmiz gözlər idi.

Atasının və anasının birgə mübarizəsini, hər zaman onların sonda qucaqlaşib çətin günə, çətin ilə və çətin olan hər şeyə qalib gəldiyini görən Məhəmmədin gözləri idi.

Bu an sadəcə “möhtəşəm kvartetin” yaşaya biləcəyi an idi. Bu an bizim dördümüzdə məxsus idi.

Sevgi dolu, şükran dolu və həyat dolu bu an evimizi əhatə etmişdi. Mən evimdə idim və özümə qayıdırdım.

Mən “bizə” qayıdırdım.

Məişət geri çəkilir

Bəyaz şahzadə olan sevgimiz hücumlara məruz qalmışdı. Qala divarlarımız bərbad gündə idi. Amma oğlumuzun sağalmasından sonra məişət geri çəkilməyə başlamışdı. Geri çəkilərkən üstümüzü örtən qara dumanları da özü ilə aparırdı. Günəş şüaları evimizin içinə daxil olmağa və uzunmüddətli susqunluqdan yaranmış soyuqdan bizi isitməyə başlamışdı.

Əlbəttə ki, lotereyadan milyon qazanmamışdım. Ödəməli olduğum borclar və düzəltməli olduğum səhvlər var idi. Amma bunu edə biləcək qədər güc toplamışdım. Əhvalımız düzəlirdi. Yadımdadır, hətta Bakıda ən çox müzakirə edilən 8 Mart mesajlarından birini də yazmışdım. Geri çəkilən məişəti elə bu mesajla yad etmək istəyirəm:

8 Mart mesajı

Mənə gül alma, mənə kitab da alma!

Ümumiyyətlə, kommunal xidmətlərini rutin şəkildə ödədiyin kimi, hər il eyni vaxtda saat əqrəbi tək “eyni tematik hədiyyələr alma!”.

Şadlıq saraylarının tamadaları kimi ünvanıma qısa və keçici təriflər yağıdırma!

Başqaları üçün mənə qarşı yaxşı olma!

Özün ol və icaza ver, mən də özüm olum!

“Gül kimi olduğum” vaxtlarda məni dərmək üçün tələsib, dərildəndən sonra evin içində təkbaşına solmağa tərk etmə!

Təhsilimi, işimi və gələcəyimi mənə həvalə et!

Atam kimi, qardaşım kimi məni sev və hörmət et, amma onlar kimi “despot” olma!

Həyat yolumda maneə törədən “daş” olma! Həyat yoldaşım ol!

Həə... bir də sabah zəhmət çək və get mənə gül al!

Sonra həmin gülü içinə qoya biləcəyim kitab al!

Qoy ikisinin ətri bir-birinə qarışsın və bu iki ətirlə günə başlayım!

Fransız ətrini isə 20 gün sonra da ala bilərsən. Elə kommunal ödənişləri ödəmək üçün aşağı düşəndə alarsan! “İdeal”dan olsun! Mütləq oradan olsun! Və gələndə çörək də al! Bir də göyərti al! Bir də qatıq al!

Bir sözlə, Sizi çox sevirik, ay xanımlar!

FƏSİL 7.

“SEV” SÖZÜNDƏ “EV” VAR

Kim olduğumu bilirəm, sıra ondadır

İlk kitabımda vurğuladığım kimi, mən kim olduğumu bilirəm. Bunu bilmək və anlamaq üçün illər lazım oldu. Nəticədə müəllim və müəllif olduğumu gördüm. Əvvəl bu iki sözə baxırdım, amma sonra onları görməyə başladım. Bir müəllim və müəllif kimi ilk vəzifəm ətrafımı daha yaxşı yerə çevirməkdir. Bunu edə bilmək üçün ən yaxın insanlardan başlamaq lazımdır. Uzun illər mənə yüzlərlə fərqli insana istiqamət vermək və onlara dolayı yolla kömək etmək nəsisib olub. Amma bu gün kömək etməli olduğum və dəstəkləməli olduğum insanların yanında olmadığını görürəm. Anam bizə görə həyatını və gələcəyini fəda etmiş bir rəssamdır. Münəvvər isə hazırda həyatının ən vacib axtarışına çıxmaq üzrədir. Bu yolda həyat yoldaşı kimi onun yanında olacağam. Ayaq üstə dayanıb, "Mən Münəvvərəm!" deyəcəyi günü səbrlə gözləyəcəyəm.

Münəvvər hər şeydən öncə insandır. Onun hüquqlarına hörmət etmək borcumdur. Onun xəyallarını birgə kəşf etmək borcumdur.

Hazırda aktiv şəkildə onun enerjisini və potensialını üzə çıxara biləcək uyğun iş və məşğuliyyət axtarıq. Bu istiqamətdə istənilən biriniz bizimlə əlaqə saxlaya bilərsiniz. Əminəm ki, Münəvvər işlərinizi daha yaxşı edə biləcək gücə və istəyə malikdir (xüsusi ilə sosial media və internet üzərindən görülməli biləcək işlərdə tez bir zamanda təcrübə qazanıb, bu təcrübə ilə şirkətinizə faydalı ola bilər).

Bu məsələ ilə bağlı hər hansı fikriniz və ya təklifiniz olarsa, yazmaqdan çəkinməyin.

joshkerimov@gmail.com elektron ünvanı vasitəsi ilə əlaqə saxlaya bilərsiniz.

Uşaqlarımız üçün hansı gələcəyi istəyirəm?

Bu gün dünyada bir çox uşaq böyüməyə macal tapmadan dünyanı tərk etməli olur. Mühəribələr və qan əsrlər öncə onların əcdadlarına satılan miflərin və əfsanələrin nəticəsidir. Bu gün uşaqlarımız bizim kimi ekranlara baxır. Sabah isə onlar bizim kimi olmayacaqlar. Oğlum da qadınları kəşf edəcək, onun da beynində müəyyən qadın obrazları yaranacaq. Onun da öz qatarı olacaq.

Qızım böyüyüb gözəl və gənc xanım olacaq. Tanımadığım bir gəncin ürəyini öz gözəlliyi ilə fəth edəcək.

Uşaqlarım böyüyəcək. Amma hazırda onların uşaq kimi qalmasını çox istəyirəm. “Qara qitə” olan Afrikanın uşaqları kimi yarımçıq və kədər dolu uşaqlıq görmələrini istəmirəm. Dünyanın hər yerində uşaqlar sevgini görməlidirlər. Onlar insanların bir-birini necə sevdini görməlidirlər. Uşaqlar qəbilələrində “Ubuntu”ya şahid olmalı və adət-ənənəni növbəti nəsillərə daşımalıdırlar. Ölkəmdə və dünyada yaşayan bütün uşaqların naminə “silah” əvəzinə “sözlərimi” paylaşırım.

Kitablar kimin üçünsə sadəcə söz yığınıdır. Amma kitabları açib onları vərəqləyən uşaqlar üçün bu söz yığını gələcəyi təyin edəcək qüvvədir.

Uşaqlarınızı sevin! Onlar üçün kitabxana düzəldin. Uşaq olanda sizə insan və mehriban olmağı öyrədən kitabları həmin rəflərə düzün.

Uşaqlarınızı sevin! Onların gözünün qarşısında bir-birinizi tez-tez və bərk-bərk qucaqlayın. Qoyun onlar bu səhnələri görərək böyüsünlər.

Uşaqlarınızı sevin! Onların gələcəyini “pultlarınızla” idarə etməyin. Onların ilk addımlarını, ilk səhvlərini, ilk düzlərini, ilk məğlubiyyət və qələbələrini birgə qeyd edin.

Qız uşaqlarınızı oyuncaq etməyin! Oğlan uşaqlarınızı oyuncaqlarla pis rəftar edən birinə çevirməyin! Kiçik yaşlardan onlara sevgidən öncə hörməti aşılaysın.

Uşaqlar bir-birinə hörmət etməyin nə qədər vacib olduğunu anlamasa, sevib-sevməməyin heç bir mənası qalmaz!

Uşaqlarımın mən uşaq olarkən gördüyüm səhnələri görməsini istəmirəm. Ata və anaları onları çox sevirlər.

Məhəmməd və Məryəmi seçdikləri və sevdikləri həyatı yaşayarkən görməyi diləyirik.

Günə bir qadın kimi başlasaq...

Kişilərin bir qadını anlaması üçün fizika və riyaziyyata ehtiyac yoxdur. Sadəcə bir gün qadınların etdiyi işləri etmək kifayətdir. Sadəcə bir gün günə qadın kimi başlamaq lazımdır. Bir neçə dəfə iki uşaq evdə tək qalan Coşqunun nələr yaşadığını xatırlayıram. Hər şeyi çatdıra bilən və bu qədər gözəl qalmağı bacaran Münəvvəri daha çox sevirlər.

Kişilərin işi də asan deyil.

Atam deyirdi ki, “vaxtı ilə ovlamaq üçün uzaq səfərlərə çıxardıq və bu səfərlərdən evimiz üçün faydalı olan hər şeylə qayıdardıq. Günü-gündən bunu halal yolla etmək daha da çətinləşdi.”

Kişilərin işi hər nə qədər çətin olsa da, bir ananın öhdəliyini yerinə yetirəcək gücə sahib ola bilməzlər. Cənnət analarımızın ayaqlarının altına sərilib. Atalarımız isə bütün varlıqları ilə bizi cəhənnəmlərdən qoruyur.

Günə bir qadın kimi başlasaq, görərik ki, işdə, ofisdə etdiklərimiz bu işlərin yanında heç nədir.

Yaradıcı insan olmaq asandır. Amma qadını xəyallarına qovuşduracaq şəraiti yaratmaq çox çətinidir.

Günə bir qadın kimi başlasaq, növbəti günlərimiz və illərimiz dəyişər.

Onların qədrini və qiymətini daha yaxşı bilərik.

Qadınlarımızın günləri daha gözəl başlaya bilər. Böyük hesabla bu, biz kişilərdən asılıdır. Güclü qollarımız və isti sözlərimiz onlar üçün dünya deməkdir. Verdiyimiz sözləri yerinə yetirməyimiz onlar üçün dünya deməkdir. İri şirkətlərdə rəhbər vəzifələrdə çalışan o qədər xanımdan bu sözü eşitmişəm ki: “Həyatımda güclü bir kişinin olması-nı istəyirəm. Özümü zərif və incə şahzadə kimi hiss etmək istəyirəm”.

Evdə biriniz futbola, biriniz isə romantik filmə baxa bilərsiniz. Amma “Ubuntu”nu mütləq birgə vərəqləyin. Hətta biriniz digəri üçün səsləli şəkildə oxusun. Hamilə qadınların qarına bu kitabdan cümlələr pıçıldaıyn. Sevdiiyniz sitatları isə başqa cütlüklərlə paylaşın. Bu kitabı evinizdəki dəyərli qutulardan birinin içinə qoymayın. Onu hər zaman görə biləcəyiniz yerdə saxlayın. Qoyun bu kitab sizə sevgili olduğunuz ilk günləri xatırlatsın.

Uzunömürlü cütlüklərin xüsusi formulu varmı?

İnsanlar formulları sevirilər.

Formul varsa, deməli, həll yolunu tapmağa az qalıb. İnsanlar yaşadıkları hisslərin bir ömür davam etməsini istəyirlər. Amma unutmamalıyıq ki, hər mərhələnin öz xatirəsi var. Yaşanılmış anlar keçici olsa da, əhəmiyyətini itirmir.

Ətrafınızdakı uzunömürlü cütlüklərə baxın.

Hərdən şəhərdə gedərkən və ya ekranda təsadüfən bir-birinə mehriban şəkildə söykənən yaşlı cütlükləri görürsünüz. 50-60 il keçsə də, bu insanları bu qədər mehriban və isti edən səbəb nədir? Onların formulu nədir?

Əlbəttə ki, biz bu sualları soruşub günümüzə davam edirik. Amma sırf bu suallara cavabı və həmin formulu bütün ömrünü masa üstünə qoyan insanlar tapırlar. Bu insanlar elm və araşdırmanı müqəddəs hesab edirlər. Bu insanlar dəmir kimi “dəmir” iradə ilə muncuq kimi düzülmüş illərini araşdırmaya qurban verirlər. Əlbəttə ki, hamısında uğurlu nəticə alınmır. Amma bəziləri inanılmaz nəticələrə nail olur.

1970-ci illərdə Con Qotman adında psixo-terapevt 3000-dən çox evli cütlüyü araşdırmağa başlayır. 40 ildən çox çəkən bu araşdırmalar zamanı formulun müəyyən elementlərini tapır. Con və həyat yoldaşı Culi nəticədə Qotman İnstitutunu təsis edirlər. Bu günə kimi həmin institut vasitəsi ilə minlərlə cütlük bir-birini kəşf etmiş və daha mehriban olmaqla, sağlam ailə həyatını davam etdirmişdir.

Evli cütlüklərin öyrənilməsinə ömrünü sərf etmiş Con belə bir məqamı qeyd edir:

“Cütlüklərin münasibətlərində yaranan problemlərin 70%-i heç zaman həll edilmir. Bu problemlər həmin insanların fərqli xarakterlərinin təzahürüdür. Fərqlilik və bu fərqlərimiz dəyişməz olaraq qalır”.

Con cütlükləri öyrənmək üçün xüsusi “talk table” - “danışiq masalarından” istifadə edib. Masada oturan cütlüklərə xüsusi naqillər bərkidilib. Cütlüklərə müxtəlif suallar verilib və bu suallara qarşı emosional reaksiyaları ölçülüb. Adətən cütlüklərin bir-birinə olan münasibətləri və məişətdə etdikləri ilə bağlı suallar soruşulub. 15 dəqiqəlik müsahibə zamanı üz ifadələrinin kodlaşdırılmış xəritəsi və elektron naqillərin ötürdüyü yekun məlumat kifayət edib ki, Conun komandası bu cütlüklərin boşanıb-boşanmayacağı 90% dəqiqliklə deyə bilsin¹.

Bu araşdırmalar və belə alimlər uzunömürlü cütlüklərin formulunu tapmağa çox yaxın olsalar da, hazırda Şərqdə cütlüklərin daxilində fərqli dəyərlər yaranmağa və bərkiməyə başlayıb.

Nə olursa-olsun, bu dəyərlər bizim münasibətlərimizi daha mehriban etmək məqsədi ətrafında cəmlənməlidir.

Uzunömürlü cütlük olmaq üçün birlikdə uzun yol qət etmək lazımdır. Mənə hələ danışmaq tezdir. Çünki Münəvvərlə evliliyimizin beşinci ilindəyəm. Hələ ki, formulun bir qismini həll etmişik. Amma elm və kitab bizim bu formulu daha tez tapmağımıza kömək edəcək, əminəm.

Oxuduqlarımızı əməllərimizlə bərkitsək, “Ubuntu” hissi tam şəkildə yaşamış və yaşatdırmış olarıq.

¹ Mənbə: www.gottman.com

Sevdiyiniz insana “Ubuntu” hissini bəxş edin!

“Sev” sözündə “ev” var.

Sevirsənsə və ya sevilirsənsə, evdə olursan.

İlk sözdən son sözə qədər “Ubuntu” adlı yola çıxdıq. Yolun sonunda dayanıb arxaya tərəf baxsanız, hiss etmədən qət etdiyiniz məsafənin nə qədər böyük olduğunu görəcəksiniz.

Bəzən dayanmaq və geriye baxmaq vacibdir.

Geridə qoyduğun illəri görmək vacibdir. Geridə qalan anları görmək vacibdir. Səninlə birgə bu yolu geridə qoyan, amma yan-yana gedən insanları görmək vacibdir. Tam mənzərəni görmək vacibdir.

Bir həyat yoldaşı və kişi olaraq anamın və Münəvvərin xəyalı üçün, Məryəmin gələcəyi üçün, Məhəmmədə göstərə biləcəyim nümunə üçün bu yolu keçməli idim.

Məni tək qoymayıb səhifə-səhifə arxamca gələn hər birinizə təşəkkür edirəm!

İndi sizin növbənizdir!

Sevdiyiniz insana mütləq “Ubuntu” hissini bəxş edin!

Ən səmimi etiraflarınızı və fikirlərinizi məhz #ubuntuo-laq heşteqi ilə paylaşın!

Bonus

Qadınlar üçün çıxış yolu - Təhsil və Təşəbbüskarlıq

Bura qədər kitabı oxuyub haqlı olaraq: “Bəs indi nə edək?”, - deyə soruşa bilərsiniz.

Bu gün gənc qız və oğlanların gələcəyi üçün nə edirik? Həmin gələcəyin qurulmasında iştirak edirikmi və ya payımız varmı?

2016-cı ildə həyatımı dəyişəcək başqa bir görüşə dəvət edilmişdim. Bu görüşdə Bəhruz bəylə və onun komandası ilə tanış edildim. Söhbət əsnasında öyrəndim ki, bu komanda “Gələcəyini Qur” adlı layihə edir. Layihə haqqında eşidəndə çox təsirləndim. İstəyirəm sizə bu barədə məlumat verim:

Layihənin məqsədi nədir?

“Gələcəyini Qur” layihəsinin əsas məqsədi aztəminatlı ailələrdən olan yüksək bilik və bacarığa malik gənclərin həyatda uğur əldə etmələrinə dəstək və töhfə vermək, bununla Azərbaycan cəmiyyətinə yüksək intellekt və etik dəyərlərə malik sağlam düşüncəli gənclər qazandırmaqdır. Layihə Bakının Binəqədi, Xətai, Suraxanı və Qaradağ rayonlarını və Salyan məktəblərini əhatə edir.

Layihənin qarşıya qoyduğu vəzifələr aşağıdakılardır:

- Aztəminatlı ailələrdən yüksək bilik və bacarığa malik qız və oğlanlardan ibarət 10-cu sinif şagirdlərinin ali təhsil ocaqlarına qəbul olmaları üçün onların universitetə qəbul imtahanlarına hazırlanmasına dəstək olmaq;

- Layihə iştirakçılarının müvafiq istiqamət və mövzularda bilik və bacarıqlarını artırmaqla cəmiyyətə uğurlu inteqrasiyalarına nail olmaq.

Layihənin fəaliyyəti nədir? Fəaliyyət iki istiqamətdə aparılır:

1. Layihə iştirakçılarının ali təhsil müəssisələrinə qəbul imtahanlarına hazırlıqda dəstək verməklə;
2. Layihə iştirakçılarının hərtərəfli fərdi inkişafına və cəmiyyətə uğurlu integrasiyasına nail olmaqla.

Bura qədər oxuduğunuz cümlələr, bəlkə də, sizə təsir etməyə bilər. Amma komandanın hər il öz vaxtından, pulundan və enerjisindən ayıraraq 1000-nə yaxın ailə ilə ünsiyyətdə olub, həmin gəncləri seçməsi və onların gələcəyinə dəstək olması “çıxış yolu nədir?” sualına cavabdır.

Bu layihədə seçilmiş və təhsili gücləndirilmiş iştirakçıların 70%-i qızıdır. Yəni qızlara şans verilir ki, ali təhsil ala bilsinlər. Bu komandanı tanıdıqca çox sevmişdim. Onlar hər hansı kitab yazmırdı. Bu komanda artıq taleyi bəlli olan bir çox uşağın gələcəyini daha parlaq notlarla yazırdı. Çox keçmədi ki, onlarla tez-tez görüşüb tədbirlərinin iştirakçısı oldum.

Bəhrüz bəyin təşəbbüsü ilə həmin ilin seçilmiş gənclərinə “sosial məsuliyyətlə” bağlı çıxış etməli idim. Peşə sevgisi və müəllimlikdən danışmışdım. Gənclərin bu peşəyə olan hörmətini və sevgisi bərpa etmək Məryəm nənəmin və Roza xanımın qarşısında mənəvi borcum idi. Çıxış zamanı bu iki qadından o qədər danışdım ki, nəticədə ən yüksək qəbul balını yığmış və nənəmin yerlisi olan qız balamız ixtisas kimi “müəllimliyi” seçdi.

Hər il 1000 ailə ilə danışmaq və hər il 100-150 uşağı cəmiyyətə qaytarmaq, onları faydalı şəxsə çevirmək çox böyük enerji tələb edir. Bu uşaqlar Afrika çöllərində yaşayan uşaqlar deyil. Bu uşaqlar sizin, bizim 100-300 kilometrlik radiusumuzda yaşayan və xeyalları olan uşaqlardır.

Bu layihədə büdcənin 70%-i bizim kimi sırası vətəndaşların hesabına təmin edilir. Yəni bu uşaqları tanımayan, amma onları cəmiyyətə qazandırmaq istəyən insanlar layihəyə dəstək olur.

Siz də dəstək olmaq istəsəniz, mütləq Bəhrüz bəylə və onun komandası ilə əlaqə qurun.

Bunu etmək üçün www.geleceyiniqur.az saytına daxil ola bilərsiniz.

Qadınlar üçün çıxış yolu təhsil və təşəbbüskarlıqdır.

Təhsil isə kiçik yaşlardan alınmalıdır. Təhsil almayan bələdçilərimizin nə öz ailələrinə, nə də cəmiyyətə heç bir xeyri olmayacaq. Əlbəttə ki, bu mövzuda Finlandiya kimi ölkəyə çatmağımıza hələ çox var. Amma təslim olmamalıyıq.

Təşəbbüskarlığı gənc yaşında mənimsəyə bilməyən qızlarımız ətrafımızı daha da məhsuldar edə bilməyəcək. Biznes yalnız kişilərdən və onların işlərindən ibarət olmamalıdır. Qızlarımız indidən biznesin və sahibkarlığın nə olduğunu bilməlidirlər.

Bunun üçün onları www.wowoman.org saytı vasitəsi ilə Zara və onun komandası ilə tanış edin.

Əgər ölkəmizdə gənc qızlarımızın təhsil və biznes gələcəyini daha gözəl edəcək resurslar, insanlar və cəmiyyətlər tanıyırsınızsa, mütləq bu barədə ubuntubaku@gmail.com elektron ünvanına məlumat göndərin.

Biz uşaqların gələcəyini birlikdə qurmalıyıq! Kənarda dayanmaq və ümid etməklə bu işlər düzəlmir. Kitabın əvvəlində barəsində yazdığım “bəxti gətirməyən” qızların “bəxt açarı” məhz Siz olun! Elə ətrafınızdan başlayın! Elə özünüzdən başlayın!

“Ubuntu” hissini hər bir qıza və oğlana yaşada bilmək mümkündürmü?

Hazırda mümkün deyil.

Buna cəhd etmək mümkündürmü?

Mümkündür!

Cəhd edəcəksinizmi?

Cavabı özünüz verərsiniz!

Səmimi, mehriban və insana insan münasibəti göstərilən gələcək üçün #ubuntuolaq!

Təşəkkür edirəm!

UBUNTU kitabına həyat vermiş insanlara
təşəkkürümü bildirirəm!

Onların dəstəyi ilə UBUNTU hissini həm siz,
həm də Gələcəyini Qur Layihəsində olan
istedadlı gənclər yaşaya bildi!

Tahirə Məmmədova
Fərid Mahmudov
Vəfa Aslanova
Nəzrin Əfəndiyeva
Arzu Ağazamanova
Nərmin Quluzadə
Orxan Əhmədov
Zərif Zeynalova
Məhəmməd Qantayev
Toğrul Ələkbər
Pərvanə Hüseynova
Vüsalə İsmayılova
Orxan Abbasov
Səbinə Ələsgərli
Aynur İlqarqızı
Teyyubə Mirsalayeva
İbrahim Hüseynov
Xatirə İsmayılova
Zülfüqar Qulubəyli
Röya Əliyeva
Nərmin Mürsəliyeva
Ləman Hüseynova

Tural Mehdiyev
Şəfiqə Xalıqova
Mədinə Zəkiyeva
Aytac Ağarəhimli
Səxavət Əliyev
Fərid Abbasov
Toğrul Vəlibəyli
Vüqar Cavadov
Cəfər Sadiq
Cavid Səyyadzadə
Vüqar Əliyarov
Aynur Novruzova
Nəzrin Məmmədli
Arzu Məmmədova
Fidan Ağacanova
Gülнар Тəbrizi
Pərvanə Qasımova
Nazim Əhədzadə
Səidət Doldolova
Tutu Yunusova
Bəhruz Hidayətzadə
Qismət Qurbanov

Pərvin Abdurrəhmanov
Yalçın və Günay Əliyevlər
Nərmən Seyidova
Fatma Qurbanova
Tengiz Ağakışiyev
Libretta Əzizli
Günəl Əzizova
Toğrul İsmayilov
Turan Cəfərova
Emin Kərim
Qəmər Allahverdiyeva
Rusif Babayev
Fidan Məmmədli
Leylaxanım Əsədova
Sayad Səfərova
Nadir İlqar Hacıyev
Röyal Məhərrəmov
Yasəmən Zəkəriyyə
Lamiyə Hüseynova
Günay Məhərrəmov
Rəsul Həmidov
Aynur Aslanlı
İlham Rəcəbov
Kərəm Mübarizov
Elşən Əhmədov
İsa Qasimov
Elmar Abdullayev

Elçin Cabbarov
Nurdan Orucova
Farhad Ali
Rövşən Nəcəfov
Səmayə Məmmədşad
Rəşad Bayramov
Vüsalə Əhməd
Rübabə Bədirxanova
Xosrov Sədri
Hikmət Məmmədov
Ceyla Xəyyamqızı
İbrahim Rəfil
Xəyyam Rəfil
Xatirə İsmayilova
Eltac Alırzalı
Kamran Ağayev
Orxan Rzayev
Fərhad Ələkbərov
Jalə Salmanlı
Toğrul Səməd
Ülkər Qaracalı
Şamil Bağmanov
Mirfəriz Muradov
Dilqəm İmranov
Şamil Bədəlov
Alim Babazadə

Çapa imzalanmışdır: 20.12.2016

Şerti çap vərəqi: 13.5 Sifariş: №

Kağız formatı: 60x84 1/16.

Kolleksion tiraj: 500

This image shows a single sheet of white paper with horizontal blue ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.